UCHWAŁA NR XLII/338/17
RADY MIEJSKIEJ GÓRY
z dnia 28 listopada 2017 r.

w sprawie Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Góra na lata 2017-2020

Na podstawie art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z 2015 r. poz. 397, 774 i 1505, z 2016 r. poz. 1330, 1887 i 1948, z 2017 r. poz. 60, 1086 i 1595), po uzyskaniu pozytywnej opinii Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, uchwala się co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Góra na lata 2017-2020, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego.

Załącznik nr 1 do Uchwały nr XLII/338/17
Rady Miejskiej Góry
z dnia 28 listopada 2017 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY GÓRA NA LATA 2017-2020

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP *3*

2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI *6*

3. PRZEDMIOT OCHRONY PRAWNEJ *17*

4. FORMY OCHRONY PRAWNEJ ZABYTKÓW *19*

5. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE I WEWNĘTRZNE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO *22*

6. ZASOBY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY *47*

7. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY - ANALIZA SWOT *60*

8. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI *62*

9. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI *68*

10. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI *69*

11. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI *70*

12. MISJA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI *79*

1. WSTĘP

CEL OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY GÓRA

Podstawowym, ogólnie pojętym założeniem niniejszego „Gminnego programu opieki nad zabytkami dla Gminy Góra na lata 2017 – 2020 jest ukierunkowanie polityki Samorządu, służącej podejmowaniu planowanych działań dotyczących finansowania, inicjowania, wspierania oraz koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego. Jest to uzupełniający dokument w stosunku do innych aktów planowania gminnego. Zadaniem Programu jest także organizacja działań edukacyjnych i wychowawczych wobec miejscowej społeczności. Dla realizacji powyższego założenia niezbędna jest realizacja szczegółowych celów określonych m.in. w art. 87 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o *ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, do których należą:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;

- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami;
- zapoznanie z zasobami dziedzictwa kulturowego, historią i zabytkami Gminy, w tym także rozróżnienie obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa i figurujących w ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
- wspieranie działań zmierzających do pozyskania środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków przy sporządzaniu i zmianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy.

Konieczność opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami jest nałożona przez art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, który stwierdza, iż:

1. Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.
2. Programy, o których mowa w ust. 1, mają na celu, w szczególności:
    1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
    2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
    3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
    4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;

5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;

6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;

7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

3. Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

4. Programy, o których mowa w ust. 3, są ogłaszane w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

5. Z realizacji programów zarząd województwa, powiatu i wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.

6. Sprawozdanie z realizacji wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami jest przekazywane Generalnemu Konserwatorowi Zabytków i właściwemu wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w celu jego wykorzystania przy opracowywaniu, aktualizacji i realizacji krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Konstytucja Rzeczpospolitej Polskiej

Ochrona zabytków, dawnych materialnych i niematerialnych dóbr kultury jest obowiązkiem konstytucyjnym Państwa. W myśl art. 5 Konstytucji RP „Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego (...). Istotnym elementem tego dziedzictwa są zabytki, które w swych niematerialnych wartościach są dobrem wspólnym. Art. 82

Konstytucji wskazuje, iż „obowiązkiem Obywatela (...) jest troska o dobro wspólne", z kolei art. 6 Konstytucji stanowi, że „…Rzeczpospolita Polska, stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury (…)".

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. 2014, poz. 1446 z późn. zm.).

Obowiązująca Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wprowadziła pojęcia ochrony i opieki nad zabytkami. Zgodnie z art. 3, użyte w ustawie określenia oznaczają:

1) zabytek – nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;

2) zabytek nieruchomy – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt. 1;

3) zabytek ruchomy – rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt. 1;

4) zabytek archeologiczny – zabytek nieruchomy, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;

5) instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami – instytucję kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami;

6) prace konserwatorskie – działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;

7) prace restauratorskie – działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań;

8) roboty budowlane – roboty budowlane w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku;

9) badania konserwatorskie – działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów

i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;

10) badania architektoniczne – działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;

11) badania archeologiczne – działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;

12) historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny – przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;

13) historyczny zespół budowlany – powiązaną przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;

14) krajobraz kulturowy – przestrzeń historycznie ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze;

15) otoczenie – teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Zgodnie z art. 89 organami ochrony zabytków są:

1) minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;

2) wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

W art. 4 zapisano, iż ochrona zabytków polega w szczególności na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;

2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;

3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;

4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;

5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;

6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Art. 5 wskazuje, iż opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;

2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;

3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;

4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;

5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Ponadto, w art.6, ustawa definiuje m.in. podstawowe pojęcia z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami oraz przedmiot, zakres, formy i sposób ich ochrony. W myśl tejże ustawy, ochronie i opiece podlegają (bez względu na stan zachowania):

1) zabytki nieruchome będące w szczególności:

   a) krajobrazami kulturowymi;

   b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi;

   c) dziełami architektury i budownictwa;

   d) dziełami budownictwa obronnego;

   e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi;

   f) cmentarzami;

g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni;

h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

2) zabytki ruchome będące w szczególności:

a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej;

b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje;

c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami;

d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego;

e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (t.j. Dz. U. Z 2012 r. poz. 642 ze zmianami);

f) instrumentami muzycznymi;

g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi;

h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

3) zabytki archeologiczne będące w szczególności:

a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa;

b) cmentarzyskami;

c) kurhanami;

d) reliktami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ponadto „ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej" (art. 6.2.).

Ustawa w art. 7 określa także formy i sposób ochrony zabytków.

Ustawa definiuje obowiązki oraz kompetencje samorządu terytorialnego w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Szczegółowo określone obowiązki samorządu w stosunku do obiektów zabytkowych objętych ochroną, których samorząd jest właścicielem lub posiadaczem zawarte są w następujących artykułach: art. 5, 25, 26, 28, 30, 31, 36, 71, 72.

Na mocy art. 21 ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy. Art. 22 ust. 4 stwierdza, iż „Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.". W ust. 5 tego artykułu zapisano, iż w gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;

2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;

3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Jak wspomniano art. 87 Ustawy określa obowiązek samorządu, dotyczący sporządzania i uchwalania gminnego programu opieki nad zabytkami:

- program winien być opracowany na okres 4 lat,
- program służy celom określonym w Ustawie,
- program przyjmuje rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- program ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym,
- z realizacji programu władze gminy sporządzają co 2 lata sprawozdanie, które przedstawiane jest radzie gminy.

Artykuły 18 i 19 nakazują samorządom uwzględnianie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji planów zagospodarowania przestrzennego województwa.

Dodatkowo należy wskazać odniesienia do zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego, zawarte w następujących aktach prawnych:

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U z 2016 poz. 446)

- *art. 7 ust. 1 pkt. 9*

„Zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy:

9) kultury w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami."

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 778 z późn. zm.).

Na mocy ww. ustawy planowanie i zagospodarowanie przestrzenne musi uwzględnić m.in.: wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (art. 1. ust. 2, pkt. 4). Ustawa określa, iż studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego powinno w swej treści zawierać następujące elementy:

- uwzględnianie stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (art. 10, ust. 1, pkt. 4),
- określenie obszarów i zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (art. 10, ust. 2, pkt. 4).

W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego będącym aktem prawa miejscowego ustawa nakazuje obecność następujących elementów:

- obowiązkowe określenie zasad ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego (art. 15, ust. 2, pkt. 3),
- obowiązkowe określenie zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (art. 15, ust. 2, pkt. 4),
- określa się w zależności od potrzeb granice pomników zagłady oraz ich stref ochronnych, a także ograniczenia dotyczące prowadzenia na ich terenie działalności gospodarczej, określone w ustawie z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (art. 15, ust. 3, pkt. 6).

Wymagania koncepcji ochrony zabytków uwzględnia się również na szczeblach wojewódzkim i krajowym planowania przestrzennego (art. 39, ust. 3, pkt. 2; art. 47, ust. 2, pkt. 2). Projekt planu wymaga uzgodnienia z właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (t.j. Dz. U z 2016 poz. 290 z późn. zm.)

Przepisy ww. ustawy nie naruszają przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w odniesieniu do obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów i obszarów objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (art. 2. , ust 2 pkt. 3).

W art. 5, ust. 1 pkt. 7 oraz ust. 2 ustawa stwierdza, iż obiekt budowlany należy użytkować w sposób zgodny z jego przeznaczeniem i wymaganiami ochrony środowiska oraz nakazuje projektowanie i budowanie obiektów budowlanych i związanych z nim urządzeń zapewniające ochronę obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów objętych ochroną konserwatorską.

W przypadku pozytywnej opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków w odniesieniu do obiektów budowlanych wpisanych do rejestru zabytków oraz innych obiektów budowlanych usytuowanych na obszarach objętych ochroną konserwatorską możliwe jest złożenie wniosku do właściwego ministra o zgodę na odstąpienie od przepisów techniczno-budowlanych, o których mowa w art. 7 ustawy (art. 9, ust 3, pkt. 4).

Wg art. 30 ust. 2 w stosunku do prac budowlanych przy obiektach oraz obszarach niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, wymagane jest zgłoszenie do właściwego organu. W zgłoszeniu należy określić rodzaj, zakres i sposób wykonywania robót budowlanych oraz termin ich rozpoczęcia. Do zgłoszenia należy dołączyć oświadczenie, o którym mowa w art. 32 ust. 4 pkt. 2, oraz, w zależności od potrzeb, odpowiednie szkice lub rysunki, a także pozwolenia, uzgodnienia i opinie wymagane odrębnymi przepisami. W razie konieczności uzupełnienia zgłoszenia właściwy organ nakłada, w drodze postanowienia, na zgłaszającego obowiązek uzupełnienia, w określonym terminie, brakujących dokumentów, a w przypadku ich nieuzupełnienia – wnosi sprzeciw, w drodze decyzji. Zgodnie z art. 32 ust. 1:

1. Pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego może być wydane po uprzednim:

1) przeprowadzeniu oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko albo oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000, jeżeli jest ona wymagana przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
2) uzyskaniu przez inwestora, wymaganych przepisami szczególnymi, pozwoleń, uzgodnień lub opinii innych organów;
3) wyrażeniu zgody przez ministra właściwego do spraw budownictwa, lokalnego planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa – w przypadku budowy gazociągów o zasięgu krajowym lub jeżeli budowa ta wynika z umów międzynarodowych.

Prowadzenie robót budowlanych przy obiekcie budowlanym wpisanym do rejestru zabytków lub na obszarze wpisanym do rejestru zabytków wymaga, przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę, uzyskania pozwolenia na prowadzenie tych robót, wydanego przez właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków (art. 39, ust. 2).

Pozwolenie na rozbiórkę obiektu budowlanego wpisanego do rejestru zabytków może być wydane po uzyskaniu decyzji Generalnego Konserwatora Zabytków działającego w imieniu ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego o skreśleniu tego obiektu z rejestru zabytków (art. 39, ust. 2).

W stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje właściwy organ w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków (art. 39, ust. 3).

Katalog działań budowlanych, w stosunku do których należy uzyskać pozwolenie budowlane, a które podlegają zgłoszeniu organowi budowlanemu określają kolejno art. 29, 29a, 30, 31 ustawy Prawo Budowlane. W stosunku do zamierzeń, które wymagają jedynie zgłoszenia zgodnie z art. 30 ust. 7 ustawy właściwy organ może nałożyć w drodze decyzji obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych objętych obowiązkiem zgłoszenia, jeżeli ich realizacja

może naruszać ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub spowodować m.in. pogorszenie stanu środowiska lub stanu zachowania zabytków.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2016 poz. 1817 z późn. zm.)

Określa ona, iż wśród zadań publicznych znajdą się działania m.in. W zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego (art. 4, ust. 1, pkt. 16).

Regulacje z tym związane zawarte są w art. 19, który określa prawa i obowiązki mieszkańców w zakresie realizacji wybranych przez nich działań, zarówno w ramach inicjatyw lokalnych, jak i za pośrednictwem organizacji pozarządowych lub innych podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy. Artykuł precyzuje też, iż jednostka samorządu terytorialnego zawiera na czas określony umowę o wykonanie inicjatywy lokalnej z wnioskodawcą.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 519 z późn. zm.).

Zgodnie z zapisami art. 71 ust. 3 tej ustawy przeznaczenie i sposób zagospodarowania terenu powinny w jak największym stopniu zapewniać zachowanie jego walorów krajobrazowych. Dotyczy to także krajobrazu kulturowego.

Art. 101 ust 1 określa, iż ochrona powierzchni ziemi polega m. in. na zachowaniu wartości kulturowych, z uwzględnieniem zabytków archeologicznych.

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2016 poz. 2134 z późn. zm.).

Jednym z celów ochrony przyrody jest ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień (art. 2, ust. 2, pkt. 5).
Jako jedną z form ochrony przyrody w tym jej immamentnego składnika, jakim jest krajobraz ustawa ta przyjmuje w art. 6, ust, pkt. 3 park krajobrazowy.

Zgodnie z art. 16, ust. 1,: park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe

w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Zarówno ustanowienie parku krajobrazowego jak i nadanie mu statutu należą do prerogatyw sejmiku wojewódzkiego (art. 16, ust. 3, ust. 5).

Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. z 2016 poz. 2147 z późn. zm.)

W świetle art. 6 pkt. 5 jednym z celów publicznych tej ustawy jest opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Art. 13, ust. 4 jasno określa, że: sprzedaż, zamiana, darowizna lub oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, a także wnoszenie tych nieruchomości, jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek, wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Cenę nieruchomości lub jej części wpisanej do rejestru zabytków obniża się o 50% (zgodnie z art. 67). Właściwy organ może, za zgodą odpowiednio wojewody albo rady lub sejmiku, podwyższyć lub obniżyć tę bonifikatę (art. 68, ust. 3). Identyczny zapis stosuje się w przypadku opłaty z tytułu użytkowania wieczystego jeżeli nieruchomość gruntowa została wpisana do rejestru zabytków (art. 73, ust 4) oraz w przypadku opłaty z tytułu trwałego zarządu (art. 84, ust 4).

Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 716 z późn. zm.).

Na podstawie art. 7, ust. 1, pkt. 6 ustawa zwalnia od podatku od nieruchomości: grunty i budynki wpisane indywidualnie do rejestru zabytków, pod warunkiem ich utrzymania i konserwacji, zgodnie z przepisami o ochronie zabytków, z wyjątkiem części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej.

Ustawa dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 862 z późn. zm.)

Według zapisów tej ustawy zarówno państwo (art. 1 ust. 2) jak i organy jednostek samorządu terytorialnego (art. 1 ust. 4) sprawują mecenat nad działalnością kulturalną polegający m.in. na wspieraniu i promocji opieki nad zabytkami.

Do powyższych ustaw należy dołączyć akty prawne, które w całej swojej treści odnoszą się do zakresu ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego. Są to:

- ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (t.j. Dz. U. z 2012 roku, poz. 987 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (t.j. Dz. U. z 2012 roku, poz. 642 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (t.j. Dz.U. z 2016 poz. 1506 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (t.j. Dz.U. z 2015 poz. 2160 z późn. zm.).

Ostatni element to akty wykonawcze do ustawy ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Są to:

- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 (Dz. U. z 2011 nr 113 poz. 661) w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem. W oparciu o art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami rozporządzenie określa sposób prowadzenia powyższych rejestrów i wykazów,
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 października 2015 r. W sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz. U. z 2015 poz. 1789),
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. W sprawie udzielenia dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1506 z póź. zmianami).

3. PRZEDMIOT OCHRONY PRAWNEJ

Przywołana na wstępie ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi podstawę prawną ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce i wprowadza w tej materii szereg fundamentalnych definicji i pojęć. W myśl ustawy zabytek jest to nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zgodnie z ustawą opiece podlegają – bez względu na stan zachowania – zabytki pogrupowane w trzech kategoriach:

Zabytki nieruchome będące w szczególności:

- krajobrazami kulturowymi,
- układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- dziełami architektury i budownictwa,
- dziełami budownictwa obronnego,
- obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- cmentarzami,
- parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Zabytki ruchome będące w szczególności:

- dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami, wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla

dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,

- materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (t.j. Dz. U. z 2012 r. poz. 642 z późn. zm.),
- instrumentami muzycznymi, wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Zabytki archeologiczne będące w szczególności:

- pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- cmentarzyskami,
- kurhanami,
- reliktami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ponadto, zgodnie z art. 6.2. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

4. FORMY PRAWNE OCHRONY ZABYTKÓW

Ustawodawca wyróżnia następujące formy ochrony zabytków:

- wpis do rejestru zabytków,
- uznanie za Pomnik Historii,
- utworzenie parku kulturowego,
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzjach o warunkach zabudowy, decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzjach o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Wpis do rejestru zabytków

Podstawą wpisu do rejestru zabytków jest decyzja administracyjna wydana przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. Z wnioskiem o taki wpis może występować właściciel zabytku oraz użytkownik wieczysty gruntu na którym znajduje się zabytek. Również wojewódzki konserwator zabytków ma prawo wszczęcia postępowania z urzędu w sprawie wpisania zabytku nieruchomego do rejestru zabytków.

Rejestr zabytków prowadzi odpowiedni wojewódzki konserwator zabytków dla zabytków znajdujących się na terenie województwa. Do rejestru można wpisać także otoczenie oraz nazwę geograficzną, historyczną i tradycyjną zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków. Wojewódzki konserwator zabytków może wpisać także do rejestru historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny. Sprawy te reguluje ustawa z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz Rozporządzenie Ministra Kultury z 26 maja 2011 r. W sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2011 Nr 113, poz. 661).

Pomnik Historii

Terminem tym określa się zabytek nieruchomy o szczególnych wartościach materialnych i niematerialnych oraz znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego naszego kraju. Rangę Pomnika Historii podkreśla fakt, że jest on ustanawiany przez Prezydenta Rzeczpospolitej Polskiej specjalnym rozporządzeniem na wniosek Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W treści prezydenckiego rozporządzenia wyszczególnia się cechy danego zabytku świadczące o jego najwyższej wartości, określa się precyzyjnie jego granice i zamieszcza schematyczną mapkę obiektu.

Na elitarną listę Pomników Historii mogą zostać wpisane obiekty architektoniczne, krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne lub ruralistyczne, zabytki techniki, obiekty budownictwa obronnego, parki i ogrody, cmentarze, miejsca pamięci najważniejszych wydarzeń lub postaci historycznych oraz stanowiska archeologiczne. W roku 2017 w całym kraju znajduje się 70 miejsc i obiektów uznanych za Pomnik Historii.

Park kulturowy

Kolejną formą ochrony jest utworzenie parku kulturowego w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Podstawą jego utworzenia jest uchwała rady gminy, którą podejmuje się po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego lub decyzja o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzja o warunkach zabudowy, decyzja o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzja o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzja o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego

Relacje pomiędzy ochroną zabytków a planami zagospodarowania przestrzennego są regulowane przez artykuły 18, 19 i 20 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Przede wszystkim art. 18 wprowadza obowiązek uwzględniania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W wymienionych decyzjach, koncepcjach, strategiach, analizach, planach i studiach, winno się w szczególności uwzględnić krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, określić rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków i zapewnić im ochronę przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu oraz ustalić przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami. W przypadku zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia, zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków oraz parków kulturowych, ochrona ich musi być bezwarunkowo uwzględniona w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego i pozostałych decyzjach.

5. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE I WEWNĘTRZNE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

5.1 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAMI WYKONANYMI NA POZIOMIE KRAJOWYM:

KRAJOWY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2014-2017

Krajowy Program Opieki nad Zabytkami na lata 2014-2017 został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 24 czerwca 2014 roku i jest efektem wykonania upoważnienia ustawowego, zawartego w artykułach 84 i 85, ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami i jest programem rozwoju określonym w artykule 15 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Góra opiera się na założeniach programu krajowego, jednak są one dość ogólne w odniesieniu do zabytków z terenu gminy.

Jednym ze strategicznych założeń krajowego programu jest wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków, w tym tworzenie podstaw współdziałania z organami samorządu terytorialnego. Program stwierdza, iż jakościowa przemiana w zakresie ochrony zabytków w Polsce może nastąpić jedynie dzięki łączeniu zasobów, lepszemu sieciowaniu struktur i działań organów ochrony zabytków.

Rolą programu krajowego jest tworzenie warunków dla wypracowania rozwiązań modelowych oraz ich upowszechnienie. Jak mówią zapisy tego dokumentu za realizację zadań związanych z ochroną zabytków odpowiedzialna jest zarówno administracja rządowa (wojewódzcy konserwatorzy zabytków oraz Generalny Konserwator Zabytków), jak również jednostki samorządu terytorialnego wszystkich szczebli oraz od stopnia zaangażowania tych podmiotów będą zależały realne efekty podejmowanych działań.

Głównym celem Programu jest „Wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków". Cel ten realizowany będzie poprzez trzy cele szczegółowe:

1. Wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce,

2. Wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków,
3. Tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji.

W ramach celu szczegółowego 1 wyznaczono następujące kierunki działania:

1. Porządkowanie rejestru zabytków nieruchomych,
2. Przygotowanie ratyfikacji Konwencji UNESCO ds. ochrony dziedzictwa podwodnego,
3. Wypracowanie jednolitych standardów działania konserwatorskiego w odniesieniu do wybranych typów i kategorii zabytków nieruchomych zgodnie z obowiązującą doktryną konserwatorską,
4. Wzmocnienie instrumentów ochrony krajobrazu kulturowego,
5. Opracowanie diagnozy prawnej ochrony zabytków ruchomych,
6. Opracowanie kompleksowego raportu o stanie zachowania zabytków,
7. Kontynuacja badań w ramach AZP na obszarach szczególnie istotnych ze względu na zagrożenia dla dziedzictwa archeologicznego.

W ramach celu szczegółowego 2 wyznaczono następujące kierunki działania:

1. Zwiększenie efektywności zarządzania i ochrony zabytków poprzez wdrażanie infrastruktury informacji przestrzennej o zabytkach,
2. Wypracowanie standardów, pozwalających na lepszy przepływ informacji pomiędzy organami ochrony zabytków a społecznościami żyjącymi w otoczeniu zabytków objętych ochroną,
3. Podniesienie jakości procesów decyzyjnych w organach ochrony zabytków,
4. Merytoryczne wsparcie samorządu terytorialnego w ochronie zabytków.

W ramach celu szczegółowego 3 wyznaczono następujące kierunki działania:

1. Przygotowanie ratyfikacji Konwencji ramowej Rady Europy w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa,

2. Wspieranie budowania świadomości społecznej funkcji dziedzictwa kulturowego jako podstawy kształtowania się tożsamości narodowej i społeczności lokalnych,

3. Promocja zasobu dziedzictwa za pośrednictwem Internetu,

4. Zwiększanie dostępu do zasobu dziedzictwa i ułatwienie jego odbioru społecznego.

KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU DO ROKU 2030

Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju została przyjęta przez Radę Ministrów dnia 13 grudnia 2011 r. Dokument określa zasady polityki państwa w dziedzinie przestrzennego zagospodarowania kraju w perspektywie najbliższych kilkunastu lat.

Polityka przestrzennego zagospodarowania kraju realizuje cele rozwoju kraju w odniesieniu do całości przestrzeni polskiej. Biorąc pod uwagę nowy paradygmat polityki rozwoju cel strategiczny (ponadczasowy) polityki przestrzennego zagospodarowania kraju można określić następująco: Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągania ogólnych celów rozwojowych — konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.

Tak sformułowany cel — przy doborze odpowiednich celów cząstkowych oraz instrumentów wdrożeniowych — realizowany jest przez wszystkie podmioty publiczne wykonujące zadania rozwojowe w zakresie swoich kompetencji na różnych poziomach zarządzania, w różnych obszarach tematycznych i w odniesieniu do różnych terytoriów.

Drogą do zapewnienia realizacji celu strategicznego polityki przestrzennego zagospodarowania kraju jest koncentracja działań podmiotów publicznych w wybranych obszarach tematycznych i na wyodrębnionych terytoriach. W odniesieniu do diagnozy sytuacji, uwarunkowań oraz trendów rozwojowych sformułowano sześć wzajemnie powiązanych celów polityki przestrzennego zagospodarowania kraju w horyzoncie roku 2030:

- Cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności;

- Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów;

- Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej;

- Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski;

- Cel 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa;

- Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

Koncepcja wskazuje, iż wzmocnienie ładu przestrzennego na poziomie zarządzania zasobem krajobrazów kulturowych i przyrodniczych będzie jednocześnie służyło wdrożeniu zapisów Konwencji Krajobrazowej Rady Europy. Podstawowymi formami ochrony krajobrazów powinny zostać formy dotychczas stosowane: parki krajobrazowe, pomniki historii, parki kulturowe oraz — dla obiektów rangi międzynarodowej — wpis na listę dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego UNESCO.

Stwierdzono, że promocja dziedzictwa kulturowego wpłynęła na wzrost rozpoznawalności i atrakcyjność polskiej przestrzeni. Dbałość o spuściznę kultury dawnych mieszkańców ziem polskich i wspieranie zachowanych tradycji lokalnych sprzyjają rozwojowi turystyki i wspomagają proces identyfikacji tożsamości kulturowej migrantów. Krajobraz ważny dla historii kultury jest chroniony na równi z krajobrazami charakterystycznymi dla regionów geograficzno- przyrodniczych w zintegrowanej z siecią przyrodniczą rozwiniętej sieci parków kulturowych i pomników historii.

NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU KULTURY NA LATA 2004 – 2013 ORAZ UZUPEŁNIENIE STRATEGII NA LATA 2004 – 2020

Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami zostały zawarte w dokumencie o nazwie Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013 (przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 21 września 2004 r.) oraz jego uszczegółowieniu „Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2020" (przyjętym w 2005 r.). Są to rządowe dokumenty tworzące ramy dla nowoczesnego mecenatu państwa w sferze kultury, a przede wszystkim dla nowocześnie pojmowanej polityki kulturalnej państwa, funkcjonującej w warunkach rynkowych, w połączeniu z perspektywami kolejnych okresów programowania Unii Europejskiej.

Głównym celem strategii jest działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju kulturalnego regionów w Polsce.

Dokumentem służącym wdrożeniu Narodowej Strategii Rozwoju Kultury jest Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego na lata 2004-2013". w programie zapisano następujące priorytety i działania:

- **Priorytet 1. Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe**

Działania realizowane w ramach niniejszego priorytetu mają na celu materialną poprawę stanu zabytków, ich adaptację i rewitalizację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców, turystów i inwestorów. Realizacja działań pozwoli na zwiększenie atrakcyjności regionów, a także wykorzystanie przez nie potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym.

- Działanie 1.1. Budowa nowoczesnych rozwiązań organizacyjno-finansowych w sferze ochrony zabytków;
- Działanie 1.2. Kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne;
- Działanie 1.3. Zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych.

- **Priorytet 2. Edukacja i administracja na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego**

- Działanie 2.1. Rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego;
- Działanie 2.2. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego przed nielegalnym wywozem, wywozem i przewozem przez granicę.

Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020, opracowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2005 r., zawiera ważny z punktu widzenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Program Operacyjny „Dziedzictwo kulturowe".

Priorytet tego Programu dotyczy rewaloryzacji zabytków nieruchomych i ruchomych. Celami tego priorytetu są:

- poprawa stanu zachowania zabytków,
- zwiększanie narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego (w tym także liczby stanowisk archeologicznych),
- kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele inne niż kulturalne,
- zwiększenie roli zabytków i muzealiów w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji,
- zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę oraz na wypadek sytuacji kryzysowych i konfliktu zbrojnego.

5.2 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAMI WYKONANYMI NA POZIOMIE WOJEWÓDZKIM

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO DO ROKU 2020

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do roku 2020 została przyjęta uchwałą nr XXXII/932/13 przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego dnia 28 lutego 2013 r. Strategia wytycza cele i kierunki rozwoju regionu, prezentuje potencjał Dolnego Śląska i określa wspólną płaszczyznę działań poszczególnych regionów.

Zasadnicze filary, na którym opierać się będzie rozwój Dolnego Śląska, to produkcja oraz usługi. Bogactwa naturalne, zasoby wiedzy oraz walory środowiska przyrodniczego i kulturowego, przygraniczne położenie pozwolą na zwiększenie znaczenia Dolnego Śląska jako silnego regionu gospodarczego, realizującego model wzrostu złożony z:

- „Autostrady Nowej Gospodarki"- obszaru dynamicznego rozwoju przemysłu opartego na najnowocześniejszych technologiach oraz nowoczesnych usługach, skupionych wokół istniejących i projektowanych ciągów komunikacyjnych (transportowych i teleinformatycznych).

- Obszarów o wybitnych wartościach przyrodniczych, uzdrowiskowych i kulturowych.

Strategia podkreśla wysoki potencjał turystyczny Dolnego Śląska, o czym decydują między innymi:

- zróżnicowane walory krajobrazowe, przyrodnicze, w większości objęte ochroną prawną,

- walory kulturowe (zwłaszcza zasoby dziedzictwa materialnego).

Dokument stwierdza fakt, że województwo dolnośląskie zajmuje pierwszą pozycję w Polsce, ponad 83000 obiektów zabytkowych. Najwyższy udział w zasobach krajowych (24%) posiadają zespoły rezydencjonalne - zamki i pałace, oraz towarzyszące im zabytkowe założenia kształtowanej zieleni - parki i ogrody (12%).

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego określa cztery podstawowe obszary integracji:

1. Wrocławski Obszar Integracji - Wrocław i otaczający go obszar, posiadający z nim silne powiązania funkcjonalne,

2. Legnicko - Głogowski Obszar Integracji - obszar zagłębia miedziowego oraz jego zaplecza (szczególnie istotny z punktu widzenia gminy),

3. Sudecki Obszar Integracji - południowy obszar województwa,

4. Zachodni Obszar Integracji - tereny leżące przy zachodniej granicy regionu.

Działania związane z ochroną zabytków, wpisują się w cele związane z wieloma aspektami działań przewidzianych przez strategię, lecz głównie w działania związane z rozwojem turystyki. Turystyka powinna stanowić jeden z filarów rozwoju społecznego i gospodarczego regionu. Materialne i kulturowe atrakcje należy wykorzystać dla rozwinięcia produktów turystycznych, zwłaszcza na bazie uzdrowisk oraz ofert adresowanych zarówno do Dolnoślązaków, ale także do osób spoza regionu. Poza aspektami rekreacji i wypoczynku turystyka winna być wykorzystana jako instrument procesu edukacyjnego i wychowawczego.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego został uchwalony przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego uchwałą nr XLVIII/873/2002 z dnia 30 sierpnia 2002 r. Dokument ten określa cele strategiczne rozwoju przestrzennego województwa, ustala priorytety polityki przestrzennej województwa i kierunki polityki przestrzennej dla obszarów problemowych.

Jako jeden z celów strategicznych rozwoju przestrzennego województwa dolnośląskiego wyznaczono ochronę dziedzictwa kulturowego – udostępnienie dziedzictwa kulturowego społeczeństwu i włączenie we współczesne struktury funkcjonalno-przestrzenne. Za konieczne uznano utrzymanie odrębności kulturowej i krajobrazowej regionu dolnośląskiego o historycznie ukształtowanej, wielonarodowościowej tożsamości, odtworzenie wartości obszarów o najcenniejszych walorach krajobrazu historycznego, rehabilitację historycznie ukształtowanych kultur narodowych regionu w sferze materialnej i duchowej. Plan zakłada pozyskiwanie nowych właścicieli dla zasobu zabytków rezydencjonalnych znajdujących się w gestii Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa i dalszą prywatyzację pozostałych zasobów zabytkowych będących własnością Skarbu Państwa, przy zachowaniu ich wartości historycznej i kulturowej. w strefie kulturowej opracowano system ochrony dziedzictwa kulturowego.

W zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego wskazano następujące cele polityki przestrzennej:

1. tworzenie uwarunkowań przestrzennych sprzyjających utrwaleniu wielokulturowej tożsamości historycznej regionu z zachowaniem lokalnych odrębności,

2. ochrona, rewaloryzacja oraz udostępnianie zasobów dziedzictwa kulturowego,

3. wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego jako ważnego elementu rozwoju gospodarczego oraz promocji województwa dolnośląskiego.

Ustanowiono zasady realizacji celów polityki przestrzennej systemu ochrony dziedzictwa kulturowego, do których zalicza się:

- kompleksowość działań ochronnych i rewaloryzacyjnych,

- wprowadzanie nowych form ochrony dziedzictwa kulturowego,

- łączenie ochrony środowiska kulturowego z ochroną środowiska,

- promowanie regionalnych walorów dziedzictwa kulturowego.

W strefie tej zaplanowano kierunki działań polityki przestrzennej, m.in.:

1. Wspieranie działań służących poprawie stanu obiektów zabytkowych poprzez:

   a) kompleksową rewaloryzację obiektów i zespołów zabytkowych włączonych do stref konserwatorskich,

   b) ustanawianie nowych form ochrony poprzez tworzenie parków i rezerwatów kulturowych,

   c) prowadzenie działań rewaloryzacyjnych pod katem tworzenia atrakcyjnych ofert inwestycyjnych o charakterze kulturotwórczym, społecznym i gospodarczym, niekolidujących z charakterem i pierwotną funkcją obiektów zabytkowych.

2. Zachowanie, ochrona i rewaloryzacja historycznych układów przestrzennych poprzez:

a) opracowanie programów kompleksowej rewaloryzacji zespołów staromiejskich z zachowaniem wszelkich wymogów konserwatorskich oraz programów zagospodarowania tych obszarów, zapewniających im jednocześnie ochronę przed uciążliwościami ze strony działalności gospodarczej oraz zagrożeniami wynikającymi z oddziaływania układów komunikacyjnych,

b) eksponowanie i odtwarzanie dominant architektonicznych miejscowości, takich jak wieże kościołów, klasztorów, zamków, ratuszy nawiązując tym samym do dawnej tradycji charakterystycznej dla panoram śląskich miast,

c) podejmowanie działań rewaloryzacyjnych zespołów staromiejskich według priorytetów wynikających z wartości historyczno-artystycznych o znaczeniu europejskim oraz o znaczeniu lokalnym. Ponadto wskazano konieczność objęcia kompleksową rewaloryzacją zespołów urbanistycznych położonych m.in. na obszarach proponowanych parków i rezerwatów kulturowych.

3. Ochrona i zachowanie krajobrazu kulturowego o najcenniejszych walorach artystycznych i krajobrazowych województwa poprzez ustalenie proponowanych form ochrony:

a) Strefa „A" – pełnej ochrony konserwatorskiej – dla obszarów uznanych za szczególnie ważne jako materialne świadectwo historyczne, w których elementy dawnego układu przestrzennego zachowały się w prawie nienaruszonym stanie lub zostały tylko nieznacznie zniekształcone i stanowią harmonijną całość w krajobrazie lub jego dominantę,

b) Strefa „B" – częściowej ochrony konserwatorskiej – dla obszarów, w których elementy dawnego układu przestrzennego zachowały się w stosunkowo dobrym stanie, a krajobraz zachował swój historyczny charakter i harmonie. Obszary objęte strefą podlegają rygorom konserwatorskim w zakresie utrzymania zasadniczych elementów struktury przestrzennej i utrzymania istniejącej substancji zabytkowej,

c) Strefa „W" – ochrony stanowisk archeologicznych – obejmująca stanowiska archeologiczne o własnej formie terenowej, takie jak grodziska, forty, ruiny, zamków, hałdy i szyby górnicze.

4. Utworzenie parków i rezerwatów kulturowych w celu ochrony, utrzymania i wyeksponowania unikatowych walorów krajobrazowych, przyrodniczych, kulturowych, historycznych i architektonicznych województwa,

5. Zachowanie, ochrona i rewaloryzacja obiektów i zespołów o najwyższej randze i szczególnym znaczeniu dla kultury narodowej,

6. Ochrona, zachowanie, udostępnianie i zagospodarowanie stanowisk archeologicznych o zachowanych formach krajobrazowych w celach naukowych, dydaktycznych oraz turystycznych,

7. Tworzenie atrakcyjnych ofert inwestycyjnych o charakterze kulturotwórczym, społecznym i gospodarczym, których funkcjonowanie powinno sprzyjać utrzymaniu i wspomaganiu zasobów środowiska kulturowego,

8. Zagospodarowanie pasma Drogi Śródsudeckiej poprzez wykorzystanie i dostosowanie zasobów dziedzictwa kulturowego do funkcji turystyczno-rekreacyjnej,

9. Objęcie ochroną sudeckiej zabudowy o cechach regionalnych, ze szczególnym uwzględnieniem zabudowy powstałej pod wpływem kultury łużyckiej, poprzez opracowanie programów ratowania sudeckiego budownictwa regionalnego oraz zagospodarowanie obiektów nieposiadających właściciela,

10. Rewaloryzacja obszarów zabudowy przemysłowej oraz obiektów i urządzeń technicznych,

11. Przy zagospodarowaniu pozostałych obszarów zalecono kontynuowanie tradycji architektonicznych regionu w zakresie skali, formy, detalu, materiału nowo wznoszonej zabudowy oraz wpisanie jej w historycznie ukształtowaną przestrzeń.

Kierunki polityki przestrzennej wyznaczono w ramach strefy gospodarczej, a także w strefie rozwoju turystyki i wypoczynku. Jedną ze stref rozwoju turystyki dla

funkcji aktywno -krajoznawczej jest turystyka związana z obiektami i terenami przemysłowymi. Działaniami mającymi służyć temu zadaniu są:

- zwiększenie atrakcyjności obszarów i obiektów przemysłowych i poprzemysłowych poprzez umożliwienie wprowadzenia funkcji turystycznych oraz rewitalizację tych obszarów,
- ochrona i rewaloryzacja cennych obiektów i obszarów poprzemysłowych.

DOLNOŚLĄSKI WOJEWÓDZKI PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2015 – 2018

Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami jest obszernym dokumentem, który w sposób wyczerpujący porusza tematykę dolnośląskiego dziedzictwa kulturowego. w jego ramach opisane zostały wszystkie typy obiektów zabytkowych, a także przedstawiono dokładną macierz analizy SWOT dla zasobu zabytkowego z terenu województwa. Program nie posiada odniesień do terenu gminy Góra.

W treści dokumentu do realizacji wyznaczono cele, w ramach których wyszczególniono priorytety i kierunki działań.

Celem strategicznym dokumentu jest „Zwiększenie roli dziedzictwa kulturowego w rozwoju społecznym i ekonomicznym Dolnego Śląska". Realizacja celu obejmować będzie szeroko pojętą rewitalizację, rewaloryzację czy adaptację obiektów i zespołów zabytkowych. Cel strategiczny realizowany będzie w oparciu o dwa cele kierunkowe:

Cel kierunkowy 1 ZABEZPIECZENIE I ZAGOSPODAROWANIE POTENCJAŁU KULTUROWEGO REGIONU

Priorytet 1: Ochrona i rewitalizacja zabytków

Kierunek działania 1.1. Ratowanie zabytków najbardziej zagrożonych

1. zabezpieczanie przed dalszą dewastacją zabytków zrujnowanych,

2. ochrona obiektów zabytkowych przed pożarem, zniszczeniem i kradzieżą,

3. przeciwdziałanie wyburzaniu zabytków ze względu na ich zły stan techniczny.

Kierunek działania 1.2. Dokumentowanie i badanie dziedzictwa kulturowego

1. wspieranie działań konserwatorskich zmierzających do wpisywania zabytków do rejestru zabytków i do ewidencji zabytków,

2. wsparcie działań, mających na celu poprawę stanu dokumentacji i inwentaryzacji dziedzictwa materialnego i niematerialnego, w tym szkoleń z zakresu wykonywania nowoczesnych dokumentacji skierowanych do sektora samorządowego (np. konferencje i warsztaty doskonalące w zakresie GEZ),

3. działania wspierające starania o wpisywanie dziedzictwa województwa dolnośląskiego na listy Pomników Historii, UNESCO itp.,

4. pomoc w utworzeniu i uruchomieniu programów ewidencjonowania i porządkowania danych o zabytkach w formie elektronicznej z wykorzystaniem najnowszych metod gromadzenia informacji,

5. wsparcie opracowywania i publikacji profesjonalnych katalogów zabytków sztuki.

Kierunek działania 1.3. Promocja dobrych praktyk w zakresie ochrony i rewitalizacji dziedzictwa kulturowego

1. wspieranie starań o zachowanie historycznego ładu przestrzennego dolnośląskich miast i wsi poprzez przeciwdziałanie naruszającym go inwestycjom i wspieranie inicjatyw mających na celu interaktywną wymianę informacji na temat firm i osób świadczących usługi w zakresie prac remontowych i budowlanych w zabytkowych obiektach (projektanci, architekci, murarze, malarze, kamieniarze pozłotnicy, parkieciarze i inni specjaliści),

3. wspieranie inwestorów poprzez udzielanie informacji na temat źródeł finansowania projektów w zakresie ochrony i rewitalizacji obiektów

zabytkowych,

4. wspieranie podmiotów organizujących konferencje i warsztaty poświęcone ochronie i zagospodarowaniu zabytków.

Kierunek działania 1.4. Wsparcie specjalistycznego kształcenia w zakresie opieki i ochrony zabytków

1. wsparcie i organizacja szkolnictwa specjalistycznego w zakresie konserwacji zabytków (np. kamieniarstwo, snycerstwo, parkieciarstwo),

2. promocja szkolnictwa zawodowego w zakresie zawodów ginących (np. ludwisarz, pozłotnik, kowal, introligator, garncarz, bednarz, zdun).

Priorytet 2: Zwiększenie potencjału ekonomicznego regionu w oparciu o dziedzictwo kulturowe

Kierunek działania 2.1. Rozwój turystyki kulturowej

1. działania zapewniające dostępność obiektów zabytkowych regionu,

2. uczestnictwo w krajowych i międzynarodowych targach turystycznych,

3. uwzględnianie celów i priorytetów turystycznych w organizacji i rozwoju sieci komunikacji w regionie,

4. współpraca transgraniczna z państwami sąsiedzkimi i ponadregionalna z województwami lubuskim, wielkopolskim, opolskim i śląskim w zakresie promowania wspólnego dziedzictwa kulturowego.

Kierunek działania 2.2. Nowoczesne zagospodarowanie obiektów zabytkowych

1. wypracowanie przyjaznych mechanizmów konkursowych, promujących rozwiązania sprzyjające ochronie zabytku i nadaniu mu funkcji związanej z potrzebami społeczności lokalnych,

2. uwzględnianie rewitalizowanych zabytków w strategiach regionalnych, planach zagospodarowania przestrzennego i innych,

3. wsparcie inicjatyw mających na celu tworzenie nowych miejsc pracy przy obiektach zabytkowych.

Kierunek działania 2.3. Promocja partnerstwa publiczno-prywatnego w dziedzinie zagospodarowania dóbr kultury

1. wprowadzenie zachęt dla inwestorów – właścicieli i użytkowników – podejmujących się rewitalizacji i zagospodarowania obiektów zabytkowych,

2. włączenie właścicieli i użytkowników zabytków w proces ustalania możliwych form użytkowania obiektów zabytkowych i poszukiwania nowych funkcji, zakładających integralną ochronę zabytkowych przestrzeni i ich wyposażenia.

Cel kierunkowy 2 ZAANGAŻOWANIE SPOŁECZNE W ZAKRESIE OCHRONY I PROMOCJI DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Priorytet 1: Pogłębianie poczucia odpowiedzialności za wielokulturowe dziedzictwo regionu

Kierunek działania 1.1. Intensyfikacja działań edukacyjnych

1. wprowadzanie profilowanych zajęć edukacyjnych w szkołach na temat dziedzictwa kulturowego regionu,

2. organizowanie otwartych imprez informacyjnych i warsztatów w celu kształcenia umiejętności korzystania z portali informacyjnych poświęconych dziedzictwu kulturowemu regionu,

3. wsparcie organizacji szkoleń i konferencji propagujących wiedzę nt. dziedzictwa kulturowego regionu kierowanych do mieszkańców i środowisk opiniotwórczych.

Kierunek działania 1.2. Poszerzanie kompetencji nauczycieli w zakresie wiedzy o regionie

1. szkolenie nauczycieli w zakresie wiedzy o dziedzictwie kulturowym Dolnego Śląska,

2. wspieranie inicjatyw mających na celu przygotowanie pomocy

dydaktycznych do edukacji regionalnej.

Kierunek działania 1.3. Intensyfikacja działań popularyzatorskich w zakresie dziedzictwa kulturowego regionu

1. upowszechnienie dostępu do cyfrowych baz danych dotyczących dziedzictwa kulturowego,
2. opracowanie na bazie istniejącej literatury przedmiotu serii krótkich przewodników, atrakcyjnych w przekazie, nowoczesnych w formie i poprawnych merytorycznie,
3. dbałość o miejsca pamięci i martyrologii (wsparcie działań konserwatorskich, tablice informacyjne).

Kierunek działania 1.4. Promocja specyficznych wartości kulturowych jako marki Dolnego Śląska

1. promocja regionalnych produktów turystycznych i wybranych walorów kulturowe regionu, np. architektury militarnej, sakralnej, kuchni regionalnej,
2. podejmowanie i wspieranie działań reklamowych o zasięgu lokalnym i ponadregionalnym (telewizja, radio, Internet),
3. zabezpieczenie charakteru tradycyjnej zabudowy, propagowania typowych dla danego regionu (miejsca) formy zabudowy,
4. zachowanie dominant w krajobrazie jako elementów wyróżniających dolnośląskie miejscowości.

Priorytet 2: Aktywizacja społeczności i podmiotów lokalnych

Kierunek działania 2.1. Wspieranie organizacji pozarządowych i liderów lokalnych w zakresie ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego

1. ożywienie funkcji społecznego opiekuna zabytków,
2. wspieranie proturystycznych projektów rewitalizacyjnych,
3. wsparcie oddolnych inicjatyw na rzecz ochrony pamięci i dziedzictwa

kulturowego „w skali mikro” (obejmujących np. wieś, dawny klucz dóbr),

4. wykorzystywanie sieci placówek muzealnych i bibliotecznych do budowania aktywności lokalnych społeczności w oparciu o dziedzictwo historyczne i kulturowe okolicy,

5. organizacyjne i materialne wspieranie autentycznych przejawów kultury ludowej.

Kierunek działania 2.2. Wspieranie współpracy międzysektorowej i inicjatyw ponadlokalnych

1. promocja działań przekraczających granice administracyjne i obejmujących obszary stanowiące historycznie zwartą całość,

2. wspieranie inicjatyw o już ugruntowanej pozycji (np. Europejskie Dni Dziedzictwa, konkurs „Przyjazna Przestrzeń Publiczna”, Dolnośląski Festiwal Architektury itp.).

Kierunek działania 2.3. Upowszechnianie kreatywnych postaw wobec dziedzictwa kulturowego

1. rozszerzanie zasobów portalu e-DS przy wykorzystaniu aktywności społecznej,

2. promocja istniejących w regionie tematycznych baz danych i działań opartych na folksonomii,

3. wspieranie oryginalnych przedsięwzięć i inicjatyw wykorzystujących zasoby dziedzictwa historycznego i kulturowego regionu.

Program zwraca również uwagę, że w polityce jednostek samorządu terytorialnego i pozostałych instytucji związanych pośrednio lub bezpośrednio z ochroną i promocją dziedzictwa kulturowego powinna być również umiejętność właściwego zarządzania zasobami dziedzictwa kulturowego. Proces właściwego zarządzania zasobami przyczyni się m.in. do kreowania dochodów i pobudzania zatrudnienia w regionie w określonych obszarach związanych m.in.: z turystyką kulturową, nieruchomościami zabytkowymi, tradycyjnymi uprawami, rzemiosłem,

sztuką regionalną, etc. Ponadto wpłynie na estetykę miejsca oraz jego walory ekologiczno-przestrzenne.

PROGRAM ROZWOJU TURYSTYKI DLA WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

W Programie najważniejszą pozycję wśród turystycznych walorów krajoznawczych o charakterze kulturowym zajmują zabytki architektury i budownictwa. Turystyczna waloryzacja zabytków wyłoniła listę najcenniejszych obiektów zabytkowych województwa.

Warunkiem zainteresowania turystycznego zabytkami archeologicznymi jest ich odpowiednie wyeksponowanie w terenie i przystosowanie dla potrzeb zwiedzających. Dotyczy to przede wszystkim stanowisk archeologicznych o własnej, czytelnej formie krajobrazowej. Analiza grup walorów województwa dolnośląskiego pozwala stwierdzić, że m.in.:

- liczne tereny i obiekty zabytkowe dają możliwość tworzenia i eksploatowania szlaków krajoznawczych,
- istnieje możliwość tworzenia szlaków historycznych, edukacyjnych wykorzystujących lokalizację rzadkich miejsc ważniejszych bitew oraz martyrologii z okresu II wojny światowej.

Zwiększenie atrakcyjności zabytków ma odbywać się m.in. poprzez ożywienie zabytków cyklicznymi imprezami, odpowiednią infrastrukturą i kalendarzem imprez.

Mocnymi stronami rozwoju turystyki na Dolnym Śląsku są wysokie walory kulturowe łączące dorobek kultur: polskiej, czeskiej, austriackiej i niemieckiej oraz rozbudowana baza turystyczna, zwłaszcza w rejonach górskich i uzdrowiskowych. Program wskazuje także słabe strony rozwoju turystyki na Dolnym Śląsku, do których należą m.in.: zły stan zabytków oraz brak sprawnego regionalnego i lokalnego systemu informacji turystycznej.

5.3 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAMI WYKONANYMI NA POZIOMIE POWIATU

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU POWIATU GÓROWSKIEGO

Strategia rozwoju powiatu wskazuje kilka Celów Głównych w odniesieniu do planowanych działań. Zapisy dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego zawarte są w Celu I Ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego i kulturowego, w celu szczegółowym Odnowa środowiska kulturowego i zagospodarowane obiekty zabytkowe. Cel ten wskazuje następujące kierunki działań:

- Aktualizacja rejestru i spisu zabytków oraz ustalenie kryteriów wspomagania odbudowy najwartościowszych obiektów przez służby konserwatorskie,
- Sukcesywne przygotowywanie obiektów zabytkowych do sprzedaży oraz ich odpowiednie zagospodarowanie,
- Organizacja konkursów lokalnych na najlepiej utrzymane obiekty zabytkowe.

Powiązany z powyższym celem jest cel Atrakcyjne zagospodarowanie turystyczne powiatu, będący częścią Celu Głównego IV Zrównoważony rozwój gospodarczy. W ramach tego celu wyróżniono następujące działania:

- Wyznaczenie terenów szczególnie atrakcyjnych dla turystyki i rekreacji oraz opracowanie powiatowego programu ich rozwoju,
- Aktywna promocja dla odpowiednio wybranych produktów turystycznych powiatu.

POWIATOWY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU GÓROWSKIEGO

Na rok 2017 powiat górowski nie posiada opracowanego Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami. Zorganizowane były spotkania robocze dotyczące powstania tego dokumentu, jednak prace nad nim są nadal w toku.

5.4 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAMI WYKONANYMI NA POZIOMIE GMINY

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY GÓRA NA LATA 2015-2025

Zgodnie z przedstawioną w dokumencie wizją rozwoju, w perspektywie 2025 roku Gmina Góra ma być miejscem przyjaznym do życia i prowadzenia działalności gospodarczej dla mieszkańców i przedsiębiorców. Natomiast misję określono następująco: Gmina Góra wykorzystując swój endogeniczny potencjał tworzy odpowiednie warunki rozwoju społeczno-gospodarczego. Realizuje to poprzez wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego, wspieranie prowadzenia działalności gospodarczej oraz likwidację barier infrastrukturalnych.

Realizacja wizji i misji Gminy Góra w okresie 2015-2025 wymaga podjęcia określonych działań, które znajdują swoje odzwierciedlenie w szczegółowych celach strategicznych i operacyjnych oraz obszarach zadaniowych. W ww. dokumencie sformułowano trzy cele strategiczne, które zostały uszczegółowione poprzez cele operacyjne. Wśród celów strategicznych gminy znalazły się kwestie związane z rozwojem gospodarczym gminy (w tym wsparcia w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej oraz rozwoju turystyki), ale również zagadnienia dotyczące rozwoju kapitału społecznego (w tym rozwoju aktywności społeczności lokalnych, poprawy jakości kształcenia i rozwoju infrastruktury społecznej) oraz poprawy infrastruktury komunalnej w gminie (w tym zadania z zakresu rewitalizacji, dostępności komunikacyjnej i jakości środowiska naturalnego). Do najważniejszych celów związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego należy zaliczyć:

1. Cel operacyjny 1.2. Podniesienie atrakcyjności turystycznej Gminy Góra

Plany zadaniowe:

- Budowa i rozbudowa ścieżek i szlaków turystycznych.

- Tworzenie produktów turystycznych i lokalnych w oparciu poszanowania dla środowiska naturalnego.
- Prowadzenie zintegrowanych działań promocyjnych i informacyjnych.
- Tworzenie partnerstw na rzecz rozwoju turystyki w gminie.

2. Cel Operacyjny 3.1. Rewitalizacja miasta i wsi Gminy Góra

Plany Zadaniowe:

- Wdrażanie Programu Rewitalizacji Miasta Góra
- Wdrażanie Planów Odnowy Wsi i Programu Odnowy Wsi w województwie dolnośląskim

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GÓRA

Gmina Góra posiada uchwalone Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego. Dokument określa ogólne i szczegółowe uwarunkowania i kierunki polityki przestrzennej na analizowanym obszarze. Celem studium jest koordynacja działań przestrzennych na terenie miasta i gminy dla stworzenia warunków do ekorozwoju i harmonijnego współdziałania sąsiadujących terenów. Ponadto Studium zobowiązuje organy miasta do podejmowania działań zmierzających do realizacji polityki określonej w tym dokumencie.

W zakresie ogólnych uwarunkowań i kierunków polityki przestrzennej dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego w Studium przedstawione zostały następujące zasady dla poszczególnych stref ochrony konserwatorskiej:

Strefa „A" ścisłej ochrony konserwatorskiej

Dla zapewnienia ochrony dóbr kultury wyznaczono strefy ochrony konserwatorskiej, w obrębie których powinny obowiązywać niżej określone zasady. Strefa „A" ścisłej ochrony konserwatorskiej obejmuje obiekty i obszary wpisane do

rejestru zabytków, a także obszary, na których elementy dawnego układu przestrzennego zachowały się w stanie nienaruszonym lub jedynie nieznacznie zniekształconym. Są to obszary uznane za szczególnie ważne jako materialne świadectwo historyczne. W strefie tej zakłada się pierwszeństwo ochrony konserwatorskiej, w tym działań odtworzeniowych i rewaloryzacyjnych nad wszelką prowadzoną współcześnie działalnością inwestycyjną, gospodarczą i usługową. Działania służące ochronie wartości zabytkowych w strefie „A" zmierzają do:

- zachowania historycznego układu przestrzennego w zakresie rozplanowania dróg, ulic, placów, linii zabudowy, kompozycji wnętrz urbanistycznych i kompozycji zieleni,

- konserwacji zachowanych historycznych elementów układu przestrzennego, szczególnie: posadzki (nawierzchnie, cieki i zbiorniki wodne, sposób użytkowania gruntów), ścian (zabudowa, zieleń) oraz dążenia do usunięcia elementów zniekształcających założenia historyczne i odtworzenia elementów zniszczonych,

- dostosowania nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie sytuacji, skali, bryły, podziałów architektonicznych, proporcji powierzchni muru i otworów oraz nawiązanie formami współczesnymi do lokalnej tradycji architektonicznej,

- usunięcia obiektów dysharmonizujących,

- dostosowania współczesnych funkcji do wartości zabytkowych zespołu i jego poszczególnych obiektów oraz eliminacji funkcji uciążliwych. W strefie tej winno się stosować materiały występujące w lokalnym budownictwie historycznym.

Strefa „B" ochrony konserwatorskiej

Obejmuje obszary, w których elementy dawnego układu zachowały się w stosunkowo dobrym stanie. Strefy te są równoznaczne z obszarami ewidencji zabytków. W strefie B winno się określać następujące zasady:

- zachować i wyeksponować elementy historycznego układu przestrzennego tj. rozplanowanie dróg, ulic i placów, linie zabudowy, kompozycje wnętrz urbanistycznych oraz kompozycję zieleni,

- zachować historyczne nawierzchnie kamienne,

- obiekty o wartościach zabytkowych poddać restauracji i modernizacji technicznej z dostosowaniem obecnej lub projektowanej funkcji do wartości obiektu,
- przy nowych inwestycjach oraz związanych z modernizacją, rozbudową, przebudową obiektów istniejących nawiązać gabarytami i sposobem kształtowania bryły i użytymi materiałami do miejscowej tradycji architektonicznej, w przypadku istniejącego obiektu
- po rozbudowie budynek powinien tworzyć spójną kompozycję z istniejącą częścią,
- formę nowych obiektów dostosować do skali, ukształtowania bryły i detalu istniejącej wartościowej zabudowy, w tym formy i wysokości dachu, układu kalenicy, poziomu posadowienia parteru, formy i wysokości ogrodzenia,
- działalność inwestycyjna winna uwzględniać istniejące związki przestrzenne i planistyczne,
- elementy dysharmonizujące, zwłaszcza kolidujące z ekspozycją wartościowych obiektów
- zabytkowych, winny być usunięte lub poddane odpowiedniej przebudowie,
- przyznać pierwszeństwo wszelkim działaniom odtworzeniowym i rewaloryzacyjnym, zarówno w przypadku przyrodniczych elementów krajobrazu, jaki w stosunku do historycznej struktury technicznej, instalacji wodnych, sieci komunikacyjnych oraz obiektów wpisanych do rejestru zabytków i znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków,
- preferować te inwestycje, które stanowią rozszerzenia lub uzupełnienie istniejących form zainwestowania terenu, przy założeniu maksymalnego zachowania i utrwalenia istniejących już relacji oraz pod warunkiem, iż nie kolidują one z historycznym charakterem obiektu,
- wykluczać prowadzenie napowietrznych linii teletechnicznych i energetycznych,
- wykluczać stosowanie ogrodzeń z betonowych elementów prefabrykowanych.

MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA GÓRA

W Górze znajdują się strefy i obszary ochrony konserwatorskiej, w obrębie których obowiązują wymogi konserwatorskie określone w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Góra. Są to następujące strefy:

- Strefa „A" ścisłej ochrony konserwatorskiej, wyznaczona na podstawie decyzji nr 1334A/360 o wpisie do rejestru zespołu budowlanego i założenia urbanistycznego miasta Góra,
- Strefa „B" ochrony konserwatorskiej,
- Strefa „OW" obserwacji archeologicznej,
- Strefa „K" ochrony krajobrazu,
- Strefa „E" ochrony ekspozycji układu zabytkowego.

W strefie A Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Góra określa następujące wymogi konserwatorskie:

- zachować lub odtworzyć historyczny układ przestrzenny, tj. rozplanowanie dróg, ulic, placów, linie zabudowy, przekroju linii rozgraniczających, wysokości zabudowy, kompozycję wnętrz urbanistycznych i kompozycję zieleni oraz poszczególne elementy tego układu, tj. historyczne nawierzchnie ulic, placów i chodników, historyczne obiekty techniczne, zabudowę i zieleń, usunąć elementy dysharmonizujące, zwłaszcza uniemożliwiające ekspozycję wartościowych obiektów zabytkowych; dopuszcza się pozostawienie ich do śmierci technicznej, poszczególne obiekty o wartościach zabytkowych poddać restauracji i modernizacji technicznej z dostosowaniem obecnej lub projektowanej funkcji do wartości obiektu,
- dążyć do odtworzenia zniszczonych elementów w sferze architektury i założeń urbanistycznych lub ewentualne zaznaczenie tych śladów,
- dostosować nową zabudowę do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie sytuacji, skali i bryły oraz nawiązać formami współczesnymi do lokalnej tradycji architektonicznej uwzględniając zasadę, że nowa zabudowa nie może dominować nad zabudową historyczną,

- podtrzymać funkcje historycznie utrwalone oraz dostosować funkcje współczesne do wartości zabytkowych zespołu i jego poszczególnych obiektów, a funkcje uciążliwe i degradujące wyeliminować,
- w przypadku inwestycji nowych preferować te z nich, które stanowią rozszerzenie lub uzupełnienie już istniejących form zainwestowania terenu, przy założeniu maksymalnego zachowania i utrwalenia istniejących już relacji oraz pod warunkiem, iż nie kolidują one z historycznym charakterem obiektu,
- przyznać pierwszeństwo wszelkim działaniom odtworzeniowym i rewaloryzacyjnym,
- podziały nieruchomości oraz zmiany własnościowo - prawne uzgadniać z właściwym Konserwatorem Zabytków.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA MIASTA GÓRA NA LATA 2016-2020

Miasto Góra posiada Lokalny Program Rewitalizacji opracowany w roku 2016, który stanowi kontynuację poprzedniej perspektywy z lat 2007-2013. W ramach dokumentu wyznaczono szereg celów głównych rewitalizacji, które przedstawiają się następująco:

1. Cel główny: Rozwój gospodarczy obszaru rewitalizacji oraz pobudzanie przedsiębiorczości wśród mieszkańców

2. Cel główny: Podniesienie aktywności społecznej mieszkańców

3. Cel główny: Poprawa infrastruktury, zagospodarowania i estetyki przestrzeni oraz jakości życia mieszkańców

Obszar objęty rewitalizacją podzielony jest na trzy podobszary. Priorytetowe znaczenie ma teren najstarszej tkanki miejskiej, tzw. centrum miasta Góra z dochodzącymi do tego obszaru ciągami komunikacyjnymi. W obszarze tym występuje szczególne nagromadzenie obiektów dziedzictwa kulturowego. Rynek jest wizytówką

miasta, ważnym miejscem integracji społeczności miasta, miejscem organizacji szeregu przedsięwzięć kulturalnych i społecznych. Część obszaru to miejsca o szczególnym znaczeniu dla rozwoju lokalnego, tj. miejsca, obiekty i instytucje publiczne, posiadające szczególne znaczenie w kreowaniu polityki rozwoju lokalnego Gminy Góra, aktywności społecznej, kulturalnej, w sferze edukacji i kształcenia. Obszar ten posiada znaczenie dla rozwoju lokalnego, stanowiąc centrum administracyjne, usługowe oraz wizerunkowe miasta, gminy i powiatu.

Kolejnym podobszarami są tereny zurbanizowane sołectw Czernina oraz Czernina Górna. Czernina, dawniej miasto, jest drugą co do wielkości miejscowością Gminy Góra. Posiada wyróżniający ją spośród innych miejscowości, położonych na obszarach wiejskich Gminy Góra, miejski układ urbanistyczny. Cechą wyróżniającą miejscowość jest nagromadzenie obiektów dziedzictwa kulturowego. Czernina Górna jest wsią sąsiadującą z Czerniną o podobnej charakterystyce zasobu zabytkowego.

6. ZASOBY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY GÓRA

6.1 CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA GMINY

Gmina Góra położona jest w północnej części województwa dolnośląskiego oraz w środkowej i północnej części powiatu górowskiego. Od południowego wschodu graniczy z gminą Wąsosz, od południa z gminą Jemielno, od zachodu z gminą Niechlów. Na bardzo krótkim odcinku północno - zachodnim graniczy z gminą Wschowa, w województwie lubuskim. Od północy i wschodu graniczy z 3 gminami województwa wielkopolskiego: Święciechowa, Rydzyna i Bojanowo.

Gmina Góra jest jedną z większych gmin w województwie i zajmuje obszar 266 km^2, z czego miasto to tylko 5,2 % jej powierzchni. Według stanu na 31.12.2015 roku Gmina Góra liczyła 20 476 mieszkańców. W mieście Góra zamieszkiwało 60% ludności gminy, natomiast na obszarze wiejskim – pozostałe 40% mieszkańców.

Położenie Gminy Góra na tle powiatu górowskiego

Miasto Góra leży w odległości 35 km na wschód od Głogowa, 22 km na południe od Leszna, 24 km na północny zachód od Rawicza, 90 km na północ od Wrocławia i 110 km na południe od Poznania. Miasto jest siedzibą władz samorządowych - gminnych i powiatowych. Centralnie położony punkt Góry opisują współrzędne geograficzne: 51°40' szerokości geograficznej północnej i 16°32' długości geograficznej wschodniej. W mieście Góra krzyżują się drogi: nr 324 z kierunku Głogów - Ostrów Wielkopolski i nr 323 z kierunku Leszno - Lubin.

Według klasyfikacji regionów geograficznych gmina Góra położona jest:

- w południowej części w mezoregionie Pradolina Głogowska, należącym do makroregionu Obniżenie Milicko-Głogowskie;
- w środkowej i północnej części w mezoregionie Wysoczyzna Leszczyńska, należącym do makroregionu Nizina Południowowielkopolska.

Oba makroregiony są częścią wielkopolsko-śląskiej podprowincji Niziny Środkowopolskie.

Użytki rolne na terenie gminy Góra stanowią 66,4 % powierzchni, tj. 17834 ha. Z tego na grunty orne przypada 81,1 %, na użytki zielone 18,7 %, sady 0,2 %. Lasy i grunty leśne zajmują 24,2 % ogólnej powierzchni gminy.

Mapa Gminy Góra

Podstawowymi elementami sieci wodnej gminy są rzeki: Barycz, Rów Śląski, Uliczna, Ostrowita, Tynica i Świerna. Tynica i Świernia są lewostronnymi dopływami Baryczy, a pozostałe z Rowem Śląskim są prawostronnymi dopływami Baryczy. Uzupełnieniem tej sieci są małe starorzecza Baryczy, liczne stawy w miejscach eksploatacji piasku lub gliny, małe zbiorniki przeciwpożarowe i rowy melioracyjne. Łączna długość głównych cieków w gminie wynosi 50 km, w tym 16 km rzeka Barycz i 18 km Rów Śląski, a powierzchnia gruntów pod wodami wynosi 319 ha.

Na terenie Gminy znajduje się jeden duży zbiornik wody stojącej – Ryczeń. Usytuowany jest na terenach zalewowych na wschód od Baryczy. Powierzchnia lustra wody wynosi 50 ha. Obecnie funkcja rekreacyjna zbiornika sprowadza się do wędkarstwa.

Gmina Góra charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem występujących na jej terenie gleb. Grunty I klasy nie występują, a klasy II zajmują 0,8% powierzchni. Najwięcej gleb jest w klasach IIIb, IVa i V, nieco mniej w klasie IIIa, IVa i VI. Największe powierzchnie gleb II i III klasy bonitacji występują w zachodniej części Gminy, na rozległej płaskiej wysoczyźnie, w siedmiu obrębach (Brzeżany, Polanowo, Glinka, Sławęcice, Strumienna, Jastrzębia) oraz na wschodzie – w Borszynie Małym i Bronowie.

W granicach gminy Góra znalazły się fragmenty dwóch obszarów chronionego krajobrazu. Są to: III obszar - Krzywińsko – Osiecki wraz z zadrzewieniami gen. Dezyderego Chłapowskiego i kompleksem leśnym Osieczna – Góra i obszar IV Dolina Baryczy. Zostały one powołane w drodze rozporządzenia nr 82/92 Wojewody Leszczyńskiego z dnia 1 sierpnia 1992 r. Powołanie obszarów chronionego krajobrazu miało na celu zachowanie i ochronę obszarów o cechach środowiska zbliżonych do naturalnego oraz zapewnienie społeczeństwu niezbędnych warunków wypoczynku. W granicach chronionego krajobrazu znajduje się nieco ponad 60 % obszaru gminy.

6.2 RYS HISTORYCZNY GMINY GÓRA

Historia i losy Góry wiążą się z dziejami Śląska i Polski. Dolina rzeki Barycz była żyzna i posiadała cechy obronne, dlatego stała się już około 10 tys. lat p.n.e. siedzibą ludów pierwotnych. Stwierdzono to na podstawie znalezisk archeologicznych w pobliżu wsi Pobiel m.in. 22 tysięcy zabytków kamiennych z tej epoki. W Czeladzi Wielkiej i Wąsoszu odkryto pozostałości prymitywnych osiedli ludzkich, a w Bartkowie najstarszą na Śląsku półziemiankę. W okolicy Góry znaleziono wyroby ceramiczne kultury wstęgowej, a w Unisławicach odkryto pozostałości po osadzie sprzed 2500 lat p.n.e., w Ryczeniu - cmentarzysko kultury łużyckiej sprzed 2700 lat p.n.e., w Wierzowicach Małych - osadę z tego samego okresu, we wsi Pobiel - pozostałości po sześciu osadach.

W okresie między VII, a X wiekiem Góra i okolice zamieszkane były już przez ludność słowiańską. Z materiałów historycznych wynika, że ludność zamieszkująca Górę i okolicę była pracowita, zapobiegliwa i dbała o swe losy, dlatego też obok hodowli, uprawy ziemi, łowiectwa i zbieractwa prowadziła handel z kupcami rzymskimi, którzy wędrowali pobliskim Szlakiem Bursztynowym. Dowodem na to są liczne znaleziska monet cesarstwa rzymskiego np. Sestertiusów Aleksandra Sewera znalezionych w Tarpnie. Dbano o bezpieczeństwo i obronność, o czym świadczy budowa grodów obronnych, których w rejonie Góry jest aż 9: w Bartodziejach słowiański gród obronny z IX-X wieku, w Chróścinie z XII wieku, w Kietlowie z ok. IX wieku, w Kruszyńcu z IX-XI wieku, w Lipowcu z X wieku, w Niechlowie z ok. IX-X wieku, w Pastewniku z ok. X wieku, Sądowelu I z XI-XII wieku i Sądowelu II z X-XV wieku. Wszystkie te grody posiadały umocnienia ziemno - drewniane, fosy oraz wały. Z sądowelską kasztelanią wiążę się pierwsza wiarygodna wiadomość o Górze. W najstarszym śląskim dokumencie w bulli papieża Adriana IV z 23 kwietnia 1155 roku zostają wyliczone kasztelanie i włości biskupa wrocławskiego, w tym kasztelania Sądowel, a pod koniec rejestru wymienia się wieś Góra leżącą nieopodal Sądowela(... et william juxte Sandowil gue Górza dicitur...). Pierwsza wzmianka o osiedlu w miejscu dzisiejszej Góry zawarta jest w bulli papieża Inocentego IV z 1245 roku (...willa Góra cum partinentiis suis...).

Miasto Góra powstało na gruntach wsi Góra, o której pierwsze informacje pochodzą z 1155 r. Na przełomie 1288 – 1289 książę Henryk III Głogowski dokonał lokacji miasta. Dla rozwoju ekonomicznego duże znaczenie miało wykupienie w 1300 r. mennicy, prawa targowego oraz prawa targu solą. Już w 1310 r. Góra stała się ośrodkiem administracji książęcej, któremu podlegało ponad 30 okolicznych wsi. W tymże samym roku przystąpiono do konfederacji miast księstwa głogowskiego utworzonej przeciw bandytom, złodziejom i innym przestępcom. Od 1329 r. miasto wielokrotnie zmieniało właściciela. W 1375 r. zostało podzielone na dwie części, z czego jedna należała do książąt głogowskich i żagańskich, a druga do króla Czech Wacława. Na początku XV w. stało się lennem, a następnie własnością książąt cieszyńskich.

Pod koniec XIV wieku Góra otoczona była drewnianą palisadą z głębokimi fosami i dwiema bramami: głogowską i polską, na środku stał ratusz, miasto miało cztery główne ulice, ok. 100 drewnianych budynków mieszkalnych, liczne obory i stodoły, a także szkołę, szpital, młyn koński, folusz, łaźnię, strzyżalnię i mennicę oraz kościoły św. Katarzyny i Bożego Ciała. W ratuszu miały siedzibę izba ławnicza i sąd. Łączna liczba mieszkańców nie przekraczała wtedy 1000 osób. Miasto posiadało także swój herb.

Na przełomie XVI i XVII wieku w Górze pracowała oficyna drukarska, w której wydawano między innymi druki muzyczne. W tym okresie powstał także silny ośrodek sukienniczy, gdzie w warsztatach rzemieślniczych produkowano spore ilości materiałów sukienniczych na potrzeby własne i okolicznych terenów. W 1528 roku wkraczają do Góry "nowinki religijne". Zwolennikami nowej wiary byli właściciele Chróściny ród von Dohn, którzy mieli patronat nad miastem. Do 1543 roku większość mieszkańców przeszła na wiarę ewangelicką. W większości na nowe wyznanie przeszli osadnicy niemieccy. Podnoszący się dobrobyt miasta i wzrost jego dochodów został przerwany wybuchłą w 1618 roku wojną 30 - letnią, która spowodowała upadek Góry. Wskutek ciągłych walk pięciotysięczne miasto zaczęło się wyludniać i w 1631 roku na 699 domów tylko 112 było zamieszkałych. Górowianie w liczbie 4000 emigrowali przede wszystkim za polską granicę do Leszna.

W roku 1741 Fryderyk II król pruski odebrał w wyniku działań wojennych Śląsk w tym Górę - Austriakom. Od tego roku, aż do 1945 roku Góra znajdowała się pod panowaniem niemieckim, co przyczyniło się do napływu osadników z zachodu. Szybko rosła liczba mieszkańców, rozwinęło się rzemiosło, kwitł handel. Miasto otoczono ponownie murem z 13 wieżami i basztami, w murach odbudowano bramę głogowską i polską. Wodę do Góry sprowadzano rurociągiem ze wzgórz koło Jastrzębi, z której korzystali mieszkańcy oraz winiarnia i dwa browary - rury w których płynęłą woda zostały wydrążone w pniach dębowych i do dzisiejszego dnia można natknąć się na jego pozostałości.

W czasie wojny siedmioletniej, w dniu 10 października 1769 roku, Góra została doszczętnie spalona przez Rosjan. Po wojnie mimo poniesionych strat przystąpiono do odbudowy miasta, które w 1801 roku liczyło już 2 780 mieszkańców. Odbudowano wszystkie budynki i obiekty publiczne w tym kościoły, szkoły i ratusz. Największe znaczenie gospodarcze miały wtedy do połowy XIX wieku 84 wiatraki - młyny, które przerabiały zboże wyprodukowane przez górowskich rolników.

II połowa XIX wieku przynosi Górze powiew rewolucji przemysłowej, miasto buduje zakłady przemysłowe: w 1889 roku powstaje cukrownia, która przerabiała wtedy 14 000 centnarów buraków dziennie i zatrudniała 200 robotników. W roku 1898 Góra wzbogaciła się o miejską gazownię, która dawała 15 000 m sześciennych gazu w roku i oświetlała 144 lampy uliczne oraz domostwa i fabryki. W 1882 roku wybudowano mleczarnię która przerabiała do 12 tys. litrów mleka na śmietanę, masło, sery. W 1892

roku powstał w mieście wiatraków prawdziwy młyn parowy z piekarnią. Jednak po I wojnie światowej poprowadzenie granicy niemiecko - polskiej podkopało egzystencję ekonomiczną Góry. W okresie międzywojennym stała się miastem prowincjonalnym.

Wskutek działań zbrojnych, kończących II wojnę światową Góra została wyzwolona 28 stycznia 1945 roku i wraz z całym Dolnym Śląskiem weszła w skład państwa polskiego. Miasto stało się siedzibą powiatu w woj. wrocławskim. 4 maja 1945 roku miasto przejęły polskie władze administracyjne z Augustem Herbstem na czele, zostały uruchomione wodociągi, osiedleńcy mogli korzystać ze światła elektrycznego, rozpoczęła pracę mleczarnia. Rok później zaczynają działać cukrownia, tartak i młyn. Pierwsze nowe osiedle powstało w latach 60 - tych przy obecnej ulicy Głogowskiej.

W 1973 roku powrócono do gmin jako podstawowych jednostek podziału administracyjnego, na których czele stanęli naczelnicy. Na terenie powiatu utworzono 5 gmin: Czernina, Góra, Jemielno, Niechlów i Wąsosz. W 1975 roku zniesiono powiaty i 17 dużych województw i stworzono 49 małych. Powiat górowski przydzielono do woj. leszczyńskiego. Z początkiem 1976 roku zlikwidowano gminę Czernina. Jej terytorium weszło w skład gminy Góra poza miejscowościami Sułów Wielki i Mały, Zaborowice, Czechnów i Giżyn, które trafiły do gminy Bojanowo. Mieszkańcy Sułowa Wielkiego wywalczyli od 1 lipca 1981 roku wejście w skład gminy Wąsosz.

W rozporządzeniu rządu z 7 sierpnia 1998 roku zawierającym listę powiatów znalazł się powiat górowski z siedzibą w Górze w granicach województwa dolnośląskiego.

6.2 ZABYTKI NIERUCHOME i KRAJOBRAZ KULTUROWY GMINY

Na terenie Gminy Góra znajduje się wiele przykładów architektury sakralnej , pałacowej oraz dworsko-folwarcznej, które są cennymi, ciekawymi i wartymi poznania obiektami. Teren Gminy jest również bogaty w znaleziska archeologiczne, przede wszystkim w związku z wielowiekową historią tych terenów.

Do najbardziej znaczących zabytków z terenu Gminy Góra można zaliczyć takie obiekty jak:

Wieża Głogowska

Stanowiła część umocnień miejskich. Zbudowana w XV wieku pełniła rolę wieży obronnej przy bramie głogowskiej (stąd jej nazwa). Mieszkańcy często używali innej nazwy - wieża kawek- z uwagi na gnieżdżące się tam kawki. Jest to budowla 6 - kondygnacyjna. W dolnej części, do wysokości 1,5 m podstawę stanowi mur z głazów narzutowych. Widoczne są także ślady średniowiecznego muru obronnego, który biegnie od wieży głogowskiej do niedużej wieży strażniczej, oddalonej ok. 200 kroków. Wewnątrz wieży, na 2 i 3 kondygnacji znajduje się ornament ułożony z glazurowanych główek. Na kondygnacji szóstej zaś zamontowano zegar miejski. Do połowy XVIII wieku strażnik miejski wybijał godziny na wieży uderzając młotkiem w dzwonek. Wspomniany zegar zamontowano w roku 1765. W murze wieży widoczne liczne strzelnice, świadczące o obronnym charakterze budowli. Pod wieżą znajduje się przejście wybite ku wygodzie pieszych, nakryte sklepieniem kolebkowym. Wieża bramy głogowskiej jest znaczącym elementem architektonicznym miasta. Okazjonalnie pełni funkcję miejsca wystaw i ekspozycji.

Mury obronne

Mury obronne są pozostałością średniowiecznych fortyfikacji miejskich. Pierwotnie było to obwarowanie drewniano - ziemne z palisadą. W wieku XV obwarowanie to zastąpiono murem ceglano - kamiennym o szerokości 2 łokci i wysokości do 12 łokci. Mury wzmocnione były wieżami strażniczymi (12-13). Wejście do miasta stanowiły cztery bramy: zachodnia zwana Głogowską, wschodnia nazywana Polską oraz dwie mniejsze: południowa i północna. Po zewnętrznej stronie murów znajdował się dodatkowy wał ziemny i fosa z mostami. Na noc mosty były podnoszone, w dzień zaś przejścia przez nie strzegli mieszczanie zobowiązani do służby wartowniczej i odpowiednio uzbrojeni. Po roku 1770 przystąpiono do częściowej likwidacji umocnień obronnych. Fosa została zasypana, a wał ziemny zniwelowany. Na ich miejscu utworzono ogrody wydzierżawiane mieszczanom. W 1818 rozebrano wieżę przy bramie polskiej, w 1828 samą bramę, a w 1851 bramę głogowską. Sukcesywnie też rozbierano mury miejskie. W 1962 r. podjęto próby ratowania ocalałych fragmentów i zrekonstruowano brakujące odcinki. W latach 90 - tych nastąpiła kolejna konserwacja. Obecne mury obronne są doskonałą lekcją historii dla uczniów na temat średniowiecznej Góry. Biegną bowiem nadal w miejscu, gdzie pierwotnie je wzniesiono.

Wieża Ciśnień

Potężna, monumentalna budowla wolnostojąca u zbiegu ulicy Hirszfelda i Armii Polskiej. Nad wejściem dobrze zachowana płaskorzeźba w piaskowcu, przedstawiająca patronkę miasta św. Katarzynę Aleksandryjską. Na szczycie wieży chorągiewka z datą 1915. Mimo upływu lat wieża ciśnień doskonale spełnia zwoje zadanie, stabilizując ciśnienie wody w sieci miejskiej.

Kościół p.w Św. Katarzyny Aleksandryjskiej

Górowski kościół jest obiektem gotyckim o barokowym wnętrzu. Pierwotnie w tym miejscu stał kościółek, wzniesiony zaraz po lokacji miasta, (spłonął w roku 1457). Obecny pochodzi z przełomu XV/XVI wieku. Z początku XV w. zachowały się jedynie zachodnie przęsła budowli i dolne partie wież. Kościół jest budowlą ceglaną halową, orientowaną, trójnawową. Nawy wsparte na filarach nakrytych sklepieniem krzyżowo - gwiaździstym. Całość nakryta dachem dwuspadowym, z dwoma wieżami zachodnimi. Wysokość budowli sięga ok. 31 m. W murach zewnętrznych kościoła widoczne dobrze zachowane epitafia i płyty nagrobne znaczniejszych rodów mieszkających w Górze lub okolicy. Wnętrze kościoła ma wyposażenie barokowo - rokokowe. Uderza przepychem i bogactwem. Ołtarz główny z wieku XVIII, przedstawiający "Gloryfikację Św. Katarzyny" wykonany jest z drewna (wys. ok. 9 m), polichromowany. W nastawie ołtarza, z obu stron postacie Ewangelistów, od lewej: Mateusz z młodzieńcem, Marek z lwem, Łukasz z wołem i Jan z orłem. W górnej części ołtarza stoją Św. Jakub Starszy i Św. Jan Chrzciciel. Niemal cały kościół otoczony jest wieńcem kaplic: m.in. Św. Jana Nepomucena, Św. Józefa, Bożego Ciała, Matki Boskiej, Marii Magdaleny, Św. Barbary, N.M. Panny. Wystroju wnętrza dopełniają wspaniała, złocona ambona i ciekawe witraże w kaplicach pochodzące z XIX wieku. Obok głównego wejścia do kościoła znajduje się barokowa rzeźba Jana Nepomucena.

Kościół p.w. Bożego Ciała

Położony w odległości ok. 2 km od centrum miasta. Prowadzi do niego piękna aleja lipowa. Umiejscowiony jest w starej części cmentarza parafialnego, na wzniesieniu. Zbudowany z cegły, otynkowany, orientowany, salowy, nakryty dwuspadowym dachem. Jest to budowla późnogotycka, (XV/XVI wiek) wzniesiona na miejscu wcześniejszego obiektu sakralnego. Wnętrze kościoła ma formę wydłużonego prostokąta. Przykryte jest stropem drewnianym o bogatej polichromii, tematycznie

związanej z wezwaniem kościoła. We wnętrzu zachwyca intarsjowana ambona z 1571r. Obok świątyni znajdują się tzw. "święte schody", które od XVIII w. były celem pielgrzymek. Ściany i sklepienia klatki schodowej mieszczącej święte schody pokrywają malowidła z wyobrażeniami ze Starego Testamentu nawiązującymi do życia Chrystusa. Przy kościele p.w. Bożego Ciała na przełomie XVII/XVIII w. powstała Kalwaria, składająca się z Drogi Krzyżowej wiodącej z miasta na wzgórze kalwaryjskie, otoczone stacjami męki pańskiej. Na wzgórzu tym znajduje się, pochodząca z 1900 "Grupa Ukrzyżowania". Obiekt należy do niezwykle cennych przykładów założenia pielgrzymkowego w Polsce. Jego barokowy wystrój i szereg starszych elementów wyposażenia zachowały się do naszych czasów prawie w niezmienionej formie.

Więzienie

Dawna baszta obronna, jedna z wielu wchodzących w skład umocnień miejskich. Obecnie jest to budynek dwukondygnacyjny, pochodzący w swej dolnej części z XIV/XV wieku, piętro z wieku XVI. Do tego obiektu w roku 1890 dobudowano część ze szczytami schodkowymi, a wnętrze przebudowano. Pierwotnie budynek ten pełnił funkcję wieży strażniczej i spełniał funkcje usługowe w stosunku do zamku, usytuowanego poza nim, w kierunku południowo - wschodnim. Mieściła się tam zbrojownia, pomieszczenia dla strażników, a po przebudowaniu również cele dla więźniów - stąd obecna nazwa "więzienie".

Ważniejszymi zabytkami wpisanymi do rejestru zabytków, znajdującymi się poza miastem są:

- Kościół parafialny p.w. św. Michała Archanioła w Chróścinie,
- Kościół parafialny p.w. św. Michała w Osetnie,
- Kościół parafialny p.w. św. Wawrzyńca w Czerninie,
- Kościół parafialny p.w. św. Jakuba Apostoła w Starej Górze,
- Kościół parafialny p.w. św. Marcina w Glince,
- Zespół pałacowo – folwarczny w Bronowie,
- Zespół pałacowo – folwarczny w Brzeżanach,

- Zespół pałacowo – folwarczny w Chróścinie,
- Zespół pałacowo – folwarczny w Czerninie Dolnej,
- Zespół pałacowo – folwarczny w Kłodzie Górowskiej,
- Zespół pałacowo – folwarczny w Ligocie,
- Zespół pałacowo – folwarczny w Szedźcu,
- Zespół pałacowo – folwarczny w Ślubowie,
- Zespół pałacowo – folwarczny w Witoszycach,
- Wiatrak w Zawieścicach,
- Pałac w Osetnie,
- Zespół zamkowy w Czerninie

WYKAZ OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTKÓW ORAZ GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW ZNAJDUJE SIĘ NA KOŃCU OPRACOWANIA

6.4 ZABYTKI RUCHOME

Na mocy art. 3 pkt. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabytkiem ruchomym jest rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zabytek ruchomy jest wpisywany do rejestru na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku (art. 10 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub

nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę albo wywiezienia za granicę zabytku o wyjątkowej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej. Do rejestru nie wpisuje się zabytku wpisanego do inwentarza muzeum lub wchodzącego w skład narodowego zasobu bibliotecznego (art. 11 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Na terenie Gminy Góra do szczególnie wartościowych obiektów należą wyposażenia kościołów, zwłaszcza kościoła p.w. Św. Katarzyny Aleksandryjskiej oraz kościoła p.w. Bożego Ciała.

6.5 ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE

Stanowiska archeologiczne są ważnym elementem krajobrazu kulturowego i stanowią podstawę wiedzy o najdawniejszych dziejach okolic Góry. Środowisko kulturowe Gminy zawiera 643 zewidencjonowane stanowiska archeologiczne datowane od epoki pradziejowej do epoki nowożytnej. Stanowiska ewidencjonowano w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski. Ewidencja stanowisk archeologicznych nie jest jednak zbiorem zamkniętym i nie można wykluczyć, że w wyniku dalszej weryfikacji lub prowadzonych prac ziemnych uda się zidentyfikować nowe ślady osadnicze.

Na chwilę obecną gmina nie posiada opracowanej gminnej ewidencji stanowisk archeologiczne. Prace nad ewidencją planowane są na najbliższe lata w miarę możliwości finansowych gminy.

6.6 ELEMENTY DZIEDZICTWA NIEMATERIALNEGO

UNESCO definiuje dziedzictwo niematerialne jako zwyczaje, przekaz ustny, wiedzę i umiejętności, które są uznane za część własnego dziedzictwa przez daną wspólnotę, grupę lub jednostki. Ten rodzaj dziedzictwa jest przekazywany z pokolenia na pokolenie i ustawicznie odtwarzany przez wspólnoty i grupy w relacji z ich środowiskiem, historią i stosunkiem do przyrody. Jest to pojęcie trudno definiowalne w stosunku do konkretnych wytworów kultury, jednak jego waga dla lokalnej społeczności jest ogromna, gdyż jest ono źródłem poczucia tożsamości i kulturowej ciągłości.

Dziedzictwo niematerialne obejmuje także przejawy zachowań kulturowych i ich wytworów, takie jak: tradycje i przekazy ustne (w tym język jako narzędzie przekazu), spektakle i widowiska, zwyczaje, obyczaje i obchody świąteczne, wiedzę o wszechświecie i przyrodzie oraz związane z nią praktyki, umiejętności związane z tradycyjnym rzemiosłem itp., obecne zwłaszcza w miejscowościach wiejskich gminy.

Głównym elementem herbu Góry jest wizerunek Świętej Katarzyny ubranej w złotą szatę spiętą w pasie i w płaszcz błękitny. Święta nosi koronę złotą na głowie. Z lewej i prawej strony świętej widnieją dwie czerwone baszty z blankami posiadające czarne otwory strzelnicze i zielone daszki. Święta trzyma w lewej ręce żółte koło od wozu, w prawej - miecz. Wizerunek świętej nawiązuje do wezwania kościoła parafialnego, koło i miecz do męczeńskiej śmierci św. Katarzyny.

.7. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY - ANALIZA SWOT

Dla potrzeb lepszej diagnozy stanu istniejącego w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zachowania obiektów zabytkowych oraz w celu sformowania priorytetów działań władz samorządowych opracowano analizę SWOT dla Gminy Góra. Stanowi ona podstawę dla celów strategicznych wymienionych w rozdziale 8.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Atrakcyjne położenie Gminy, sprzyjające rozwojowi turystyki, zwłaszcza weekendowej • Bogata historia Gminy • Historyczne centrum Góry, będące dobrym przykładem zachowanego układu urbanistycznego • Interesujące obiekty zabytkowe – pałace, kościoły, dwory • Zachowane elementy krajobrazu kulturowego w postaci założeń dworsko- parkowych	• Położenie w dość dużej odległości od siedziby województwa i większych miast • Niezbyt dobra dostępność drogowa – brak dróg krajowych • Nienajlepsza jakość nawierzchni części dróg kołowych • Brak dostępności kolejowej • Zaniedbania w zakresie stanu technicznego części obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków • Fatalny stan zachowania większości założeń folwarcznych

• Zachowane obiekty sakralne oraz nekropolie o wysokiej wartości kulturowej • Utrzymanie w dobrym stanie większości obiektów sakralnych oraz obiektów użyteczności publicznej • Inwestycje Gminy w rewaloryzacje zabytków (np. Wieża Głogowska) • Dobre pokrycie Gminy siecią szlaków turystycznych • Siedziba Gminy – miasto Góra – jest jednocześnie siedzibą powiatu, co wzmacnia pozycję Gminy • Korzystna lokalizacja miasta Góra w centrum obszaru Gminy, co wiąże się z jego dobrą dostępnością • Kontynuacja Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Góra • Czystość środowiska • Duża ilość obszarów chronionych • Wykorzystywanie funduszy unijnych przez władze Gminy • Zainteresowanie historią i kulturą regionu wśród władz Gminy • Obecność regionalistów i znawców lokalnej historii • Odbywające się regularnie imprezy kulturalne	• Brak spójności w zabudowie historycznego centrum miasta Góry • Niewielkie zrozumienie społeczne dla problematyki ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego • Niezbyt duże środki w budżecie Gminy na wsparcie działań z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego • Niewielka popularyzacja wiedzy z zakresu ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego • Niepełne wykorzystanie walorów turystycznych Gminy, zwłaszcza jeśli chodzi o Górę • Brak środków na prowadzenie dokładnych badań archeologicznych, architektonicznych i historycznych • Niewykorzystany szlak wodny rzeki Baryczy • Brak punktu informacji turystycznej
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• Zwiększenie środków budżetowych Gminy na działania związane z ochroną zabytków • Pozyskiwanie wsparcia finansowego z wielu źródeł (w tym unijnych) na prace konserwatorskie zabytków • Szersza promocja walorów kulturowych i przyrodniczych Gminy, przyciągająca turystów • Powstanie parku krajobrazowego Doliny Baryczy • Wzrastająca świadomość mieszkańców w zakresie poprawy estetyki miejscowości • Wzrost poszanowania dla obiektów posiadających walory historyczne	• Degradacja krajobrazu kulturowego poprzez wprowadzanie elementów nowej zabudowy nie nawiązujących do charakteru regionu • Zmiany w układach ruralistycznych związane z nową zabudową • Niewłaściwe działanie inwestycyjne lub ich brak, przyczyniające się do dalszej degradacji obiektów zabytkowych • Problemy z pozyskaniem nowych właścicieli dla zespołów pałacowych i folwarcznych • Zła sytuacja finansowa wielu użytkowników obiektów zabytkowych

• Tworzenie nowych projektów i produktów turystycznych w oparciu o istniejące zasoby • Opracowanie dokumentów takich jak Strategia Rozwoju Turystyki, które przyczynią się do poprawy warunków życia ludności i stanu dziedzictwa kulturowego • Współpraca międzyregionalna oraz międzynarodowa (np. w zakresie dobrych praktyk) • Korzystanie ze wsparcia struktur takich jak np. Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich • Zachowanie tożsamości regionalnej mieszkańców od edukacji szkolnej poprzez festyny, lokalne święta, konkursy itd. • Powstawanie i dalszy rozwój istniejących organizacji pozarządowych • Tworzenie systemu informacji turystycznej oraz jednolitej identyfikacji wizualnej obiektów zabytkowych • Sąsiedztwo budowanej drogi ekspresowej S5 • Komplementarność Programu Gminnego z Programem Opieki nad Zabytkami dla Województwa Dolnośląskiego	• Brak komunikacji na linii właściciele – władze samorządowe • Niezbyt skuteczna egzekucja prawna w zakresie samowoli budowlanych oraz dewastacji zabytków i środowiska • Zwiększony ruch turystyczny powodujący degradację środowiska naturalnego • Zanieczyszczenie środowiska związane ze zwiększoną liczbą pojazdów • Bliskie sąsiedztwo Zagłębia Miedziowego z potencjalnie negatywnym wpływem na środowisko • Niewłaściwa polityka w zakresie promocji zabytków, wiążąca się np. z nadmierną komercjalizacją • Zanik tradycji i tożsamości regionalnych • Migracje ludności • Częste zmiany prawne w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego • Niestabilność finansów publicznych i przepisów z nimi związanych • Klęski żywiołowe (zwłaszcza powodzie) i inne zdarzenia losowe • Akty wandalizmu

8. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminny Program Opieki nad Zabytkami formułuje szereg działań samorządu w zakresie opieki nad zabytkami z terenu Gminy. Wyznaczone kierunki i zadania uwzględniają specyfikę dziejów Gminy i charakter jego dziedzictwa kulturowego, są zgodne z celami wskazanymi w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, a także komplementarne w stosunku do pozostałych dokumentów strategicznych, takich jak studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz strategia rozwoju gminy.

1. Dbałość o ład przestrzenny i krajobraz kulturowy w Gminie

Polityka przestrzenna gminy powinna być zgodna z zasadami ochrony dziedzictwa kulturowego, w celu jak najlepszego zachowania obiektów zabytkowych. Odbywać się to będzie poprzez:

- ścisłe powiązanie działań przy obiektach zabytkowych z dokumentami planistycznymi gminy, takimi jak miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz innymi dokumentami programowymi;
- odpowiednią konserwację zabytkowej zieleni stanowiącej krajobraz kulturowy gminy;
- pielęgnację cmentarzy i miejsc pamięci wpisanych do gminnej ewidencji zabytków;
- realizację zasad ochrony konserwatorskiej w odniesieniu do historycznego układu urbanistycznego Góry oraz układów ruralistycznych wpisanych do gminnej ewidencji zabytków;

2. Aktualizacja gminnej ewidencji zabytków

W perspektywie na lata 2017-2020 gmina realizować będzie działania związane z aktualizacją zasobu gminnej ewidencji zabytków, polegające przede wszystkim na prowadzeniu rozpoznania i wprowadzaniu do kart ewidencyjnych zmian powstałych w wyniku rozbiórek, modernizacji i remontów obiektów. Proces ten będzie na bieżąco konsultowany z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Na miarę środków finansowych przewiduje się również inwentaryzację obiektów małej architektury, takich jak kapliczki przydrożne, krzyże, czy też obiekty infrastruktury technicznej (trafostacje, obiekty kolejowe itp.). W razie konieczności szczególnej ochrony obiektów zabytkowych przewiduje się też działania mające na celu zgłaszania zabytków typowanych do wpisu do rejestru zabytków.

3. Opieka nad dziedzictwem archeologicznym oraz monitorowanie zagrożeń

Gmina przewiduje szereg działań związanych z ochroną stanowisk archeologicznych. Zaliczyć do nich można:

- sporządzenie we współpracy Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków bazy informacyjnej o stanowiskach archeologicznych wytypowanych do wpisania do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego;
- wymiana informacji z Dolnośląskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków na temat zagrożeń dla dziedzictwa archeologicznego wynikających z działalności inwestycyjnej bądź działalności tzw. poszukiwaczy skarbów i innych;
- uzupełnianie i weryfikowanie istniejącej ewidencji zabytków archeologicznych we współpracy z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków poprzez włączanie informacji o wszystkich sukcesywnie odkrywanych reliktach przeszłości niezależnie od charakteru badań, oraz na podstawie uzyskiwanych wyników badań weryfikacyjnych AZP.

Gmina została przebadana metodą Archeologicznego Zdjęcia Polski. Jednakże od tego czasu proces destrukcji stanowisk archeologicznych wynikający przeważnie z działalności inwestycyjnej znacznie się spotęgował, dlatego też konieczna jest weryfikacja dotychczasowej wiedzy o zabytkach archeologicznych z terenu gminy i opracowanie kart ewidencyjnych gminnej ewidencji zabytków.

4. Bezpośrednie wsparcie dla rewaloryzacji wielorodzinnych budynków mieszkalnych oraz innych wpisanych do gminnej ewidencji zabytków

W ramach tego zadania gmina planuje wsparcie dla właścicieli i dysponentów obiektów zabytkowych. Podstawowym celem przedsięwzięcia jest kontynuacja rozpoczętej rewitalizacji tkanki mieszkaniowej na terenie miasta w szczególności poprawa jakości życia mieszkańców, zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, a także poprawa stanu środowiska naturalnego (zwłaszcza powietrza atmosferycznego).

Zakres przedsięwzięcia obejmować będzie: prace remontowe elewacji; remont pokrycia dachowego z dachówki, remonty klatki schodowej i schodów, wymiana instalacji elektrycznej, remont nawierzchni podwórek wraz z remontem studzienek kanalizacji odpływowej.

Przedmiotem tego projektu będzie kompleksowa odnowa oraz modernizacja energetyczna budynków mieszkalnych będących zarówno własnością gminy, jak i wspólnot mieszkaniowych, zarządzanych przez Gminę Góra. Do priorytetowych zadań należy dofinansowanie wspólnot przy ul. Podwale 9, Wolności 7 czy też Urzędu Gminy (a także innych obiektów).

Szacunkowa wartość projektu: to między 200 a 300 tys. złotych brutto na zadanie. Potencjalne źródło finansowania Budżet JST, środki własne wspólnot mieszkaniowych, RPO WD - lata realizacji 2017-2020

5. Podjęcie działań rewitalizacyjnych związanych z rewaloryzacją architektury obronnej miasta Góry na przykładzie Wieży Głogowskiej

Podstawowym celem proponowanego projektu jest wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz stanowiące atrakcje turystyczne. Liczba zabytków Projekt wnosić będzie wkład w poprawę jakości przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji, przyczyniając się łącznie z innymi przedsięwzięciami do komplementarnej przemiany tego obszaru – jako miejsca atrakcyjnego do zamieszkania oraz inwestowania (rozwój głównie usług). Kształtowanie atrakcyjności zamieszkania pozytywnie przekładać się będzie na szereg aspektów społecznych, w tym budowanie lokalnej tożsamości (w tym dumy z pozytywnych przemian). Kształtowanie tożsamości lokalnej jest zaś istotnym elementem integracji społecznej, wpływając pośrednio także na procesy włączenia społecznego oraz budowania kapitału społecznego. Realizacja zadania ma objąć dwa etapy:

- w pierwszym zakres robót pozwoli przekształcić obiekt w punkt widokowy: zostanie wyremontowane wnętrze Wieży, przebudowana zostanie klatka schodowa wraz z wymiana drzwi i instalacji elektrycznej,
- drugi etap to remont elewacji zewnętrznej oraz wymiana pokrycia dachowego.

Szacunkowa wartość inwestycji ok. 779 tys. PLN. Potencjalne źródło finansowania Budżet JST, RPO WD. Lata realizacji projektu - 2017-2020

6. Podjęcie działań rewitalizacyjnych związanych z zabytkową wieżą ciśnień w Górze

Podstawowym celem proponowanego projektu Przebudowa Wieży Ciśnień (Wieża ciśnień dla mieszkańców) jest adaptacja i wyposażenie zdegradowanej budowli wieży ciśnień, w celu nadania jej nowych funkcji kulturalno-rekreacyjnych, uzyskanie miejsca spotkań, miejsca do uprawiania sportu oraz miejsca do przekazania historii Góry. Utworzona zostanie przestrzeń, która będzie bezpośrednio wykorzystana do integracji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Szacunkowa wartość inwestycji ok. 780 tys. PLN. Potencjalne źródło finansowania Budżet JST, RPO WD - lata realizacji 2017-2020

7. Rewaloryzacja zabytkowego układu urbanistycznego w miejscowości Czernina

Podstawowym rezultatem działań rewitalizacyjnych w tym obszarze będzie włączenie społeczne, poprawa bezpieczeństwa, poprawa estetyki. Projekt wnosić będzie wkład w poprawę jakości przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji, przyczyniając się łącznie z innymi przedsięwzięciami do komplementarnej przemiany tego obszaru – jako miejsca atrakcyjnego do zamieszkania oraz inwestowania (rozwój głównie usług). Kształtowanie atrakcyjności zamieszkania pozytywnie przekładać się będzie na szereg aspektów społecznych, w tym budowanie lokalnej tożsamości (w tym dumy z pozytywnych przemian). Kształtowanie tożsamości lokalnej jest zaś istotnym elementem integracji społecznej, wpływając pośrednio także na procesy włączenia społecznego oraz budowania kapitału społecznego. W ramach zadania planuje się m.in. przebudowę dróg lokalnych poprzez wymianę starych, niebezpiecznych nawierzchni na nowe. W części są to drogi o nawierzchni kamiennej i nawierzchni asfaltowe. Ich łączna długość to ok. 1 km.

Szacunkowa wartość inwestycji ok. 400 tys. PLN. Potencjalne źródło finansowania Budżet JST, RPO WD - lata realizacji 2017-2020

8. Odpowiednia ekspozycja i promocja najcenniejszych obiektów

W celu przyciągnięcia turystów na teren gminy niezbędne są działania poprawiające dostęp i atrakcyjność wizualną najcenniejszych obiektów zabytkowych. Wzbogaci to ofertę turystyczną, a także umożliwi tworzenie nowych produktów turystycznych. Przewiduje się następujące działania:

- stworzenie jednolitego systemu identyfikacji wizualnej w postaci oznaczeń, tablic, drogowskazów itp., w tym wykorzystania nowoczesnych technologii informatycznych (np. lokalizacji GPS);
- publikowanie folderów, ulotek oraz innych materiałów przybliżających mieszkańcom i turystom zasoby historyczne gminy;
- atrakcyjne przedstawianie obiektów za pomocą iluminacji, tworzenia punktów widokowych, prezentacji multimedialnych i muzycznych;
- dbanie o zawartość strony internetowej gminy poprzez umieszczenie informacji dotyczących zasobu zabytkowego;
- opracowanie mapy dziedzictwa kulturowego gminy, także z wykorzystaniem systemu informacji przestrzennej.

9. Rozwój produktów turystycznych opartych na walorach dziedzictwa kulturowego ze szczególnym uwzględnieniem turystyki jednodniowej i weekendowej

Obiekty historycznego dziedzictwa są jednymi z najistotniejszych elementów strategii promocyjnej gminy. Niezbędne jest zatem tworzenie nowych oraz rozwój istniejących produktów turystycznych przeznaczonych dla odwiedzających gminę turystów. Z racji dobrej dostępności komunikacyjnej gminy skupić się należy w dużej mierze na propozycjach dla turystów przebywających na terenie gminy przez krótszy czas. Do najważniejszych działań gminy w tym zakresie należeć będzie:

- rozwijanie istniejących produktów turystycznych opartych na szlakach turystycznych, kulturowych lub ścieżkach edukacyjnych;
- promocja różnych form turystyki – turystyka piesza, rowerowa, konna;
- tworzenie nowych produktów, ze szczególnym uwzględnieniem innowacyjnych form turystyki bądź aktywności mogących przyciągnąć turystów - np. turystyka eksploracji, geocaching, gry miejskie, gry wojenne;
- organizacja lub kontynuacja organizacji imprez masowych, związanych z lokalnym zasobem zabytkowym i kulturalnym;
- organizacja imprez lokalnego zasięgu, przybliżających mieszkańcom gminy i regionu wartości historyczne gminy;

- postawienie na innowacyjność projektów w celu wyróżnienia się spośród miast konkurencyjnych;
- wykorzystywanie zachowanych układów ruralistycznych jako elementu turystyki kulturowej.

10. Promocja gminy na forum krajowym i zagranicznym

Bardzo ważnym elementem w procesie promowania dziedzictwa kulturowego jest zachowanie odpowiednich zasad public relations. Gmina Góra przyjęła następujące założenia swojej polityki promocyjnej:

- walory zabytkowe i kulturowe są jednym z podstawowych elementów promocji Gminy na różnego rodzaju targach, sympozjach i konferencjach;
- nawiązywanie współpracy w zakresie dobrych praktyk w ramach partnerstwa krajowego i zagranicznego przyczyni się do lepszego wykorzystania zasobów kulturowych gminy;
- udziały w konkursach na najlepiej zadbane zabytki, najciekawszy produkt turystyczny itp. wypromują użytkowników dbających o obiekty zabytkowe;
- współpraca z mediami, zarówno tradycyjnymi, jak i internetowymi przyczyni się do lepszego postrzegania zasad ochrony dziedzictwa kulturowego wśród mieszkańców i turystów.

11. Edukacja społeczeństwa w zakresie zachowania dziedzictwa kulturowego

W celu jak najszerszego przybliżenia zasad ochrony dziedzictwa kulturowego dla mieszkańców gminy planuje się następujące działania:

- wspieranie działalności instytucji kultury i organizacji pozarządowych podejmujących zadania związane ochroną dziedzictwa kulturowego;
- organizacja spotkań, mających na celu upowszechnienie wiedzy na temat lokalnego dziedzictwa kulturowego;
- wsparcie akcji mających na celu odrestaurowanie lub uporządkowanie obiektów zabytkowych, cennych z punktu widzenia lokalnej społeczności oraz propagowanie lokalnej kultury i tradycji dziedzictwa kulturowego gminy;

– wprowadzenie elementów przybliżających lokalną kulturę i tradycję w działalność placówek edukacyjnych, kulturalnych, bibliotek, świetlic itp.

9. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Zadania opisane w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami dla Gminy Góra powinny być realizowane poprzez wspólne działania władz samorządowych, Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, właścicieli oraz zarządców obiektów, parafie, organizacje pozarządowe i stowarzyszenia, w ramach posiadanych przez te jednostki kompetencji, praw i obowiązków wynikających z obowiązujących przepisów prawnych.

Ze strony Gminy Góra zadania będą wykonywane bądź wspierane przez gminne jednostki organizacyjne (szkoły, przedszkola, placówki kultury – np. biblioteka) oraz Urząd Miejski w ramach zadań własnych, poprzez istniejące i planowane instrumenty:

- prawne (np. poprzez uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów o wartościach artystycznych i zabytkowych, prowadzenie gminnej ewidencji zabytków, wykonywanie decyzji administracyjnych, np. wojewódzkiego konserwatora zabytków),
- finansowe (np. udzielanie dotacji na prace remontowe, konserwatorskie i prace budowlane przy zabytkach, środki budżetowe na zadania własne z przeznaczeniem na remonty i modernizacje zabytków wpisanych do rejestru zabytków, jak i będących własnością Gminy, korzystanie z programów uwzględniających dofinansowanie ze środków zagranicznych i krajowych, nagrody, ulgi finansowe),
- społeczne (działania stymulujące np. w zakresie edukacji, promocji, informacji, działań sprzyjających tworzeniu miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami oraz rozwojem turystyki),
- kontrolne (m.in. monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego – gminnej ewidencji zabytków),

- koordynacji (m.in. poprzez realizacje projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, planach rozwoju lokalnego itp., współpraca z gminami sąsiednimi, ośrodkami naukowymi i akademickimi, związkami wyznaniowymi).

10. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Na mocy art. 87 ust. 1 i ust. 5 *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* Gminny Program Opieki nad Zabytkami jest sporządzany na okres 4 lat, co 2 lata wójt (burmistrz, prezydent) sporządza sprawozdanie z jego realizacji, które przedstawia Radzie Gminy (Miasta). Wskazane jest aby sprawozdania z realizacji Programu były przekazywane do wiadomości Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Sprawozdanie powinno określać poziom realizacji gminnego programu oraz efektywność wykonania planowanych zadań, w tym np. poziom (w % bądź liczbach):

- wydatków budżetu na ochronę i opiekę nad zabytkami,
- wartość finansową wykonanych/dofinansowanych prac remontowo-konserwatorskich przy zabytkach,
- liczba obiektów poddanych tym pracom,
- poziom (w %) objęcia terenu Gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
- liczba wniosków o wpis do rejestru zabytków obszarów, obiektów i zespołów zabytkowych,
- liczba utworzonych szlaków turystycznych,
- liczba wydanych wydawnictw, liczba szkoleń, imprez związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego itd.

11. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Niniejszy rozdział wskazuje możliwości w zakresie pozyskiwania dodatkowych środków ze źródeł pozabudżetowych. Należy jednak stwierdzić, iż ważne jest, aby gminy również z własnej inicjatywy podjęły próbę wygospodarowania w swoich budżetach środków w rozdziale 92120 - Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami.

Jest to o tyle istotne, iż duża część źródeł wewnętrznych wymaga zapewnienia wkładu własnego we współfinansowanych przez nie projektach. Regularne zabezpieczanie środków z budżetu gminy pozwoli na podjęcie powolnych, ale systematycznych kroków w kierunku ratowania kolejnych obiektów dziedzictwa kulturowego.

Podstawową zasadę finansowania zadań z zakresu opieki nad zabytkami określa *Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* z dnia 23 lipca 2003 roku. Zgodnie z zapisami zawartymi w rozdziale 7 w/w Ustawy, obowiązek sprawowania opieki nad zabytkami, w tym finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku spoczywa na osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do zabytku. Dla jednostki samorządu terytorialnego, posiadającej w/w tytuł prawny do obiektu, opieka nad zabytkiem jest jej zadaniem własnym. Kwestię finansowania określa art. 71 pkt. 2 w/w ustawy.

Źródła zewnętrznego finansowania można podzielić następująco:

Źródła krajowe:

- dotacje ministra kultury oraz programy operacyjne Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- dotacje wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- dotacje wojewódzkie,
- dotacje powiatowe,

- dotacje gminne,
- inne źródła.

Źródła zagraniczne:

- źródła unijne w ramach funduszy strukturalnych.

11.1 ŹRÓDŁA KRAJOWE

DOTACJE NA DOFINANSOWANIE PRAC KONSERWATORSKICH, RESTAURATORSKICH LUB ROBÓT BUDOWLANYCH UDZIELANE PRZEZ MINISTRA WŁAŚCIWEGO DS. KULTURY ORAZ PROGRAMY OPERACYJNE MINISTERSTWA KULTURY i DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Ogłaszane decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego programy operacyjne stanowią podstawę ubiegania się o środki ministerialne na zadania z zakresu kultury realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego, instytucje kultury, instytucje filmowe, szkoły i uczelnie artystyczne, organizacje pozarządowe oraz podmioty gospodarcze. Programy operacyjne określają: cele, zadania, typy projektów, alokację finansową, uprawnionych wnioskodawców, tryb naboru i wyboru wniosków, kryteria oceny, zobowiązania wnioskodawców, wskaźniki monitoringu. Przy ocenie wniosków branych jest pod uwagę wiele kryteriów, m.in.: wartość merytoryczna, zakorzenienie w tradycji, zasadność realizacji projektu, wiarygodność organizatora, efektywność wykorzystania środków. Programy są ogłaszane rokrocznie, z reguły w kilku priorytetach.

Celem Programu „Dziedzictwo kulturowe" jest ochrona polskiego dziedzictwa kulturowego w kraju i za granicą, wspieranie działalności muzeów oraz popularyzacja kultury ludowej.

PROMESA MINISTRA KULTURY i DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Szczególnym rodzajem ministerialnego programu operacyjnego jest Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Celem programu jest zwiększenie efektywności wykorzystania środków europejskich na rzecz rozwoju kultury w tym ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego. Program polega na dofinansowaniu przez Ministra Kultury wkładu własnego do wybranych projektów kulturalnych, realizowanych ze środków europejskich, w tym na zadania z zakresu ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego. Uprawnionymi do pozyskania dotacji są jednostki samorządu terytorialnego oraz państwowe i samorządowe instytucje kultury i filmowe, kościoły lub związki wyznaniowe, archiwa państwowe, organizacje pozarządowe ze sfery kultury, organizacje pozarządowe i niepubliczne szkoły artystyczne I i II stopnia oraz uczelnie artystyczne. Promesa MKiDN może pokrywać maksymalnie 85 % wkładu krajowego (własnego) wnioskodawcy. W szczególnych przypadkach Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego może zadecydować o pokryciu więcej niż 85 % wkładu krajowego lub nawet odstąpić od wymogu posiadania tego wkładu.

Warto wspomnieć także o innych programach realizowanych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a mianowicie:

- „Zabytek Zadbany" - jest corocznym konkursem ogłaszanym przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Nadzór nad konkursem sprawuje Generalny Konserwator Zabytków. Od 2011 roku podmiotem realizującym procedurę konkursową jest Narodowy Instytut Dziedzictwa. Konkurs skierowany jest do właścicieli, posiadaczy i zarządców zabytkowych obiektów wpisanych do rejestru zabytków. Jego celem jest promocja opieki nad zabytkami i upowszechnianie najlepszych wzorów właściwego utrzymania i zagospodarowania obiektów. Charakter edukacyjny konkursu polega na popularyzacji wiedzy dotyczącej właściwego postępowania z zabytkami architektury podczas ich użytkowania oraz w trakcie przeprowadzanych remontów.

  Ocenie Jury konkursowego podlegać będą jakość i zakres prac konserwatorskich, restauratorskich lub budowlanych, a także wykonane rewitalizacje zabytków architektury. Konkurs promuje właściwe użytkowanie zabytkowych obiektów, ochronę „substancji zabytkowej" podczas wykonywanych remontów, utrzymanie estetycznego wyglądu budowli oraz ich otoczenia, które nierzadko również wpisane jest do rejestru zabytków.

DOTACJE NA DOFINANSOWANIE PRAC KONSERWATORSKICH, RESTAURATORSKICH LUB ROBÓT BUDOWLANYCH UDZIELANE PRZEZ WOJEWÓDZKIEGO KONSERWATORA ZABYTKÓW

1. Cel rozdziału środków:

Poprawa stanu zachowania zabytków poprzez:

a) ochronę i zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego,

b) konserwację i rewaloryzację zabytków,

c) udostępnianie zabytków na cele publiczne.

2. Rodzaje kwalifikujących się zadań: prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (projekty realizowane bez udziału środków europejskich):

a) planowane do przeprowadzenia w roku udzielenia dotacji, niewymagające wyłonienia wykonawcy na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych,

b) planowane do przeprowadzenia w roku udzielenia dotacji, wymagające wyłonienia wykonawcy na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych,

c) przeprowadzone w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku (tzw. refundacja).

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

a) osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego lub inne jednostki organizacyjne posiadające tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego,

b) z wnioskiem o udzielenie dofinansowania, o którym mowa w pkt 2 lit. c, może wystąpić wnioskodawca, którego działalność nie jest finansowana ze środków publicznych, po wykonaniu wszystkich prac lub robót określonych w pozwoleniu wydanym przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Wnioskodawcami nie mogą być: państwowe instytucje kultury nadzorowane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego lub współprowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego i Ministra Edukacji Narodowej, państwowe szkoły i uczelnie wyższe, a także podmioty określone w art. 72 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

4. Koszty kwalifikujące się do dofinansowania:

a) dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych może obejmować nakłady konieczne na prace lub roboty określone w art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2014.1446 ze zm.),

b) dofinansowanie może być udzielone w wysokości do 50% nakładów koniecznych,

c) dofinansowanie w wysokości do 100 % może być udzielone jedynie w przypadkach gdy:

- zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową, albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac lub robót,

- stan zachowania zabytku wymaga niezwłocznego podjęcia prac lub robót.

Wnioskodawca ubiegający się o kwotę wyższą niż 50% nakładów koniecznych jest zobowiązany do uzasadnienia swojego wniosku. Uzasadnienie winno być poparte dokumentem potwierdzającym spełnienie przez wnioskodawcę przesłanek o których mowa w art. 78 ust.. 2 i 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (np. kserem karty białej, szczegółowy opis stanu zachowania obiektu sporządzony przez autora programu prac konserwatorskich, ekspertyza techniczna itp.).

DOTACJE WOJEWÓDZKIE

Proces dofinansowania prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, odbywa się zgodnie z art. 81 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz na podstawie odpowiedniej uchwały Sejmiku Województwa w sprawie trybu i zasad przyznawania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze województwa.

DOTACJE POWIATOWE

W myśl art. 81. ust. 1. i 2. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez organ stanowiący powiatu, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale. Dotacja, w zakresie określonym w art. 77, może być udzielona w wysokości do 100 % nakładów koniecznych na wykonanie przez wnioskodawcę prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru.

Art. 82. 1. Precyzuje, iż łączna kwota dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru udzielonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, wojewódzkiego konserwatora zabytków bądź organ stanowiący gminy lub powiatu nie może przekraczać wysokości 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

DOTACJE GMINNE

Zgodnie z art. 81 w/w ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2016.446, ze zm.) finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach jest również obowiązkiem jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego. Dla jednostki samorządu terytorialnego, posiadającej tytuł prawny do obiektu, opieka nad zabytkiem jest ponadto jej zadaniem własnym. Zasady i tryb

postępowania o udzielenie dotacji z budżetu Gminy na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków określa odpowiednia uchwała, podjęta przez Radę Miasta lub Gminy.

11.2 ŹRÓDŁA ZAGRANICZNE W RAMACH FUNDUSZY STRUKTURALNYCH

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

W ramach RPO mogą być realizowane projekty z zakresu dziedzictwa kulturowego poprzez Oś Priorytetową 4 - Środowisko i Zasoby, gdzie znajduje się Priorytet inwestycyjny 4.3 Dziedzictwo kulturowe.

Dofinansowanie otrzymają przedsięwzięcia dotyczące ochrony i opieki nad najwyższej rangi obiektami zabytkowymi, w celu uniknięcia ich zniszczenia, inwestycje dotyczące udostępniania materialnego dziedzictwa kulturowego regionu zwiększające udział mieszkańców regionu i turystów w wybranych obszarach kultury.

Beneficjenci:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego,
- administracja rządowa,
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
- organizacje pozarządowe, w tym regionalne i lokalne organizacje turystyczne,
- LGD,
- przedsiębiorcy,

- instytucje kultury: samorządowe, państwowe oraz współprowadzone z ministrem właściwym ds. kultury i dziedzictwa narodowego,
- szkoły wyższe, ich związki i porozumienia, szkoły artystyczne.

Należy też wspomnieć o tym, że w ramach RPO przeznaczane będą środki na działania rewitalizacyjne, które również mogą obejmować inwestycje związane z ochroną dziedzictwa kulturowego

PROGRAM OPERACYJNY INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO

W zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego największe znaczenie ma oś priorytetowa VIII – Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury, w ramach której wskazano Priorytet inwestycyjny 6 C – Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego.

Priorytet zakłada lepszą dostępność infrastruktury kultury i dziedzictwa kulturowego oraz wzrost kompetencji kulturowych społeczeństwa jako ważnych elementów konkurencyjności gospodarki. Rezultatem interwencji będzie poprawa uczestnictwa społeczeństwa w kulturze skutkująca wzrostem poziomu kompetencji kulturowych oraz postaw kreatywnych, jako ważnych elementów poprawy konkurencyjności gospodarki.

W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparciem objęte będą kompleksowe zadania związane z ochroną i udostępnieniem, w tym turystycznym, zabytków o znaczeniu ogólnopolskim i światowym, w tym znajdujących się na liście Światowego Dziedzictwa UNESCO i liście obiektów uznanych przez Prezydenta RP za Pomniki Historii. Przewiduje się również realizację projektów dotyczących rozwoju zasobów kultury jako miejsc prezentacji dziedzictwa kulturowego, w tym poprzez poprawę standardów funkcjonowania instytucji kultury, pełniących rolę kulturotwórczą i rolę ośrodków życia kulturalnego w wielu miastach Polski. Wspierane będą również nowoczesne rozwiązania w zakresie dostępu do kultury.

Wsparciem objęte zostaną projekty dotyczące infrastruktury małej skali, dla których maksymalna wartość wynosi 5 mln euro kosztów całkowitych; w przypadku projektów dotyczących dziedzictwa kulturowego znajdujących się na liście UNESCO próg ten wynosi 10 mln euro.

Beneficjentami w ramach priorytetu inwestycyjnego będą instytucje kultury, archiwa państwowe, jednostki samorządu terytorialnego, szkoły i uczelnie artystyczne prowadzone i nadzorowane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, kościoły i związki wyznaniowe, organizacje pozarządowe, podmioty zarządzające obiektami indywidualnie wpisanymi na Listę Dziedzictwa UNESCO. Wsparcie będą mogły uzyskać również partnerstwa projektowe zawiązane przez uprawnionych beneficjentów

Grupami docelowymi wsparcia będą użytkownicy wspieranej infrastruktury, tj. mieszkańcy całej Polski oraz turyści (również zagraniczni). Infrastruktura ta zlokalizowana jest głównie na terenie miast wojewódzkich (i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie) oraz w mniejszym stopniu w miastach regionalnych i subregionalnych.

Uwaga! Wskazane powyżej możliwości wsparcia finansowego mają charakter informacyjny. W celu znalezienia dokładnych szczegółów oraz odpowiedniej formy dofinansowania na określone zadania należy dotrzeć do dokumentów programowych oraz kryteriów przyznawania dotacji, ponieważ co roku mogą one ulegać zmianom.

12. MISJA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY GÓRA

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Góra jest dokumentem długofalowym, zapisy w nim zawarte powinny być brane pod uwagę we wszelkich działaniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego na terenie gminy. Konsekwentna realizacja założeń Programu przyczyni się do poprawy jakości środowiska kulturowego, wzrostu nakładów finansowych na inwestycje związane z obiektami zabytkowymi (zarówno w przypadku osób prywatnych, administracji publicznej, jak i organizacji pozarządowych), szerszej promocji gminy i przyciągnięcia turystów, a także do wzrostu świadomości regionalnej mieszkańców i poprawy ich sytuacji materialnej.

W sporządzanych co cztery lata aktualizacjach Programu powinny znajdować się odniesienia do uaktualnionych zapisów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego, zawartych w innych dokumentach strategicznych gminy, zwrócić też należy uwagę na wyszczególnienie obowiązujących w danym momencie aktów prawnych.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami kładzie szczególny nacisk na wykorzystanie istniejących źródeł finansowania inwestycji związanych z opieką nad zabytkami, intensywne działania w obszarach najbardziej atrakcyjnych historycznie,

promocję dziedzictwa kulturowego oraz wypracowanie odpowiednich schematów współpracy administracji samorządowej z właścicielami obiektów zabytkowych.

Biorąc pod uwagę korzystne położenie Gminy Góra oraz sporą ilość obiektów posiadających wartości zabytkowe Gminny Program Opieki nad Zabytkami stanowić będzie pomocne narzędzie w ukierunkowaniu polityki gminnej w zakresie rozwoju turystyki, promocji i ochrony dziedzictwa kulturowego, prowadzonej w sposób uporządkowany i długoterminowy. Wszystkie te elementy przyczynią się do postrzegania Gminy Góra, jako przyjaznej turystom i inwestorom, dumnej ze swoich walorów zabytkowych oraz dbającej o własne dziedzictwo kulturowe i historyczne.

WYKAZ OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTKÓW

Miejscowość	obiekt	adres	nr	Nr w rejestrze	data wpisu
BRONÓW	Zespół pałacowy			A/3481/1147A	17-07-1989
BRONÓW	Pałac, ob. szkoła		20	A/3481/1147A	17-07-1989
BRONÓW	2 obory			A/3481/1147A	17-07-1989
BRONÓW	Gorzelnia, ob. budynek mieszkalny		25	A/3481/1147A	17-07-1989
BRONÓW	Stodoła i stajnia, ob. magazyn pasz			A/3481/1147A	17-07-1989
BRONÓW	Park pałacowy			A/3481/1147A	17-07-1989
BRZEŻANY	Pałac			A/3482/1498A	19-05-1994
CHRÓŚCINA	Kościół par. św. Michała Archanioła			A/1118/809A	07-12-1960
CHRÓŚCINA	Zespół pałacowy			A/3483/1168A	07-05-1990
CHRÓŚCINA	Pałac			A/3483/1168A	07-05-1990
CHRÓŚCINA	Park krajobrazowy (relikt)			A/3483/1168A	07-05-1990
CHRÓŚCINA	Zespół folwarczny:	folwark górny		A/3483/1168A	07-05-1990
CZERNINA	Ośrodek historyczny miasta			A/3484/508	01-12-1958
CZERNINA	Kościół par. św. Wawrzyńca	ul. Kościelna	1	A/1117/811	09-12-1960
CZERNINA	Pałac (ruina)	Pl. Zamkowy	1	A/3485/493	23-02-1959
CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Rydzyńska	1	A/3486/1501A	13-10-1994
CZERNINA	Ratusz	Rynek	22	A/3487/1370	19-08-1965
CZERNINA	Szkoła Zbiorcza + teren rekreacyjny	ul. Szkolna	2	A/3488/1490A	04-03-1994
CZERNINA DOLNA	Zespół pałacowy			A/3489/1121A	26-04-1988
CZERNINA DOLNA	Pałac		7	A/3489/1121A	26-04-1988
CZERNINA DOLNA	Rządcówka			A/3489/1121A	26-04-1988
CZERNINA DOLNA	Dom mieszkalny(czworak)			A/3489/1121A	26-04-1988
CZERNINA DOLNA	Oficyna (2 budynki mieszkalne)			A/3489/1121A	26-04-1988
CZERNINA DOLNA	Spichlerz			A/3489/1121A	26-04-1988
CZERNINA DOLNA	Kuźnia			A/3489/1121A	26-04-1988
CZERNINA DOLNA	Obora, ob. magazyn nawozów i pasz			A/3489/1121A	26-04-1988
CZERNINA DOLNA	Obora			A/3489/1121A	26-04-1988
CZERNINA DOLNA	Stodoła			A/3489/1121A	26-04-1988
CZERNINA DOLNA	Stajnia, ob. tuczarnia			A/3489/1121A	26-04-1988
CZERNINA DOLNA	Park pałacowy			A/3489/1121A	26-04-1988
GLINKA	Kościół fil. św. Marcina			A/1116/812	09-12-1960
GLINKA	Pałac			A/3490/1371	13-08-1965
GLINKA	Brama wjazdowa			A/3490/1372	13-08-1965
GLINKA	Oficyna pałacowa wsch.			A/3491/2048	25-05-1972
GLINKA	Oficyna pałacowa zach.			A/3491/2048	25-05-1972
GLINKA	Park pałacowy			A/3492/1651A	22-12-1998
GÓRA	Zespół budowlany i założenie urbanistyczne miasta			A/3493/ 1334 A/360	07-09-1992

GÓRA	Kościół par. św. Katarzyny Aleksandryjskiej	ul. Ściegiennego		A/1110/ 852	17-02-1961
GÓRA	Kościół cmentarny Bożego Ciała			A/1111/ 851	17-02-1961
GÓRA	Wieża Bramy Głogowskiej	ul. Głogowska		A/3730/853	17-02-1961
GÓRA	Dom mieszkalny	Pl. Bolesława Chrobrego	22	A/3495/1080	18-02-1964
GÓRA	Wiatrak - młyn	ul. Kwiatowa (d. Sikorskiego 25)		A/3496/1086A	28-03-1988
GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	29	A/3497/2049	02-06-1972
GÓRA	Gimnazjum nr 2 i Szkoła Podstawowa nr 3, d. szkoła katolicka	ul. Poznańska	2	A/3498/1515A	12-12-1994
GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	17	A/3499/2051	02-06-1972
GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	19	A/3499/2051	02-06-1972
GÓRA	D. więzienie	ul. Staromiejska		A/3731/845	02-02-1961
GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Ściegiennego	27	A/3610/2050	02-06-1972
GÓRA	Dom mieszkalny(+ relikt wieży, tzw. Bramy Polskiej)	ul. Wrocławska	1	A/3611/1372	13-08-1965
JASTRZĘBIA	Dwór			A/3612/772	05-10-1960
KŁODA GÓROWSKA	Zespół pałacowy Kłoda Mała			A/3613/1047A	30-03-1988
KŁODA GÓROWSKA	Pałac			A/3613/1047A	30-03-1988
KŁODA GÓROWSKA	Dom mieszkalny			A/3613/1047A	30-03-1988
KŁODA GÓROWSKA	Dom mieszkalny			A/3613/1047A	30-03-1988
KŁODA GÓROWSKA	Obora			A/3613/1047A	30-03-1988
KŁODA GÓROWSKA	Budynek gospodarczy			A/3613/1047A	30-03-1988
KŁODA GÓROWSKA	Park pałacowy			A/3613/1047A	30-03-1988
KŁODA GÓROWSKA	Kaplica grobowa	park pałacowy		A/3613/1047A	30-03-1988
KŁODA GÓROWSKA	Cmentarz wiejski z kaplicą grobową	park pałacowy		A/3613/1047A	30-03-1988
LIGOTA	Zespół pałacowy			A/3614/1122A	27-04-1988
LIGOTA	Pałac			A/3614/1122A	27-04-1988
LIGOTA	Domek stangreta			A/3614/1122A	27-04-1988
LIGOTA	Płatkarnia			A/3614/1122A	27-04-1988
LIGOTA	Park pałacowy			A/3614/1122A	27-04-1988
OSETNO	Kościół par. św. Michała Archanioła			A/1114/ 813	13-12-1960
OSETNO	Dwór		39	A/3615/759	27-09-1960
OSETNO	Podwórze folwarczne I			A/3616/1421A	18-06-1993
OSETNO	Park dworski			A/3617/1540A	20-04-1995
OSETNO	Spichlerz			A/3618/1420/A	18-06-1993
OSETNO	Chlewnia		43	A/3619/1422/A	18-06-1993
RYCZEŃ	Pałac (ruina)			A/3620/774	05-10-1960
RYCZEŃ	Spichlerz			A/3621/1419/A	18-06-1993
SŁAWĘCICE	Kapliczka przydrożna		27	A/3609/2057	02-06-1971
STARA GÓRA	Układ przestrzenny części wsi			A/3622/1333A	01-09-1992
STARA GÓRA	Kościół fil. św. Jakuba Apostoła			A/1113/ 814	15-12-1960

STARA GÓRA	Plebania, d. zajazd, ob. dom mieszkalny	(d. nr 192)	36	A/3494/1373	13-08-1965
STARA GÓRA	Zespół folwarczny:		66	A/3626/1775/A	31-12-1998
STARA GÓRA	Dom właściciela			A/3626/1775/A	31-12-1998
STARA GÓRA	Obora			A/3626/1775/A	31-12-1998
STARA GÓRA	Stodoła			A/3626/1775/A	31-12-1998
STARA GÓRA	Furtka i brama wjazdowa			A/3626/1775/A	31-12-1998
SZEDZIEC	Zespół pałacowy			A/3623/1130	13-10-1988
SZEDZIEC	Pałac		12	A/3623/1130	13-10-1988
SZEDZIEC	Park pałacowy			A/3623/1130	13-10-1988
ŚLUBÓW	Zespół pałacowy Ślubów Górny:			A/3624/1120A	26-04-1988
ŚLUBÓW	Pałac, ob. biura i mieszkania		54	A/3624/1120A	26-04-1988
ŚLUBÓW	Spichlerz			A/3624/1120A	26-04-1988
ŚLUBÓW	Obora			A/3624/1120A	26-04-1988
ŚLUBÓW	Obora + stajnia			A/3624/1120A	26-04-1988
ŚLUBÓW	Kaplica	park pałacowy		A/3624/1120A	26-04-1988
ŚLUBÓW	Park pałacowy			A/3624/1120A	26-04-1988
WITOSZYCE	Zespół pałacowy			A/3625/1142/A	08-04-1989
WITOSZYCE	Pałac			A/3732/255	23-04-1951
WITOSZYCE	Park pałacowy			A/3625/1142/A	08-04-1989
WITOSZYCE	Oranżeria	park		A/3625/1142/A	08-04-1989
WITOSZYCE	Dom ogrodnika	park		A/3625/1142/A	08-04-1989
WITOSZYCE	Zespół folwarczny:			A/3625/1142/A	08-04-1989
ZAWIEŚCICE	Wiatrak			A/4046/1175	19-12-1990

WYKAZ OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH WPISANYCH DO GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

1.	**BORSZYN MAŁY**	Dom mieszkalny, d. stacja PKP			dworzec
1.	**BORSZYN WIELKI**	Historyczny układ ruralistyczny wsi			obszar
2.	BORSZYN WIELKI	Zespół pałacowy:			zespół pałacowy
a.	Borszyn Wielki	Pałac		Nr 27	pałac
b.	Borszyn Wielki	Dom mieszkalny		Nr 2	budynek mieszkalny
c.	Borszyn Wielki	Stajnia		Nr 5	budynek gospodarczy
d.	Borszyn Wielki	Spichlerz		Nr 6	budynek gospodarczy
e.	Borszyn Wielki	Park krajobrazowy			park
1.	**BRONÓW**	Historyczny układ ruralistyczny wsi			obszar
2.	BRONÓW	Cmentarz rodowy			cmentarz
3.	BRONÓW	Zespół pałacowy:			zespół pałacowy
a.	Bronów	Pałac, ob. szkoła		Nr 20	pałac
b.	Bronów	2 obory			budynek gospodarczy
c.	Bronów	Gorzelnia, ob. budynek mieszkalny		Nr 25	przemysłowy
d.	Bronów	Stodoła i stajnia, ob. magazyn pasz			budynek gospodarczy
e.	Bronów	Dom mieszkalny (pięciorak)			budynek mieszkalny
f.	Bronów	Dom mieszkalny (czworak)			budynek mieszkalny

g.	Bronów	Wozownia, ob. hydrofornia i garaż			budynek gospodarczy
h.	Bronów	Kuźnia			inny
i.	Bronów	Park pałacowy			park
1.	**BRZEŻANY**	Historyczny układ ruralistyczny wsi			obszar
2.	BRZEŻANY	Zespół pałacowy:			zespół pałacowy
a.	Brzeżany	Pałac			pałac
b.	Brzeżany	Spichlerz			budynek gospodarczy
c.	Brzeżany	Budynek gospodarczy	przy spichlerzu		budynek gospodarczy
d.	Brzeżany	Obora			budynek gospodarczy
e.	Brzeżany	Park krajobrazowy			park
1.	**CHRÓŚCINA**	Historyczny układ ruralistyczny wsi			obszar
2.	Chróścina	Zespół kościelny:			zespół kościelny
a.	Chróścina	Kościół par. św. Michała Archanioła			kościół
b.	Chróścina	Cmentarz parafialny			cmentarz
c.	Chróścina	Dom zakonny, tzw. plebania		Nr 24	plebania
d.	Chróścina	Oficyna przy domu zakonnym			budynek mieszkalny
e.	Chróścina	Plebania			plebania
3.	CHRÓŚCINA	Zespół pałacowy:			zespół pałacowy
a.	Chróścina	Pałac			pałac
b.	Chróścina	Park krajobrazowy (relikt)			park
	Chróścina	Zespół folwarczny:	folwark górny		zespół folwarczny
c.	Chróścina	Obora i spichlerz			budynek gospodarczy
d.	Chróścina	Obora, d. tuczarnia			budynek gospodarczy
e.	Chróścina	Stodoła			budynek gospodarczy
	Chróścina	Zespół folwarczny:	folwark górny		zespół folwarczny
f.	Chróścina	Bukaciarnia, d. owczarnia			budynek gospodarczy
g.	Chróścina	Dom mieszkalny (czworak)			budynek mieszkalny
4.	CHRÓŚCINA	Poczta		Nr 12	publiczny
5.	CHRÓŚCINA	Dom mieszkalny		Nr 15	budynek mieszkalny
6.	CHRÓŚCINA	Dom mieszkalny		Nr 41	budynek mieszkalny
7.	CHRÓŚCINA	Dom mieszkalny		Nr 42	budynek mieszkalny
8.	CHRÓŚCINA	Dom mieszkalny		Nr 48	budynek mieszkalny
9.	CHRÓŚCINA	Dom mieszkalny		Nr 110	budynek mieszkalny
10.	CHRÓŚCINA	Dom mieszkalny, d. zajazd		Nr 124	budynek mieszkalny
11.	CHRÓŚCINA	Budynek gospodarczy			budynek gospodarczy
1.	**CZERNINA**	Ośrodek historyczny miasta			obszar
2.	CZERNINA	Historyczny układ ruralistyczny miejscowości			obszar

3.	CZERNINA	Kościół par. św. Wawrzyńca	ul. Kościelna	1	kościół
a.	Czernina	Plebania	ul. Kościelna	1	plebania
b.	Czernina	Cmentarz			cmentarz
4.	CZERNINA	Wieża kościoła ewangelickiego			kościół
5.	CZERNINA	Cmentarz poewangelicki	ul. Rydzyńska		cmentarz
a.	Czernina	Kaplica cmentarna	ul. Rydzyńska		kaplica
6.	CZERNINA	Zespół pałacowy:			zespół pałacowy
a.	Czernina	Pałac (ruina)	Pl. Zamkowy	1	pałac
b.	Czernina	Tereny parkowe przy zamku	Pl. Zamkowy	1	park
c.	Czernina	Oficyna zamkowa	ul. Zamkowa	17	budynek mieszkalny
d.	Czernina	Oficyna mieszkalna	ul. Zamkowa	1	budynek mieszkalny
e.	Czernina	Budynki gospodarcze (dwa), ob. obory	naprzeciw ruin zamku		budynek gospodarczy
e.	Czernina	Mur przy zespole			ogrodzenie
7.	CZERNINA	Zespół folwarczny:			zespół folwarczny
a.	Czernina	Gorzelnia			przemysłowy
b.	Czernina	Spichlerz			budynek gospodarczy
c.	Czernina	Budynek mieszkalny (dwa)			budynek mieszkalny
d.	Czernina	Budynek gospodarczy, ob. magazyn			budynek gospodarczy
e.	Czernina	Stajnia			budynek gospodarczy
8.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Górska	1	budynek mieszkalny
9.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Górska	2	budynek mieszkalny
10.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Górska	3	budynek mieszkalny
11.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Górska	5	budynek mieszkalny
12.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Górska	10	budynek mieszkalny
13.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Górska	12	budynek mieszkalny
14.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Górska	13	budynek mieszkalny
15.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Górska	14	budynek mieszkalny
16.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Górska	17	budynek mieszkalny
17.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Górska	19	budynek mieszkalny
18.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Górska	21	budynek mieszkalny
19.	CZERNINA	Stodoła	ul. Górska	22	budynek gospodarczy
20.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Górska	25	budynek mieszkalny
21.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Kościelna	3	budynek mieszkalny
22.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Leśna	1	budynek mieszkalny
23.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Leśna	2	budynek mieszkalny
24.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Leśna	4	budynek mieszkalny
25.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Leśna	5	budynek mieszkalny
26.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Leśna	7	budynek mieszkalny
27.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Leśna	8	budynek mieszkalny
28.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Leśna	7	budynek mieszkalny
29.	CZERNINA	Stodoła	ul. Leśna	8	budynek gospodarczy
30.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Leśna	13	budynek mieszkalny

31.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Leśna	14	budynek mieszkalny
32.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Narutowicza	3	budynek mieszkalny
33.	CZERNINA	Dom mieszkalny, ob. poczta	ul. Narutowicza	5	budynek mieszkalny
34.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Narutowicza	7	budynek mieszkalny
35.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Narutowicza	9	budynek mieszkalny
36.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Narutowicza	10	budynek mieszkalny
37.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Narutowicza	11	budynek mieszkalny
38.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Narutowicza	13	budynek mieszkalny
39.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Narutowicza	15	budynek mieszkalny
40.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Narutowicza	17	budynek mieszkalny
41.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Narutowicza	18	budynek mieszkalny
42.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Narutowicza	20	budynek mieszkalny
43.	CZERNINA	Stodoła	ul. Narutowicza	26	budynek gospodarczy
44.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Ogrodowa	1	budynek mieszkalny
45.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Ogrodowa	2	budynek mieszkalny
46.	CZERNINA	Budynek szkolny, ob. mieszkalny	ul. Polna	3	szkoła
47.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Rydzyńska	1	budynek mieszkalny
48.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Rydzyńska	4	budynek mieszkalny
49.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Rydzyńska	7	budynek mieszkalny
50.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Rydzyńska	11	budynek mieszkalny
a.	Czernina	Budynek gospodarczy	ul. Rydzyńska	11	budynek gospodarczy
51.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Rydzyńska	15	budynek mieszkalny
a.	Czernina	Budynek inwentarski	ul. Rydzyńska	15	budynek gospodarczy
52.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Rydzyńska	17	budynek mieszkalny
53.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Rydzyńska	19	budynek mieszkalny
54.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Rydzyńska	21	budynek mieszkalny
55.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Rydzyńska	25	budynek mieszkalny
56.	CZERNINA	Ratusz	Rynek	22	ratusz
57.	CZERNINA	Dom mieszkalny	Rynek	1	budynek mieszkalny
58.	CZERNINA	Dom mieszkalny	Rynek	2	budynek mieszkalny
59.	CZERNINA	Dom mieszkalny	Rynek	3	budynek mieszkalny
60.	CZERNINA	Dom mieszkalny	Rynek	8	budynek mieszkalny
61.	CZERNINA	Dom mieszkalny	Rynek	9	budynek mieszkalny
62.	CZERNINA	Dom mieszkalny	Rynek	12	budynek mieszkalny
63.	CZERNINA	Dom mieszkalny	Rynek	16	budynek mieszkalny
64.	CZERNINA	Dom mieszkalny	Rynek	19	budynek mieszkalny
65.	CZERNINA	Dom mieszkalny	Rynek	20	budynek mieszkalny
66.	CZERNINA	Dom mieszkalny	Rynek	21	budynek mieszkalny
67.	CZERNINA	Szkoła Zbiorcza + teren rekreacyjny	ul. Szkolna	2	szkoła
68.	CZERNINA	Dom mieszkalny	ul. Zamkowa	2	budynek mieszkalny
69.	CZERNINA	Dom mieszkalny, d. zajazd, nr 20	przy wjeździe od strony Rydzyny		budynek mieszkalny
1.	**CZERNINA DOLNA**	Historyczny układ ruralistyczny wsi			obszar

2.	CZERNINA DOLNA	Zespół pałacowy:			zespół pałacowy
a.	Czernina Dolna	Pałac		Nr 7	pałac
b.	Czernina Dolna	Rządcówka			rządcówka
c.	Czernina Dolna	Dom mieszkalny			budynek mieszkalny
d.	Czernina Dolna	Dom mieszkalny(czworak)			budynek mieszkalny
e.	Czernina Dolna	Oficyna (2 budynki mieszkalne)			budynek mieszkalny
f.	Czernina Dolna	Dom mieszkalno-gospodarczy			budynek mieszkalno-gospodarczy
g.	Czernina Dolna	Spichlerz			budynek gospodarczy
h.	Czernina Dolna	Kuźnia			inny
i.	Czernina Dolna	Obora, ob. magazyn nawozów i pasz			budynek gospodarczy
j.	Czernina Dolna	Obora			budynek gospodarczy
k.	Czernina Dolna	Stodoła			budynek gospodarczy
l.	Czernina Dolna	Stajnia, ob. tuczarnia			budynek gospodarczy
l.	Czernina Dolna	Tuczarnia			budynek gospodarczy
m.	Czernina Dolna	Park pałacowy			park
3.	CZERNINA DOLNA	Stodoła		Nr 15	budynek gospodarczy
4.	CZERNINA DOLNA	Dom mieszkalny		Nr 32	budynek mieszkalny
5.	CZERNINA DOLNA	Dom mieszkalny		Nr 38	budynek mieszkalny
6.	CZERNINA DOLNA	Dom mieszkalny		Nr 43	budynek mieszkalny
7.	CZERNINA DOLNA	Budynek gospodarczy		Nr 47	budynek gospodarczy
8.	CZERNINA DOLNA	Stodoła		Nr 51	budynek gospodarczy
9.	CZERNINA DOLNA	Stodoła		Nr 53	budynek gospodarczy
10.	CZERNINA DOLNA	Dom mieszkalny		Nr 56	budynek mieszkalny
1.	**CZERNINA GÓRNA**	Historyczny układ ruralistyczny wsi			obszar
2.	CZERNINA GÓRNA	Stodoła		Nr 6	budynek gospodarczy
3.	CZERNINA GÓRNA	Stodoła		Nr 7	budynek gospodarczy
4.	CZERNINA GÓRNA	Stodoła		Nr 33	budynek gospodarczy
5.	CZERNINA GÓRNA	Stodoła		Nr 35	budynek gospodarczy
6.	CZERNINA GÓRNA	Stodoła			budynek gospodarczy
1.	**GLINKA**	Historyczny układ ruralistyczny wsi			obszar
2.	GLINKA	Kościół fil. św. Marcina			kościół
a.	Glinka	Cmentarz			cmentarz
3.	GLINKA	Cmentarz poewangelicki	wśród pól		cmentarz
4.	GLINKA	Zespół pałacowy:			zespół pałacowy
a.	Glinka	Pałac			pałac
b.	Glinka	Brama wjazdowa			inny
c.	Glinka	Oficyna pałacowa wsch.			budynek mieszkalny
d.	Glinka	Oficyna pałacowa zach.			budynek mieszkalny
e.	Glinka	Obora i spichlerz			budynek gospodarczy
f.	Glinka	Obora I			budynek gospodarczy
g.	Glinka	Obora II			budynek gospodarczy
h.	Glinka	Park pałacowy			park

5.	GLINKA	Dom mieszkalny		Nr 14	budynek mieszkalny
6.	GLINKA	Dom mieszkalny		Nr 18	budynek mieszkalny
a.	Glinka	Stodoła		Nr 18	budynek gospodarczy
7.	GLINKA	Dom mieszkalny		Nr 27	budynek mieszkalny
8.	GLINKA	Dom mieszkalny		Nr 32	budynek mieszkalny
9.	GLINKA	Dom mieszkalny		Nr 38	budynek mieszkalny
a.	Glinka	Brama wjazdowa			inny
10.	GLINKA	Dom mieszkalny		Nr 39	budynek mieszkalny
1.	**GOLA GÓROWSKA**	Historyczny układ ruralistyczny wsi			obszar
2.	GOLA GÓROWSKA	Cmentarz poewangelicki	poza wsią		cmentarz
1.	**GÓRA**	Zespół budowlany i założenie urbanistyczne miasta			obszar
2.	GÓRA	Historyczny układ urbanistyczny			obszar
3.	GÓRA	Kościół par. św. Katarzyny Aleksandryjskiej	ul. Ściegiennego		kościół
a.	Góra	Cmentarz przykościelny			cmentarz
b.	Góra	Plebania	ul. Ściegiennego	29	plebania
4.	GÓRA	Kościół cmentarny Bożego Ciała			kościół
a.	Góra	Cmentarz parafialny	pn.-wsch. część miasta		cmentarz
b.	Góra	Kaplica grobowa			kaplica
5.	GÓRA	Cmentarz żołnierzy radzieckich	ul. Wrocławska		cmentarz
6.	GÓRA	Cmentarz poewangelicki	ul. Mickiewicza		cmentarz
7.	GÓRA	Cmentarz żydowski	ul. Lipowa		cmentarz
8.	GÓRA	Pierścień murów obronnych			mury obronne
a.	Góra	Wieża Bramy Głogowskiej	ul. Głogowska		mury obronne
9.	GÓRA	Zespół stacji PKP:			zespół
a.	Góra	Dworzec	ul. Dworcowa	34	dworzec
b.	Góra	Parowozownia	ul. Zielona		przemysłowy
c.	Góra	Wodociągowa wieża ciśnień	koło parowozowni		przemysłowy
d.	Góra	Budynek mieszkalny	koło parowozowni		budynek mieszkalny
e.	Góra	Nastawnia z wyposażeniem GS1			przemysłowy
f.	Góra	Nastawnia z wyposażeniem GS2			przemysłowy
10.	GÓRA	Dom mieszkalny, ob. siedziba PKO	ul. Armii Krajowej	1	budynek mieszkalny
11.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	3	budynek mieszkalny
12.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	5	budynek mieszkalny
13.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	7	budynek mieszkalny
14.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	9	budynek mieszkalny
15.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	11	budynek mieszkalny

16.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	13	budynek mieszkalny
17.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	14	budynek mieszkalny
18.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	15	budynek mieszkalny
19.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	16	budynek mieszkalny
20.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	17	budynek mieszkalny
21.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	18	budynek mieszkalny
22.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	20	budynek mieszkalny
23.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	21	budynek mieszkalny
24.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	26	budynek mieszkalny
25.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	28	budynek mieszkalny
26.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	30	budynek mieszkalny
27.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	31	budynek mieszkalny
28.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	32	budynek mieszkalny
29.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	33	budynek mieszkalny
30.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	34	budynek mieszkalny
31.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	35/37	budynek mieszkalny
32.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	38	budynek mieszkalny
33.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej / Zamenhoffa 4	39	budynek mieszkalny
34.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	40	budynek mieszkalny
35.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	41	budynek mieszkalny
36.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	42	budynek mieszkalny
37.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	43	budynek mieszkalny
38.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	45	budynek mieszkalny
39.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	46	budynek mieszkalny
40.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	47	budynek mieszkalny
41.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	49	budynek mieszkalny
42.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Krajowej	63	budynek mieszkalny
43.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Polskiej	3/5	budynek mieszkalny
44.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Armii Polskiej	7/9	budynek mieszkalny
45.	GÓRA	Rzeźnia:	ul. Armii Polskiej	10	przemysłowy
a.	Góra	Budynek administracyjny	ul. Armii Polskiej	20	budynek administracyjny
b.	Góra	Hala uboju	ul. Armii Polskiej		przemysłowy
46.	GÓRA	Łaźnia Miejska	ul. Armii Polskiej	11	publiczny
47.	GÓRA	Dom Kultury, d. hala sportowa	ul. Armii Polskiej	13	publiczny
48.	GÓRA	Dom administracyjny (przyfabryczny)	ul. Armii Polskiej	14	budynek administracyjny
49.	GÓRA	Dom mieszkalny, d. strzelnica	ul. Armii Polskiej	15	budynek mieszkalny
50.	GÓRA	Warsztaty Zespołu Szkół Zawodowych:	ul. Armii Polskiej		zespół
a.	GÓRA	Budynek warsztatów I	ul. Armii Polskiej		budynek gospodarczy
b.	Góra	Budynek warsztatów II	ul. Armii Polskiej		budynek gospodarczy
51.	GÓRA	Wodociągowa wieża ciśnień	ul. Armii Polskiej / ul. Hirszfelda		przemysłowy

52.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Bohaterów Westerplatte	1	budynek mieszkalny
53.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Bohaterów Westerplatte	2	budynek mieszkalny
54.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Bohaterów Westerplatte	9/7	budynek mieszkalny
55.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Bohaterów Westerplatte	8/10	budynek mieszkalny
56.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Bohaterów Westerplatte	12/14	budynek mieszkalny
57.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Bohaterów Westerplatte	16	budynek mieszkalny
58.	GÓRA	Dom mieszkalny, ob. Ośrodek Pomocy Społecznej	ul. Bojowników o Wolność i Demokrację	1	budynek mieszkalny
59.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Bojowników / ul. Ściegiennego 1	2	budynek mieszkalny
60.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Bojowników	3	budynek mieszkalny
61.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Bojowników	4	budynek mieszkalny
62.	GÓRA	Bank Spółdzielczy	ul. Bojowników	5	publiczny
63.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Bojowników	7	budynek mieszkalny
64.	GÓRA	Dom mieszkalny	Pl. Bolesława Chrobrego	2	budynek mieszkalny
65.	GÓRA	Dom mieszkalny	Pl. Bolesława Chrobrego	3	budynek mieszkalny
66.	GÓRA	Dom mieszkalny	Pl. Bolesława Chrobrego	4	budynek mieszkalny
67.	GÓRA	Dom mieszkalny	Pl. Bolesława Chrobrego	5	budynek mieszkalny
68.	GÓRA	Dom mieszkalny	Pl. Bolesława Chrobrego	6	budynek mieszkalny
69.	GÓRA	Dom mieszkalny	Pl. Bolesława Chrobrego	7	budynek mieszkalny
70.	GÓRA	Dom mieszkalny	Pl. Bolesława Chrobrego	8	budynek mieszkalny
71.	GÓRA	Dom mieszkalny	Pl. Bolesława Chrobrego	9	budynek mieszkalny
72.	GÓRA	Dom mieszkalny	Pl. Bolesława Chrobrego	10	budynek mieszkalny
73.	GÓRA	Dom mieszkalny	Pl. Bolesława Chrobrego	11	budynek mieszkalny
74.	GÓRA	Bank NBP	Pl. Bolesława Chrobrego	12	publiczny
75.	GÓRA	Dom mieszkalny	Pl. Bolesława Chrobrego	13	budynek mieszkalny
76.	GÓRA	Dom mieszkalny	Pl. Bolesława Chrobrego	14	budynek mieszkalny
77.	GÓRA	Dom mieszkalny	Pl. Bolesława Chrobrego	15	budynek mieszkalny
78.	GÓRA	Dom mieszkalny	Pl. Bolesława Chrobrego	16	budynek mieszkalny
79.	GÓRA	Dom mieszkalny	Pl. Bolesława Chrobrego	22	budynek mieszkalny
a.	Góra	Budynek warsztatów I	Pl. Bolesława Chrobrego	22	budynek gospodarczy
80.	GÓRA	Dom mieszkalny	Pl. Bolesława Chrobrego	25	budynek mieszkalny

81.	GÓRA	Dom mieszkalny	Pl. Bolesława Chrobrego	26	budynek mieszkalny
82.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Dąbrowskiego/ ul. Mała 16	9	budynek mieszkalny
83.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Dąbrowskiego	10	budynek mieszkalny
84.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Dąbrowskiego	11	budynek mieszkalny
85.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Dąbrowskiego	12	budynek mieszkalny
86.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Dąbrowskiego	13	budynek mieszkalny
87.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Dąbrowskiego	14	budynek mieszkalny
88.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Dąbrowskiego	15	budynek mieszkalny
89.	GÓRA	Dom mieszk alny	ul. Dąbrowskiego	16	budynek mieszkalny
90.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Dąbrowskiego	18	budynek mieszkalny
91.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Dąbrowskiego	20	budynek mieszkalny
92.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Dworcowa	1	budynek mieszkalny
93.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Dworcowa	4	budynek mieszkalny
94.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Dworcowa	8	budynek mieszkalny
95.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Dworcowa	10	budynek mieszkalny
96.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Dworcowa	11	budynek mieszkalny
97.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Dworcowa	12	budynek mieszkalny
98.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Dworcowa	13	budynek mieszkalny
99.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Dworcowa	14	budynek mieszkalny
100.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Dworcowa	15	budynek mieszkalny
101.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Dworcowa	20	budynek mieszkalny
102.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Dworcowa	22	budynek mieszkalny
103.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Dworcowa	24	budynek mieszkalny
104.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Dworcowa	30	budynek mieszkalny
105.	GÓRA	Magazyn GS	ul. Dworcowa obok nr 30		magazyn
106.	GÓRA	Cukrownia „Góra Śląska”	ul. Dworcowa	36	przemysłowy
a.	Góra	Główny budynek produkcyjny nr 1	ul. Dworcowa	36	przemysłowy
b.	Góra	Dom mieszkalny nr 4, ob. budynek administracyjny	ul. Dworcowa	36	budynek mieszkalny
c.	Góra	Dom mieszkalny	ul. Dworcowa	36	budynek mieszkalny
d.	Góra	Dom mieszkalny	ul. Dworcowa	38	budynek mieszkalny
107.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Głogowska	3	budynek mieszkalny
108.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Głogowska	4	budynek mieszkalny
109.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Głogowska	5	budynek mieszkalny
110.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Głogowska	6	budynek mieszkalny
111.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Głogowska	7	budynek mieszkalny
112.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Głogowska	8	budynek mieszkalny
113.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Głogowska	9	budynek mieszkalny
114.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Głogowska	10	budynek mieszkalny
115.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Głogowska	11	budynek mieszkalny
116.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Głogowska	12	budynek mieszkalny
117.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Głogowska	14	budynek mieszkalny
118.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Głogowska	15	budynek mieszkalny
119.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Głogowska	17	budynek mieszkalny

120.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Głogowska	18	budynek mieszkalny
121.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Głogowska	19	budynek mieszkalny
122.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Głogowska	20	budynek mieszkalny
123.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Głogowska	21	budynek mieszkalny
124.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Głogowska	22	budynek mieszkalny
125.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Głogowska	23	budynek mieszkalny
126.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Głogowska	24	budynek mieszkalny
127.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Głogowska	25	budynek mieszkalny
128.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Głogowska	26	budynek mieszkalny
129.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Głogowska	28	budynek mieszkalny
130.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Głogowska	30	budynek mieszkalny
131.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Głogowska	32	budynek mieszkalny
132.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Głogowska	34	budynek mieszkalny
133.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Głogowska	36	budynek mieszkalny
134.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Głogowska	47	budynek mieszkalny
135.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Głowackiego	2	budynek mieszkalny
136.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Hirszfelda	2	budynek mieszkalny
137.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Hirszfelda	3	budynek mieszkalny
138.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Hirszfelda	4	budynek mieszkalny
139.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Hirszfelda	7	budynek mieszkalny
140.	GÓRA	Szpital	ul. Hirszfelda	8	publiczny
141.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Hirszfelda	9	budynek mieszkalny
142.	GÓRA	Willa, ob. RTG	ul. Hirszfelda	10	budynek mieszkalny
143.	GÓRA	Willa, ob. Dyrekcja ZOZ	ul. Hirszfelda	10a	budynek mieszkalny
144.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Hirszfelda	11	budynek mieszkalny
145.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Kochanowskiego	3/5	budynek mieszkalny
146.	GÓRA	Dom mieszkalny (4 obiekty)	ul. Kochanowskiego	6/8/10/12	budynek mieszkalny
147.	GÓRA	Dom mieszkalny (4 obiekty)	ul. Kochanowskiego	7/9/11/13	budynek mieszkalny
148.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Kochanowskiego	20	budynek mieszkalny
149.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Konopnickiej	3	budynek mieszkalny
150.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Konopnickiej	5	budynek mieszkalny
151.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Kościelna	31	budynek mieszkalny
152.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki	6	budynek mieszkalny
153.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki	7	budynek mieszkalny
154.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki	8	budynek mieszkalny
155.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki	9	budynek mieszkalny
156.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki	11	budynek mieszkalny
157.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki	11a	budynek mieszkalny
158.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki	14	budynek mieszkalny
159.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki	15	budynek mieszkalny
160.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki	17	budynek mieszkalny
161.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki	22	budynek mieszkalny
162.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki	23	budynek mieszkalny
163.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki	25	budynek mieszkalny

164.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki	27	budynek mieszkalny
165.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki	29	budynek mieszkalny
166.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki	31	budynek mieszkalny
167.	GÓRA	Dom mieszkalny, ob. internat LO	ul. Kościuszki	33	budynek mieszkalny
168.	GÓRA	Dom mieszkalny, ob. internat LO	ul. Kościuszki	35	budynek mieszkalny
169.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki	37	budynek mieszkalny
170.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki	41	budynek mieszkalny
171.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki	43	budynek mieszkalny
172.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki	45	budynek mieszkalny
173.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Kościuszki	47	budynek mieszkalny
174.	GÓRA	Wiatrak - młyn	ul. Kwiatowa (d. Sikorskiego 25)		wiatrak
175.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Leśna	5	budynek mieszkalny
176.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Leśna	7	budynek mieszkalny
177.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Leśna	9	budynek mieszkalny
178.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. 11 Listopada	2	budynek mieszkalny
179.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. 11 Listopada	4	budynek mieszkalny
180.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. 11 Listopada	6	budynek mieszkalny
181.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. 11 Listopada	8	budynek mieszkalny
182.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. 11 Listopada / ul. Mała 6	9	budynek mieszkalny
183.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. 11 Listopada	11	budynek mieszkalny
184.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. 11 Listopada	14	budynek mieszkalny
185.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. 11 Listopada	17	budynek mieszkalny
186.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. 11 Listopada	18	budynek mieszkalny
187.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. 11 Listopada	20	budynek mieszkalny
188.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. 11 Listopada	22	budynek mieszkalny
189.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. 11 Listopada	24	budynek mieszkalny
190.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. 11 Listopada	26	budynek mieszkalny
191.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Łąkowa	3	budynek mieszkalny
192.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Łąkowa	4	budynek mieszkalny
193.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Łąkowa	5	budynek mieszkalny
a.	Góra	Stodoła	ul. Łąkowa	5	budynek gospodarczy
194.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Mała	23	budynek mieszkalny
195.	GÓRA	Budynek Urzędu Miasta	ul. Mickiewicza	1	publiczny
196.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Mickiewicza	2	budynek mieszkalny
197.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Mickiewicza	3	budynek mieszkalny
198.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Mickiewicza	9	budynek mieszkalny
199.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Mickiewicza	11	budynek mieszkalny
200.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	2	budynek mieszkalny
201.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	3	budynek mieszkalny
202.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	4	budynek mieszkalny
203.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	5	budynek mieszkalny
204.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	7	budynek mieszkalny
205.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	8	budynek mieszkalny

206.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	9	budynek mieszkalny
207.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	10	budynek mieszkalny
208.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	11	budynek mieszkalny
209.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	12	budynek mieszkalny
210.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	13	budynek mieszkalny
211.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	14	budynek mieszkalny
212.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	16	budynek mieszkalny
213.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	18	budynek mieszkalny
214.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	19	budynek mieszkalny
215.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	20	budynek mieszkalny
216.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	21	budynek mieszkalny
217.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	22	budynek mieszkalny
218.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	23	budynek mieszkalny
219.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	24	budynek mieszkalny
220.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	25	budynek mieszkalny
221.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	26	budynek mieszkalny
222.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	27	budynek mieszkalny
223.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	28	budynek mieszkalny
224.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	29	budynek mieszkalny
225.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	31	budynek mieszkalny
226.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	31a	budynek mieszkalny
227.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	32	budynek mieszkalny
228.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	33	budynek mieszkalny
229.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	34	budynek mieszkalny
230.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	36	budynek mieszkalny
231.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	38	budynek mieszkalny
232.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	40	budynek mieszkalny
233.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	42a	budynek mieszkalny
234.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	44	budynek mieszkalny
235.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	46	budynek mieszkalny
236.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	48	budynek mieszkalny
237.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	50	budynek mieszkalny
238.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	52	budynek mieszkalny
239.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	54	budynek mieszkalny
240.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	56	budynek mieszkalny
241.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	58	budynek mieszkalny
242.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego	60	budynek mieszkalny
243.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Podwale	3	budynek mieszkalny
244.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Podwale	9	budynek mieszkalny
245.	GÓRA	Dom mieszkalny,ob.USC	ul. Podwale	10	budynek mieszkalny
246.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Podwale	11	budynek mieszkalny
247.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Podwale	12	budynek mieszkalny
248.	GÓRA	Dom „Merkury”	ul. Podwale	16	publiczny
249.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Podwale	17	budynek mieszkalny
250.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Podwale / ul. Dworcowa 5	19	budynek mieszkalny

251.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Podwale	20	budynek mieszkalny
252.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Podwale	21	budynek mieszkalny
253.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Podwale obok nr 21		budynek mieszkalny
254.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Podwale	23	budynek mieszkalny
255.	GÓRA	Dom mieszkalny,ob.Powiatowy Urząd Pracy	ul. Podwale	24	budynek mieszkalny
256.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Podwale	25	budynek mieszkalny
257.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Podwale	28	budynek mieszkalny
258.	GÓRA	Poczta	ul. Podwale	33	publiczny
259.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Podwale	34	budynek mieszkalny
260.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Podwale	35	budynek mieszkalny
261.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Podwale	37	budynek mieszkalny
262.	GÓRA	Restauracja „Syrena”	ul. Podwale	41	publiczny
263.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Podwale	43	budynek mieszkalny
264.	GÓRA	Zakład Automatyki ELMECH (d. mleczarnia)	ul. Podwale	47	przemysłowy
265.	GÓRA	Zespół gazowni miejskiej:	ul. Podwale	49	zespół
a.	Góra	Budynek rozdzielni gazu	ul. Podwale	49	przemysłowy
b.	Góra	Budynek piecowni i aparatowni	ul. Podwale	49	przemysłowy
266.	GÓRA	Willa	ul. Podwale	51	budynek mieszkalny
267.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Poznańska	1/3	budynek mieszkalny
268.	GÓRA	Gimnazjum nr 2 i Szkoła Podstawowa nr 3, d. szkoła katolicka	ul. Poznańska	2	szkoła
269.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Poznańska	5	budynek mieszkalny
270.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Poznańska	6	budynek mieszkalny
271.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Poznańska	7	budynek mieszkalny
272.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Poznańska	8	budynek mieszkalny
273.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Poznańska	6	budynek mieszkalny
274.	GÓRA	Willa	ul. Poznańska	8	budynek mieszkalny
275.	GÓRA	Willa	ul. Reymonta	16	budynek mieszkalny
276.	GÓRA	Willa	ul. Reymonta	23	budynek mieszkalny
277.	GÓRA	Willa	ul. Reymonta	31	budynek mieszkalny
278.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Sikorskiego (róg ul. Reymonta 2)	1/3	budynek mieszkalny
279.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Sikorskiego	11	budynek mieszkalny
280.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Sikorskiego	23	budynek mieszkalny
281.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Słowackiego	5	budynek mieszkalny
282.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Słowackiego	9	budynek mieszkalny
283.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Słowackiego	14	budynek mieszkalny
284.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	1	budynek mieszkalny
285.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	3	budynek mieszkalny
286.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	4	budynek mieszkalny
287.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	6	budynek mieszkalny
288.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	7	budynek mieszkalny
289.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	8	budynek mieszkalny

290.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	9	budynek mieszkalny
291.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	10	budynek mieszkalny
292.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	11	budynek mieszkalny
293.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	12	budynek mieszkalny
294.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	13	budynek mieszkalny
295.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	14	budynek mieszkalny
a.	Góra	Budynek gospodarczy	ul. Starogórska	14	budynek gospodarczy
296.	GÓRA	Dom mieszkalny, ob.ZGKiM	ul. Starogórska	15	budynek mieszkalny
a.	Góra	Wieża	ul. Starogórska	15	inny
297.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	17	budynek mieszkalny
298.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	19	budynek mieszkalny
a.	Góra	Mur	od ul. Kościuszki		ogrodzenie
299.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	20	budynek mieszkalny
300.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	21	budynek mieszkalny
301.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	22	budynek mieszkalny
302.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	23	budynek mieszkalny
303.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	24	budynek mieszkalny
304.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	26	budynek mieszkalny
305.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	27	budynek mieszkalny
306.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	28	budynek mieszkalny
307.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	29	budynek mieszkalny
308.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	30	budynek mieszkalny
309.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	31	budynek mieszkalny
310.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	33	budynek mieszkalny
a.	Góra	Budynek gospodarczy	ul. Starogórska	33	budynek gospodarczy
311.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	34	budynek mieszkalny
312.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	35	budynek mieszkalny
a.	Góra	Budynek gospodarczy	ul. Starogórska	35	budynek gospodarczy
313.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	36	budynek mieszkalny
314.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	37	budynek mieszkalny
315.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	38	budynek mieszkalny
316.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	40	budynek mieszkalny
a.	Góra	Budynek gospodarczy	ul. Starogórska	40	budynek gospodarczy
317.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	41	budynek mieszkalny
318.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	42	budynek mieszkalny
319.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	44	budynek mieszkalny
320.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	46	budynek mieszkalny
321.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	48	budynek mieszkalny
322.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	50	budynek mieszkalny
323.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	56	budynek mieszkalny
324.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	58	budynek mieszkalny
325.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	60	budynek mieszkalny
326.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	62	budynek mieszkalny
327.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	64	budynek mieszkalny
328.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Starogórska	70	budynek mieszkalny

329.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Staromiejska	1	budynek mieszkalny
330.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Staromiejska	2	budynek mieszkalny
331.	GÓRA	D. więzienie	ul. Staromiejska		publiczny
332.	GÓRA	Harcówka	ul. Staromiejska		publiczny
333.	GÓRA	Liceum Ogólnokształcące	ul. Szkolna 1	1	szkoła
334.	GÓRA	Szkoła Podstawowa	ul. Szkolna 2	2	szkoła
335.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Ściegiennego	6	budynek mieszkalny
336.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Ściegiennego	7	budynek mieszkalny
337.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Ściegiennego	7a	budynek mieszkalny
338.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Ściegiennego	8	budynek mieszkalny
339.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Ściegiennego	11	budynek mieszkalny
340.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Ściegiennego	13	budynek mieszkalny
341.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Ściegiennego	15	budynek mieszkalny
342.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Ściegiennego	17	budynek mieszkalny
343.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Ściegiennego	19	budynek mieszkalny
344.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Ściegiennego	21	budynek mieszkalny
345.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Ściegiennego	23	budynek mieszkalny
346.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Ściegiennego	25	budynek mieszkalny
347.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Ściegiennego	27	budynek mieszkalny
348.	GÓRA	Dom mieszkalny, d. szkoła parafialna	ul. Ściegiennego	31	budynek mieszkalny
349.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Ściegiennego	36	budynek mieszkalny
350.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Ściegiennego	38	budynek mieszkalny
351.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Targowa	1	budynek mieszkalny
352.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Tylna	3/5	budynek mieszkalny
353.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Tylna	4	budynek mieszkalny
a.	Góra	Magazyn	ul. Tylna	4a	magazyn
354.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Tylna	6	budynek mieszkalny
355.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Tylna / ul. Głowackiego	8	budynek mieszkalny
356.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Tylna	10	budynek mieszkalny
357.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Tylna	11	budynek mieszkalny
358.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Tylna	12	budynek mieszkalny
359.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Tylna	15	budynek mieszkalny
360.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Tylna	19	budynek mieszkalny
361.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Tylna	21	budynek mieszkalny
362.	GÓRA	Stodoła	ul. Tylna / ul. Głowackiego		budynek gospodarczy
363.	GÓRA	Willa	ul. Wiosny Ludów	1	budynek mieszkalny
364.	GÓRA	Dom mieszkalny(+ relikt wieży, tzw. Bramy Polskiej)	ul. Wrocławska	1	budynek mieszkalny
365.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	2	budynek mieszkalny
366.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	3	budynek mieszkalny
367.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	7	budynek mieszkalny
368.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	8	budynek mieszkalny
369.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	9	budynek mieszkalny

370.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	10	budynek mieszkalny
371.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	11	budynek mieszkalny
372.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	12	budynek mieszkalny
373.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	14	budynek mieszkalny
374.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	18	budynek mieszkalny
375.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	20	budynek mieszkalny
376.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	22	budynek mieszkalny
377.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	23	budynek mieszkalny
378.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	24	budynek mieszkalny
379.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	25	budynek mieszkalny
380.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	26	budynek mieszkalny
381.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	27	budynek mieszkalny
382.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	28	budynek mieszkalny
383.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	29	budynek mieszkalny
384.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	30	budynek mieszkalny
385.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	31	budynek mieszkalny
386.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	32	budynek mieszkalny
387.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	33	budynek mieszkalny
388.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	34	budynek mieszkalny
389.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	36	budynek mieszkalny
390.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	37	budynek mieszkalny
391.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	38	budynek mieszkalny
392.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	39	budynek mieszkalny
393.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	40	budynek mieszkalny
394.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	41	budynek mieszkalny
395.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	42	budynek mieszkalny
396.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	43	budynek mieszkalny
397.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	44	budynek mieszkalny
398.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	45	budynek mieszkalny
399.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	46	budynek mieszkalny
400.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	48	budynek mieszkalny
401.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	49	budynek mieszkalny
402.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	50	budynek mieszkalny
403.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	51	budynek mieszkalny
404.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	53	budynek mieszkalny
405.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	55	budynek mieszkalny
406.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	56	budynek mieszkalny
407.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	57	budynek mieszkalny
408.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	58	budynek mieszkalny
409.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	59	budynek mieszkalny
410.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	60	budynek mieszkalny
411.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	61	budynek mieszkalny
412.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	63	budynek mieszkalny
413.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	65	budynek mieszkalny
414.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	67	budynek mieszkalny
415.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	69	budynek mieszkalny

416.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	71	budynek mieszkalny
417.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Zamenhoffa	1	budynek mieszkalny
418.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Zamenhoffa	2	budynek mieszkalny
419.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Zamenhoffa	11	budynek mieszkalny
420.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Zamenhoffa	13	budynek mieszkalny
421.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Zamenhoffa	14	budynek mieszkalny
422.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Zamenhoffa	15	budynek mieszkalny
423.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Zamenhoffa	16	budynek mieszkalny
424.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Zamenhoffa	18	budynek mieszkalny
425.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Zamenhoffa / róg ul. Piłsudskiego 17		budynek mieszkalny
426.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Zaułek	2	budynek mieszkalny
427.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Zaułek / ul. Ściegiennego 9	3	budynek mieszkalny
a.	Góra	Budynek gospodarczy	ul. Zaułek	3	budynek gospodarczy
428.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Zielona	1	budynek mieszkalny
a.	Góra	Budynek gospodarczy	ul. Zielona	1	budynek gospodarczy
429.	GÓRA	Zespół młyna:	ul. Zielona	2	zespół
a.	Góra	Młyn	ul. Zielona	2	młyn
b.	Góra	Dom mieszkalny	ul. Zielona	2	budynek mieszkalny
c.	Góra	Budynek gospodarczy	ul. Zielona	2	budynek gospodarczy
430.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Zielona	3	budynek mieszkalny
431.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Zielona	4	budynek mieszkalny
432.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Zielona	5	budynek mieszkalny
433.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Zielona	6	budynek mieszkalny
434.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Zielona	7	budynek mieszkalny
435.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Zielona	8	budynek mieszkalny
436.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Zielona	10	budynek mieszkalny
437.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Zielona	11	budynek mieszkalny
438.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Zielona	13	budynek mieszkalny
439.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Zielona	15	budynek mieszkalny
440.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Zielona	17	budynek mieszkalny
441.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Żeromskiego	2	budynek mieszkalny
442.	GÓRA	Dom mieszkalny, d. spichlerz (?)	ul. Żeromskiego	2a	budynek mieszkalny
443.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Żeromskiego	4	budynek mieszkalny
444.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Żeromskiego	5	budynek mieszkalny
445.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Żeromskiego	6	budynek mieszkalny
446.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Żeromskiego	7	budynek mieszkalny
447.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Żeromskiego	8	budynek mieszkalny
448.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Żeromskiego	9	budynek mieszkalny
449.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Żeromskiego	10	budynek mieszkalny
450.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Żeromskiego	11	budynek mieszkalny
451.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Żeromskiego	12	budynek mieszkalny
452.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Żeromskiego	13	budynek mieszkalny
453.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Żeromskiego	14	budynek mieszkalny
454.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Żeromskiego	16	budynek mieszkalny

455.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Żeromskiego	18	budynek mieszkalny
456.	GÓRA	Dom mieszkalny	ul. Żeromskiego	20	budynek mieszkalny
1.	**GRABOWNO**	Historyczny układ ruralistyczny wsi			obszar
2.	GRABOWNO	Cmentarz poewangelicki			cmentarz
1.	**JASTRZĘBIA**	Historyczny układ ruralistyczny wsi			obszar
2.	JASTRZĘBIA	Zespół dworsko-folwarczny:			zespół dworsko-folwarczny
a.	Jastrzębia	Dwór			dwór
	Jastrzębia	Podwórze folwarczne I			zespół
	Jastrzębia	Podwórze folwarczne II:			zespół
b.	Jastrzębia	Cielętnik, stajnia			budynek gospodarczy
c.	Jastrzębia	Cielętnik			budynek gospodarczy
d.	Jastrzębia	Obora			budynek gospodarczy
2.	JASTRZĘBIA	Dom mieszkalny		Nr 2	budynek mieszkalny
3.	JASTRZĘBIA	Budynek rozdzielni Zakładów Energetycznych			przemysłowy
1.	**KIETLÓW**	Historyczny układ przysiółka			obszar
2.	KIETLÓW	Cmentarz poewangelicki	na pd.-wsch. od wsi		cmentarz
1.	**KŁODA GÓROWSKA**	Historyczny układ ruralistyczny wsi			obszar
2.	KŁODA GÓROWSKA	Zespół pałacowy Kłoda Mała:			zespół pałacowy
a.	Kłoda Górowska	Pałac			pałac
b.	Kłoda Górowska	Dom mieszkalny			budynek mieszkalny
c.	Kłoda Górowska	Dom mieszkalny			budynek mieszkalny
d.	Kłoda Górowska	Obora			budynek gospodarczy
e.	Kłoda Górowska	Budynek gospodarczy			budynek gospodarczy
f.	Kłoda Górowska	Park pałacowy			park
g.	Kłoda Górowska	Kaplica grobowa	park pałacowy		kaplica
h.	Kłoda Górowska	Cmentarz wiejski z kaplicą grobową	park pałacowy		cmentarz
2.	KŁODA GÓROWSKA	Zespół dworsko-folwarczny Kłoda Wielka:			zespół dworsko-folwarczny
a.	Kłoda Górowska	Dwór			dwór
b.	Kłoda Górowska	Oficyna		Nr 17	budynek mieszkalny
c.	Kłoda Górowska	Dom mieszkalny (dwojak)		Nr 21	budynek mieszkalny
d.	Kłoda Górowska	Obora			budynek gospodarczy
1.	**KRUSZYNIEC**	Historyczny układ ruralistyczny wsi			obszar
2.	KRUSZYNIEC	Cmentarz wiejski	na zach. krańcu wsi		cmentarz
a.	Kruszyniec	Kaplica			kaplica
3.	KRUSZYNIEC	Stodoła		Nr 35	budynek gospodarczy
1.	**LIGOTA**	Historyczny układ ruralistyczny wsi			obszar
2.	LIGOTA	Zespół pałacowy:			zespół pałacowy
a.	Ligota	Pałac			pałac

b.	Ligota	Domek stangreta			budynek mieszkalny
c.	Ligota	Kuźnia			inny
d.	Ligota	Budynek mieszkalny (dwojaki)			budynek mieszkalny
e.	Ligota	Park pałacowy			park
3.	LIGOTA	Szkoła Podstawowa			szkoła
4.	LIGOTA	Stodoła		Nr 36	budynek gospodarczy
1.	**ŁAGISZYN**	Historyczny układ ruralistyczny wsi			obszar
2.	ŁAGISZYN	Cmentarz poewangelicki	na pd.-wsch. krańcu wsi		cmentarz
3.	ŁAGISZYN	Zespół folwarczny:			zespół folwarczny
a.	Łagiszyn	Brama do parku pałacowego			inny
4.	ŁAGISZYN	Stodoła			budynek gospodarczy
1.	**NOWA WIOSKA**	Historyczny układ ruralistyczny wsi			obszar
2.	NOWA WIOSKA	Dom mieszkalny		Nr 1	budynek mieszkalny
3.	NOWA WIOSKA	Dom mieszkalny		Nr 13	budynek mieszkalny
a.	Nowa Wioska	Stodoła		Nr 13	budynek gospodarczy
1.	**OSETNO**	Historyczny układ ruralistyczny wsi			obszar
2.	OSETNO	Kościół par. św. Michała Archanioła			kościół
a.	Osetno	Cmentarz z kapliczkami			cmentarz
b.	Osetno	Kostnica			inny
c.	Osetno	Mur kościelny z bramą i furtką			ogrodzenie
3.	OSETNO	Cmentarz parafialny	na pd. od wsi		cmentarz
4.	OSETNO	Cmentarz poewangelicki	poza wsią		cmentarz
5.	OSETNO	Zespół dworsko-folwarczny:		Nr 39-43	zespół dworsko-folwarczny
a.	Osetno	Dwór		Nr 39b	dwór
	Osetno	Podwórze folwarczne I:			zespół
b.	Osetno	Stodoła			budynek gospodarczy
c.	Osetno	Budynek wielofunkcyjny		Nr 39	budynek gospodarczy
d.	Osetno	Dom robotników folwarcznych		Nr 39c	budynek mieszkalny
e.	Osetno	Stodoła		Nr 39	budynek gospodarczy
f.	Osetno	Waga			inny
g.	Osetno	Chlewnia			budynek gospodarczy
h.	Osetno	Rządcówka			rządcówka
i.	Osetno	Mur z bramą wjazdową			ogrodzenie
j.	Osetno	Brama wjazdowa na teren parku			inny
k.	Osetno	Park dworski			park
	Osetno	Podwórze folwarczne II:			zespół
l.	Osetno	Spichlerz			budynek gospodarczy
l.	Osetno	Warsztat			budynek gospodarczy

m.	Osetno	Stajnia			budynek gospodarczy
n.	Osetno	Trojak			budynek mieszkalny
o.	Osetno	Stodoła			budynek gospodarczy
p.	Osetno	Chlewnia		Nr 43	budynek gospodarczy
r.	Osetno	Budynek inwentarski I		Nr 43	budynek gospodarczy
s.	Osetno	Budynek inwentarski II		Nr 43	budynek gospodarczy
t.	Osetno	Dom robotników folwarcznych			budynek mieszkalny
u.	Osetno	Kuźnia			inny
6.	OSETNO	Stodoła		Nr 18	budynek gospodarczy
7.	OSETNO	Stodoła		Nr 22	budynek gospodarczy
8.	OSETNO	Stodoła		Nr 26	budynek gospodarczy
9.	OSETNO	Dom mieszkalny		Nr 28	budynek mieszkalny
10.	OSETNO	Dom mieszkalny		Nr 37	budynek mieszkalny
11.	OSETNO	Szopa na siano		Nr 65	budynek gospodarczy
12.	OSETNO	Most drogowy	nad rz. Stara Barycz		most
13.	OSETNO	Most drogowy	nad rz. Barycz		most
14.	OSETNO	Most drogowy	nad rz. Barycz		most
15.	OSETNO	Most kolejowy	nad rz. Barycz		most
16.	OSETNO	Most kolejowy	nad terenem zalewowym rz. Barycz		most
1.	**RADOSŁAW**	Historyczny układ ruralistyczny wsi			obszar
2.	RADOSŁAW	Kościół fil. Niepokalanego Poczęcia NMP			kościół
3.	RADOSŁAW	Cmentarz parafialny	w pd.-wsch. części wsi		cmentarz
4.	RADOSŁAW	Dwór		Nr 82	dwór
5.	RADOSŁAW	Dom mieszkalny		Nr 9	budynek mieszkalny
6.	RADOSŁAW	Dom mieszkalny		Nr 22	budynek mieszkalny
a.	Radosław	Stodoła		Nr 22	budynek gospodarczy
7.	RADOSŁAW	Zabudowania gospodarcze:		Nr 26	zespół
a.	Radosław	Stodoła			budynek gospodarczy
b.	Radosław	Budynek gospodarczy			budynek gospodarczy
8.	RADOSŁAW	Dom mieszkalny		Nr 27	budynek mieszkalny
9.	RADOSŁAW	Stodoła		Nr 30	budynek gospodarczy
10.	RADOSŁAW	Dom mieszkalny		Nr 39	budynek mieszkalny
11.	RADOSŁAW	Dom mieszkalny		Nr 47	budynek mieszkalny
12.	RADOSŁAW	Stodoła		Nr 48	budynek gospodarczy
13.	RADOSŁAW	Dom mieszkalno-gospodarczy		Nr 76	budynek mieszkalno-gospodarczy
14.	RADOSŁAW	Dom mieszkalno-gospodarczy		Nr 77	budynek mieszkalno-gospodarczy
15.	RADOSŁAW	Dom mieszkalny		Nr 78	budynek mieszkalny
16.	RADOSŁAW	Dom mieszkalno-gospodarczy		Nr 80	budynek mieszkalno-gospodarczy
1.	**ROGÓW GÓROWSKI**	Historyczny układ ruralistyczny wsi			obszar

2.	ROGÓW GÓROWSKI	Kaplica	w środku wsi		kaplica
3.	ROGÓW GÓROWSKI	Cmentarz poewangelicki	wśród pól		cmentarz
4.	ROGÓW GÓROWSKI	Dom mieszkalny		Nr 32	budynek mieszkalny
5.	ROGÓW GÓROWSKI	Dom mieszkalny		Nr 36	budynek mieszkalny
1.	**RYCZEŃ**	Historyczny układ ruralistyczny wsi			obszar
2.	RYCZEŃ	Cmentarz poewangelicki	przy d. szkole ewang.		cmentarz
3.	RYCZEŃ	Zespół pałacowy:			zespół pałacowy
a.	Ryczeń	Pałac (ruina)			pałac
b.	Ryczeń	Rządcówka			rządcówka
c.	Ryczeń	Oficyna pałacowa			budynek mieszkalny
d.	Ryczeń	2 oficyny mieszkalne			budynek mieszkalny
e.	Ryczeń	Obora			budynek gospodarczy
f.	Ryczeń	Spichlerz			budynek gospodarczy
g.	Ryczeń	Kuźnia			inny
h.	Ryczeń	Brama			inny
i.	Ryczeń	Pawilon ogrodowy	park pałacowy		inny
j.	Ryczeń	Park pałacowy (relikt)			park
4.	RYCZEŃ	Zespół folwarczny Dziczek:			zespół folwarczny
a.	Ryczeń	Stajnia, ob. chlewnia			budynek gospodarczy
b.	Ryczeń	Stodoła, ob. chlewnia			budynek gospodarczy
1.	**SŁAWĘCICE**	Historyczny układ ruralistyczny wsi			obszar
2.	SŁAWĘCICE	Zespół folwarczny			zespół folwarczny
3.	SŁAWĘCICE	Dworzec			dworzec
a.	Sławęcice	Dom mieszkalny	przy dworcu		budynek mieszkalny
4.	SŁAWĘCICE	Kapliczka przydrożna		Nr 27	kaplica
5.	SŁAWĘCICE	Dom mieszkalny		Nr 28	budynek mieszkalny
6.	SŁAWĘCICE	Dom mieszkalny		Nr 28 b	budynek mieszkalny
7.	SŁAWĘCICE	Dom mieszkalny		Nr 33	budynek mieszkalny
8.	SŁAWĘCICE	Stodoła	przy nr 38		budynek gospodarczy
9.	SŁAWĘCICE	Dom mieszkalny		Nr 43	budynek mieszkalny
10.	SŁAWĘCICE	Most drogowy	nad rowem melioracyjnym		most
1.	**STARA GÓRA**	Układ przestrzenny części wsi			obszar
2.	STARA GÓRA	Historyczny układ ruralistyczny wsi			obszar
3.	STARA GÓRA	Kościół fil. św. Jakuba Apostoła			kościół
a.	Stara Góra	Cmentarz			cmentarz
b.	Stara Góra	Plebania, d. zajazd, ob. dom mieszkalny	(d. nr 192)	Nr 36	plebania
4.	STARA GÓRA	Zespół folwarczny:		Nr 66	zespół folwarczny
a.	Stara Góra	Dom właściciela			budynek mieszkalny

b.	Stara Góra	Obora			budynek gospodarczy
c.	Stara Góra	Stodoła			budynek gospodarczy
d.	Stara Góra	Furtka i brama wjazdowa			inny
5.	STARA GÓRA	Stodoła		Nr 2	budynek gospodarczy
6.	STARA GÓRA	Dom mieszkalny, ob. biblioteka		Nr 26	budynek mieszkalny
7.	STARA GÓRA	Dom mieszkalny		Nr 29	budynek mieszkalny
8.	STARA GÓRA	Dom mieszkalny		Nr 43	budynek mieszkalny
9.	STARA GÓRA	Dom mieszkalny		Nr 44	budynek mieszkalny
10.	STARA GÓRA	Dom mieszkalny		Nr 45	budynek mieszkalny
11.	STARA GÓRA	Dom mieszkalny		Nr 71	budynek mieszkalny
12.	STARA GÓRA	Dom mieszkalny		Nr 75	budynek mieszkalny
a.	Stara Góra	Obora i spichlerz		Nr 75	budynek gospodarczy
13.	STARA GÓRA	Dom mieszkalny		Nr 81	budynek mieszkalny
1.	**STRUMIENNA**	Historyczny układ ruralistyczny wsi			obszar
2.	STRUMIENNA	Cmentarz poewangelicki	na zach. od wsi		cmentarz
3.	STRUMIENNA	Dom mieszkalny		Nr 13	budynek mieszkalny
4.	STRUMIENNA	Dom mieszkalny		Nr 20	budynek mieszkalny
a.	Strumienna	Brama		Nr 20	inny
5.	STRUMIENNA	Dworek		Nr 31	budynek mieszkalny
a.	Strumienna	Brama		Nr 31	inny
6.	STRUMIENNA	Dom mieszkalny		Nr 34	budynek mieszkalny
7.	STRUMIENNA	Budka wartownika			inny
1.	**SUŁKÓW**	Historyczny układ ruralistyczny wsi			obszar
2.	SUŁKÓW	Cmentarz poewangelicki	na zach. od wsi		cmentarz
1.	**SZEDZIEC**	Historyczny układ ruralistyczny wsi			obszar
2.	SZEDZIEC	Cmentarz poewangelicki	na pd. od wsi		cmentarz
3.	SZEDZIEC	Zespół pałacowy:			zespół pałacowy
a.	Szedziec	Pałac		Nr 12	pałac
b.	Szedziec	Dom mieszkalny			budynek mieszkalny
c.	Szedziec	Obora			budynek gospodarczy
d.	Szedziec	Stajnia i spichlerz, ob. paszarnia			budynek gospodarczy
e.	Szedziec	Gorzelnia, ob. warzelnia mleka			przemysłowy
f.	Szedziec	Park pałacowy			park
4.	SZEDZIEC	Stodoła		Nr 5	budynek gospodarczy
5.	SZEDZIEC	Stodoła		Nr 9	budynek gospodarczy
6.	SZEDZIEC	Dom mieszkalny		Nr 21	budynek mieszkalny
7.	SZEDZIEC	Zespół folwarczny Szedziec Mały			zespół folwarczny
1.	**ŚLUBÓW**	Historyczny układ ruralistyczny wsi			obszar
2.	ŚLUBÓW	Cmentarz parafialny	poza wsią		cmentarz
3.	ŚLUBÓW	Zespół pałacowy Ślubów Górny:			zespół pałacowy

a.	Ślubów	Pałac, ob. biura i mieszkania		Nr 54	pałac
b.	Ślubów	Spichlerz			budynek gospodarczy
c.	Ślubów	Obora + stajnia			budynek gospodarczy
d.	Ślubów	Kaplica	park pałacowy		kaplica
e.	Ślubów	Park pałacowy			park
4.	ŚLUBÓW	Zespół folwarczny Ślubów Dolny:			zespół folwarczny
a.	Ślubów	Dwór, ob. szkoła			dwór
b.	Ślubów	Gołębnik			inny
c.	Ślubów	Park krajobrazowy			park
5.	ŚLUBÓW	Dom mieszkalny		Nr 18	budynek mieszkalny
6.	ŚLUBÓW	Dom mieszkalny		Nr 22	budynek mieszkalny
7.	ŚLUBÓW	Dom mieszkalny		Nr 25	budynek mieszkalny
8.	ŚLUBÓW	Dom mieszkalny		Nr 43	budynek mieszkalny
9.	ŚLUBÓW	Stacja trafo			transformator
1.	**UŁANKA**	Historyczny układ przestrzenny przysiółka			obszar
2.	UŁANKA	Cmentarz poewangelicki	na pn.-zach. od przysiółka		cmentarz
1.	**WIERUSZOWICE**	Historyczny układ przestrzenny przysiółka			obszar
2.	WIERUSZOWICE	Zespół folwarczny			zespół folwarczny
1.	**WIERZOWICE MAŁE**	Historyczny układ przestrzenny wsi			obszar
2.	WIERZOWICE MAŁE	Zespół folwarczny			zespół folwarczny
1.	**WIERZOWICE WIELKIE**	Historyczny układ przestrzenny wsi			obszar
2.	WIERZOWICE WIELKIE	Cmentarz poewangelicki	na pd. krańcu wsi		cmentarz
3.	WIERZOWICE WIELKIE	Zespół folwarczny:			zespół folwarczny
a.	Wierzowice Wielkie	Park dworski			park
	Wierzowice Wielkie	Podwórze gosp. I (duże):			zespół folwarczny
b.	Wierzowice Wielkie	Spichlerz z budynkiem gospodarczym		Nr 34	budynek gospodarczy
c.	Wierzowice Wielkie	Dom mieszkalny			budynek mieszkalny
d.	Wierzowice Wielkie	Budynek mieszkalno-gospodarczy			budynek mieszkalno-gospodarczy
e.	Wierzowice Wielkie	Stodoła			budynek gospodarczy
f.	Wierzowice Wielkie	Spichlerz (mały)			budynek gospodarczy
g.	Wierzowice Wielkie	Obora			budynek gospodarczy
	Wierzowice Wielkie	Podwórze gosp. II:			zespół folwarczny
h.	Wierzowice Wielkie	Obora		Nr 25	budynek gospodarczy
1.	**WITOSZYCE**	Historyczny układ przestrzenny wsi			obszar
2.	WITOSZYCE	Cmentarz poewangelicki	wśród pól		cmentarz
3.	WITOSZYCE	Zespół pałacowy:			zespół pałacowy
a.	Witoszyce	Pałac			pałac

b.	Witoszyce	Park pałacowy			park
c.	Witoszyce	Oranżeria	park		inny
d.	Witoszyce	Dom ogrodnika	park		budynek mieszkalny
	Witoszyce	Zespół folwarczny:			zespół folwarczny
e.	Witoszyce	Brama wjazdowa			inny
f.	Witoszyce	Dom mieszkalny, ob. magazyn i biura			budynek mieszkalny
g.	Witoszyce	Dom mieszkalny			budynek mieszkalny
h.	Witoszyce	Kuźnia			inny
i.	Witoszyce	Stodoła i obora			budynek gospodarczy
j.	Witoszyce	Obora			budynek gospodarczy
k.	Witoszyce	Gorzelnia			przemysłowy
l.	Witoszyce	Stodoła			budynek gospodarczy
4.	WITOSZYCE	Dom mieszkalny		Nr 2	budynek mieszkalny
5.	WITOSZYCE	Dom mieszkalny		Nr 9	budynek mieszkalny
6.	WITOSZYCE	Dom mieszkalny		Nr 60	budynek mieszkalny
1.	**ZAWIEŚCICE**	Historyczny układ przestrzenny wsi			obszar
2.	ZAWIEŚCICE	Zespół folwarczny:			zespół folwarczny
a.	Zawieścice	Spichlerz			budynek gospodarczy
b.	Zawieścice	Park krajobrazowy			park
3.	ZAWIEŚCICE	Wiatrak			wiatrak

WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH WPISANYCH DO GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

Lp.	Obszar AZP	Miejscowość	Nr stan. w miejscowości	Nr stan. na obszarze
1	68-24	Borszyn Mały	1	58
2	68-24	Borszyn Mały	2	68
3	68-24	Borszyn Mały	3	59
4	68-24	Borszyn Mały	4	64
5	68-24	Borszyn Mały	5	52
6	68-24	Borszyn Mały	6	56
7	68-24	Borszyn Mały	7	57
8	68-24	Borszyn Mały	8	67
9	68-24	Borszyn Mały	9	55
10	68-24	Borszyn Mały	10	50
11	68-24	Borszyn Mały	11	49
12	68-24	Borszyn Mały	12	65
13	68-24	Borszyn Mały	13	63
14	68-24	Borszyn Mały	14	51
15	68-24	Borszyn Mały	15	48
16	68-24	Borszyn Mały	16	53
17	68-24	Borszyn Mały	17	54
18	68-24	Borszyn Mały	18	66

19	68-24	Borszyn Mały	19	69
20	68-24	Borszyn Mały	20	72
21	68-24	Borszyn Mały	21	42
22	67-24	Borszyn Wielki	1	43
23	67-24	Borszyn Wielki	2	44
24	67-24	Borszyn Wielki	3	45
25	68-24	Borszyn Wielki	4	60
26	68-24	Borszyn Wielki	5	61
27	68-24	Borszyn Wielki	6	62
28	67-25	Borszyn Wielki	12	46
29	67-23	Brzeżany	1	43
30	67-23	Brzeżany	2	44
31	67-23	Brzeżany	3	61
32	67-23	Brzeżany	4	49
33	67-23	Brzeżany	5	52
34	67-23	Brzeżany	6	53
35	66-24	Chróścina	1	24
36	67-24	Chróścina	1	19
37	66-24	Chróścina	2	32
38	67-24	Chróścina	2	20
39	66-24	Chróścina	3	31
40	67-24	Chróścina	3	21
41	66-24	Chróścina	4	19
42	67-24	Chróścina	4	22
43	67-24	Chróścina	5	23
44	67-24	Chróścina	6	33
45	67-24	Chróścina	7	34
46	67-24	Chróścina	8	35
47	67-24	Chróścina	9	36
48	66-24	Chróścina	10	36
49	66-24	Chróścina	11	34
50	66-24	Chróścina	12	35
51	66-24	Chróścina	13	33
52	66-24	Chróścina	14	30
53	66-24	Chróścina	15	29
54	66-24	Chróścina	16	28
55	66-24	Chróścina	17	27
56	66-24	Chróścina	18	26
57	66-24	Chróścina	19	25
58	66-24	Chróścina	21	68
59	66-24	Chróścina	22	22
60	66-24	Chróścina	23	21
61	66-24	Chróścina	24	47
62	66-24	Chróścina	25	48
63	66-24	Chróścina	26	46
64	66-24	Chróścina	27	49
65	66-24	Chróścina	28	45
66	66-24	Chróścina	29	44

67	66-24	Chróścina	30	50
68	66-24	Chróścina	31	42
69	66-24	Chróścina	32	43
70	66-24	Chróścina	33	38
71	66-24	Chróścina	34	41
72	66-24	Chróścina	35	39
73	66-24	Chróścina	36	51
74	66-24	Chróścina	37	52
75	66-24	Chróścina	38	40
76	66-24	Chróścina	39	37
77	66-24	Chróścina	40	64
78	66-24	Chróścina	41	65
79	67-25	Czernina	1	1
80	67-25	Czernina	2	55
81	67-24	Czernina	3	69
82	67-25	Czernina	7	2
83	67-25	Czernina	8	3
84	67-25	Czernina	9	4
85	67-25	Czernina	10	5
86	67-25	Czernina	11	6
87	67-24	Czernina Dolna	1	1
88	67-24	Czernina Dolna	2	2
89	67-24	Czernina Dolna	3	3
90	67-24	Czernina Dolna	4	4
91	67-24	Czernina Dolna	5	39
92	66-25	Czernina Dolna	5	119
93	67-24	Czernina Dolna	6	40
94	66-24	Czernina Dolna	7	60
95	66-24	Czernina Dolna	8	61
96	66-24	Czernina Dolna	9	62
97	66-24	Czernina Dolna	10	63
98	67-24	Czernina Górna	1	38
99	67-24	Czernina Górna	2	41
100	67-25	Czernina Górna	3	7
101	67-24	Czernina Górna	3	42
102	67-24	Czernina Górna	4	65
103	67-25	Czernina Górna	5	8
104	67-25	Czernina Górna	6	9
105	67-25	Czernina Górna	7	10
106	67-25	Czernina Górna	8	11
107	67-25	Czernina Górna	9	12
108	67-25	Czernina Górna	10	13
109	67-24	Glinka	1	51
110	67-24	Glinka	2	15
111	67-24	Glinka	3	16
112	67-24	Glinka	4	17
113	67-24	Glinka	5	18
114	67-24	Glinka	6	27

115	67-24	Glinka	7	29
116	67-24	Glinka	8	30
117	67-24	Glinka	9	31
118	67-24	Glinka	10	32
119	67-24	Glinka	11	37
120	68-23	Gola Górowska	1	62
121	68-23	Gola Górowska	2	52
122	68-23	Gola Górowska	20	53
123	68-24	Góra	1	18
124	68-24	Góra	2	36
125	68-24	Góra	3	31
126	68-24	Góra	3	44
127	68-24	Góra	4	32
128	68-24	Góra	5	38
129	68-24	Góra	5	19
130	68-24	Góra	6	25
131	68-24	Góra	6	37
132	68-24	Góra	7	39
133	68-24	Góra	8	22
134	68-24	Góra	9	14
135	67-24	Góra	12	48
136	68-24	Góra	14	21
137	68-24	Góra	19	23
138	68-24	Góra	22	4
139	68-24	Góra	23	5
140	68-24	Góra	24	6
141	68-24	Góra	25	7
142	68-24	Góra	26	8
143	68-24	Góra	27	9
144	68-24	Góra	28	10
145	68-24	Góra	29	11
146	68-24	Góra	30	12
147	68-24	Góra	31	13
148	68-24	Góra	32	15
149	68-24	Góra	33	16
150	68-24	Góra	34	17
151	68-24	Góra	35	20
152	68-24	Góra	36	24
153	68-24	Góra	37	26
154	68-24	Góra	38	30
155	68-24	Góra	39	33
156	68-24	Góra	41	35
157	68-24	Góra	42	40
158	68-24	Góra	43	43
159	68-24	Góra	44	70
160	68-24	Góra	47	41
161	68-24	Góra	50	118
162	69-24	Grabowno	1	26

163	69-24	Grabowno	2	27
164	69-24	Grabowno	3	24
165	69-24	Grabowno	4	25
166	69-24	Grabowno	5	103
167	69-24	Grabowno	6	104
168	69-24	Grabowno	7	105
169	69-24	Grabowno	8	106
170	69-24	Grabowno	9	107
171	69-24	Grabowno	10	108
172	69-24	Grabowno	11	109
173	69-24	Grabowno	12	110
174	69-24	Grabowno	13	111
175	69-24	Grabowno	14	112
176	69-24	Grabowno	15	113
177	69-24	Grabowno	16	114
178	69-24	Grabowno	17	115
179	69-24	Grabowno	18	116
180	69-24	Grabowno	19	117
181	69-24	Grabowno	20	118
182	69-24	Grabowno	21	119
183	69-24	Grabowno	22	120
184	69-24	Grabowno	23	186
185	68-23	Jastrzębia	1	12
186	68-23	Jastrzębia	2	13
187	68-23	Jastrzębia	3	11
188	68-23	Jastrzębia	4	10
189	68-23	Jastrzębia	5	9
190	68-23	Jastrzębia	6	1
191	68-23	Jastrzębia	7	2
192	68-23	Jastrzębia	8	3
193	68-23	Jastrzębia	10	7
194	68-24	Jastrzębia	11	1
195	68-23	Jastrzębia	15	6
196	68-24	Jastrzębia	16	3
197	68-23	Jastrzębia	20	4
198	68-24	Jastrzębia	21	2
199	68-23	Jastrzębia	45	5
200	68-23	Jastrzębia	46	8
201	68-24	Kłoda Górowska	2	73
202	68-24	Kłoda Górowska	3	74
203	68-24	Kłoda Górowska	4	75
204	68-24	Kłoda Wielka	1	71
205	68-24	Kłoda Wielka	1	79
206	68-24	Kłoda Wielka	2	76
207	68-24	Kłoda Wielka	3	77
208	68-24	Kłoda Wielka	4	78
209	68-24	Kłoda Wielka	5	80
210	68-24	Kłoda Wielka	6	81

211	68-24	Kłoda Wielka	7	82
212	68-24	Kłoda Wielka	8	83
213	68-24	Kłoda Wielka	40	34
214	67-24	Kruszyniec	1	14
215	67-24	Kruszyniec	2	55
216	68-24	Kruszyniec	4	45
217	68-24	Kruszyniec	5	46
218	68-24	Kruszyniec	6	47
219	67-24	Ligota	1	12
220	67-24	Ligota	2	63
221	67-24	Ligota	3	60
222	67-24	Ligota	4	58
223	67-24	Ligota	5	57
224	67-25	Ligota	5	37
225	67-24	Ligota	6	59
226	67-25	Ligota	6	38
227	67-24	Ligota	7	56
228	67-24	Ligota	8	5
229	67-24	Ligota	9	64
230	67-24	Ligota	10	62
231	67-24	Ligota	11	61
232	67-25	Ligota	12	39
233	67-24	Ligota	12	6
234	67-24	Ligota	13	7
235	67-24	Ligota	14	8
236	67-24	Ligota	15	9
237	67-25	Ligota	15	40
238	67-24	Ligota	16	11
239	67-24	Ligota	17	10
240	67-24	Ligota	18	13
241	67-25	Ligota	19	41
242	67-25	Ligota	20	42
243	67-25	Ligota	21	43
244	67-25	Ligota	22	44
245	67-25	Ligota	23	45
246	67-23	Łagiszyn	1	63
247	67-23	Łagiszyn	2	62
248	66-23	Łagiszyn	3	148
249	66-23	Łagiszyn	4	147
250	66-23	Łagiszyn	5	149
251	66-23	Łagiszyn	6	150
252	65-23	Nowa Wioska	1	62
253	65-23	Nowa Wioska	2	63
254	65-23	Nowa Wioska	3	64
255	65-23	Nowa Wioska	4	65
256	68-23	Osetno	1	26
257	68-23	Osetno	2	25
258	68-23	Osetno	3	35

259	68-23	Osetno	4	33
260	68-23	Osetno	5	32
261	68-23	Osetno	6	31
262	68-23	Osetno	7	27
263	68-23	Osetno	8	28
264	68-23	Osetno	9	34
265	68-23	Osetno	10	48
266	68-23	Osetno	11	69
267	69-23	Osetno	12	15
268	69-23	Osetno	13	16
269	69-23	Osetno	14	17
270	69-23	Osetno	15	18
271	69-23	Osetno	16	19
272	69-23	Osetno	17	20
273	69-23	Osetno	18	50
274	69-23	Osetno	19	22
275	69-23	Osetno	20	23
276	69-23	Osetno	21	24
277	69-23	Osetno	22	25
278	69-23	Osetno	23	26
279	68-23	Osetno	23	72
280	69-23	Osetno	24	27
281	69-23	Osetno	25	28
282	68-23	Osetno	26	70
283	68-23	Osetno	27	71
284	69-23	Osetno	29	109
285	69-23	Osetno	30	110
286	69-23	Osetno	31	111
287	69-23	Osetno	32	112
288	69-23	Osetno	33	113
289	69-23	Osetno	34	114
290	69-23	Osetno	35	115
291	69-23	Osetno	36	116
292	69-23	Osetno	37	117
293	69-23	Osetno	38	118
294	69-23	Osetno	39	119
295	69-23	Osetno	40	106
296	69-23	Osetno	41	107
297	69-23	Osetno	42	108
298	69-23	Osetno	43	127
299	69-23	Osetno	44	49
300	69-23	Osetno	44	129
301	69-23	Osetno	45	120
302	69-23	Osetno	46	21
303	68-23	Osetno Małe	1	29
304	69-23	Osetno Małe	2	48
305	69-23	Osetno Małe	3	54
306	69-23	Osetno Małe	7	45

307	69-23	Osetno Małe	8	52
308	69-23	Osetno Małe	9	44
309	69-23	Osetno Małe	13	55
310	69-23	Osetno Małe	14	53
311	69-23	Osetno Małe	15	51
312	69-23	Osetno Małe	16	128
313	69-23	Osetno Małe	17	56
314	69-23	Osetno Małe	18	86
315	69-23	Osetno Małe	19	88
316	69-23	Osetno Małe	20	89
317	69-23	Osetno Małe	22	96
318	69-23	Osetno Małe	23	47
319	69-23	Osetno Małe - Kietlów	1	41
320	69-23	Osetno Małe - Kietlów	4	29
321	69-23	Osetno Małe - Kietlów	5	30
322	69-23	Osetno Małe - Kietlów	6	40
323	69-23	Osetno Małe - Kietlów	10	43
324	69-23	Osetno Małe - Kietlów	11	42
325	69-23	Osetno Małe - Kietlów	12	46
326	67-23	Polanowo	1	50
327	67-23	Polanowo	2	51
328	67-23	Polanowo	3	72
329	66-23	Radosław	0	53
330	66-23	Radosław	0	54
331	66-23	Radosław	1	70
332	66-23	Radosław	2	56
333	66-23	Radosław	3	73
334	66-23	Radosław	4	69
335	66-23	Radosław	5	68
336	66-23	Radosław	6	71
337	66-23	Radosław	7	72
338	66-23	Radosław	8	67
339	66-23	Radosław	9	66
340	66-23	Radosław	10	65
341	66-23	Radosław	11	64
342	66-23	Radosław	12	63
343	66-23	Radosław	16	57
344	66-23	Radosław	17	58
345	66-23	Radosław	18	46
346	66-23	Radosław	19	74
347	66-23	Radosław	20	75
348	66-23	Radosław	21	59
349	66-23	Radosław	22	52
350	66-23	Radosław	23	51
351	66-23	Radosław	24	50
352	66-23	Radosław	25	49
353	66-23	Radosław	26	47
354	66-23	Radosław	27	48

355	66-23	Radosław	28	55
356	68-23	Rogów Górowski	1	73
357	69-24	Ryczeń	1	4
358	69-23	Ryczeń	2	82
359	69-24	Ryczeń	3	9
360	69-23	Ryczeń	4	80
361	69-24	Ryczeń	5	7
362	69-24	Ryczeń	6	10
363	69-24	Ryczeń	7	14
364	69-24	Ryczeń	8	1
365	69-24	Ryczeń	9	2
366	69-24	Ryczeń	10	3
367	69-24	Ryczeń	11	5
368	69-24	Ryczeń	12	6
369	69-24	Ryczeń	13	8
370	69-24	Ryczeń	14	11
371	69-24	Ryczeń	15	12
372	69-24	Ryczeń	16	13
373	69-24	Ryczeń	17	15
374	69-23	Ryczeń	18	71
375	69-23	Ryczeń	19	72
376	69-23	Ryczeń	20	73
377	69-23	Ryczeń	21	74
378	69-23	Ryczeń	22	75
379	69-23	Ryczeń	23	76
380	69-23	Ryczeń	24	77
381	69-23	Ryczeń	25	78
382	69-23	Ryczeń	26	79
383	69-23	Ryczeń	27	81
384	69-23	Ryczeń	28	83
385	69-24	Ryczeń	29	80
386	69-24	Ryczeń	30	81
387	69-24	Ryczeń	31	82
388	69-24	Ryczeń	32	83
389	69-24	Ryczeń	33	84
390	69-24	Ryczeń	34	85
391	69-24	Ryczeń	35	86
392	69-24	Ryczeń	36	87
393	69-23	Ryczeń	37	125
394	69-24	Ryczeń	38	185
395	67-24	Sławęcice	1	24
396	67-24	Sławęcice	2	25
397	67-24	Sławęcice	3	26
398	67-24	Sławęcice	4	28
399	67-24	Sławęcice	5	46
400	67-24	Sławęcice	6	47
401	67-24	Sławęcice	7	49
402	67-24	Sławęcice	8	50

403	67-24	Sławęcice	9	52
404	67-24	Sławęcice	10	53
405	67-24	Sławęcice	11	54
406	68-24	Sławęcice	12	114
407	67-24	Sławęcice	12	66
408	67-23	Sławęcice	13	45
409	67-24	Sławęcice	14	67
410	67-24	Sławęcice	15	68
411	67-23	Sławęcice	16	75
412	67-23	Sławęcice	17	74
413	68-24	Stara Góra	1	27
414	68-23	Stara Góra	2	21
415	68-23	Stara Góra	3	23
416	68-23	Stara Góra	4	24
417	68-23	Stara Góra	5	20
418	68-23	Stara Góra	6	19
419	68-23	Stara Góra	7	14
420	68-23	Stara Góra	8	15
421	68-24	Stara Góra	9	28
422	68-23	Stara Góra	10	22
423	68-24	Stara Góra	10	29
424	68-24	Stara Góra	11	94
425	68-24	Stara Góra	12	95
426	68-24	Stara Góra	13	96
427	68-24	Stara Góra	14	97
428	68-24	Stara Góra	15	98
429	68-24	Stara Góra	16	99
430	68-24	Stara Góra	17	100
431	68-24	Stara Góra	18	101
432	68-24	Stara Góra	19	102
433	68-24	Stara Góra	20	103
434	68-24	Stara Góra	21	104
435	68-24	Stara Góra	22	105
436	68-24	Stara Góra	23	106
437	68-24	Stara Góra	24	107
438	68-24	Stara Góra	25	108
439	68-24	Stara Góra	26	109
440	68-24	Stara Góra	27	110
441	68-24	Stara Góra	28	111
442	68-24	Stara Góra	29	112
443	68-24	Stara Góra	30	113
444	68-23	Stara Góra	31	16
445	68-23	Stara Góra	32	17
446	68-23	Stara Góra	33	18
447	68-24	Stara Góra	34	117
448	69-24	Stara Góra	35	16
449	69-24	Stara Góra	36	79
450	67-23	Strumienna	1	60

451	67-23	Strumienna	2	57
452	67-23	Strumienna	3	55
453	67-23	Strumienna	4	56
454	67-23	Strumienna	5	58
455	67-23	Strumienna	6	59
456	67-25	Sułków	1	23
457	67-25	Sułków	2	24
458	67-25	Sułków	3	25
459	67-25	Sułków	4	26
460	67-25	Sułków	5	27
461	67-25	Sułków	6	28
462	67-25	Sułków	7	29
463	67-25	Sułków	8	30
464	67-25	Sułków	9	31
465	67-25	Sułków	10	32
466	69-25	Ślubów	0	33
467	69-25	Ślubów	0	2
468	69-25	Ślubów	0	4
469	69-25	Ślubów	0	3
470	69-25	Ślubów	0	5
471	69-25	Ślubów	0	6
472	69-25	Ślubów	0	7
473	69-25	Ślubów	0	40
474	69-24	Ślubów	1	28
475	69-24	Ślubów	6	130
476	69-24	Ślubów	9	29
477	69-24	Ślubów	10	30
478	69-24	Ślubów	11	31
479	69-24	Ślubów	12	121
480	69-24	Ślubów	13	122
481	69-24	Ślubów	14	123
482	69-24	Ślubów	15	124
483	69-24	Ślubów	16	125
484	69-24	Ślubów	17	126
485	69-24	Ślubów	18	127
486	69-24	Ślubów	19	128
487	69-24	Ślubów	20	129
488	69-24	Ślubów	21	131
489	69-24	Ślubów	22	132
490	69-24	Wierzowice Małe	1	34
491	70-24	Wierzowice Małe	1	65
492	70-24	Wierzowice Małe	2	66
493	69-24	Wierzowice Małe	2	33
494	69-24	Wierzowice Małe	3	32
495	69-24	Wierzowice Małe	4	77
496	69-24	Wierzowice Małe	5	76
497	69-24	Wierzowice Małe	6	43
498	70-24	Wierzowice Małe	6	67

499	69-24	Wierzowice Małe	7	35
500	69-24	Wierzowice Małe	8	36
501	69-24	Wierzowice Małe	9	37
502	69-24	Wierzowice Małe	10	38
503	69-24	Wierzowice Małe	11	39
504	69-24	Wierzowice Małe	12	40
505	69-24	Wierzowice Małe	12	46
506	69-24	Wierzowice Małe	13	41
507	69-24	Wierzowice Małe	14	42
508	69-24	Wierzowice Małe	15	78
509	69-24	Wierzowice Małe	16	44
510	69-24	Wierzowice Małe	17	45
511	69-24	Wierzowice Małe	18	161
512	69-24	Wierzowice Małe	19	162
513	69-24	Wierzowice Małe	20	163
514	69-24	Wierzowice Małe	21	164
515	69-24	Wierzowice Małe	22	165
516	69-24	Wierzowice Małe	23	166
517	69-24	Wierzowice Małe	24	167
518	69-24	Wierzowice Małe	25	168
519	69-24	Wierzowice Małe	26	169
520	69-24	Wierzowice Małe	27	170
521	69-24	Wierzowice Małe	28	171
522	69-24	Wierzowice Małe	29	172
523	69-24	Wierzowice Małe	30	173
524	70-24	Wierzowice Wielkie	1	4
525	69-24	Wierzowice Wielkie	1	52
526	69-24	Wierzowice Wielkie	2	55
527	69-24	Wierzowice Wielkie	3	57
528	69-24	Wierzowice Wielkie	4	56
529	69-24	Wierzowice Wielkie	5	54
530	69-24	Wierzowice Wielkie	6	64
531	69-24	Wierzowice Wielkie	7	62
532	69-24	Wierzowice Wielkie	8	51
533	69-24	Wierzowice Wielkie	9	49
534	69-24	Wierzowice Wielkie	10	48
535	69-24	Wierzowice Wielkie	11	47
536	69-24	Wierzowice Wielkie	13	60
537	69-24	Wierzowice Wielkie	14	59
538	69-24	Wierzowice Wielkie	15	50
539	69-24	Wierzowice Wielkie	16	63
540	69-24	Wierzowice Wielkie	17	61
541	69-24	Wierzowice Wielkie	17	174
542	69-24	Wierzowice Wielkie	18	58
543	69-24	Wierzowice Wielkie	19	133
544	69-24	Wierzowice Wielkie	20	134
545	69-24	Wierzowice Wielkie	21	135
546	69-24	Wierzowice Wielkie	22	136

547	69-24	Wierzowice Wielkie	23	137
548	69-24	Wierzowice Wielkie	24	138
549	69-24	Wierzowice Wielkie	25	139
550	69-24	Wierzowice Wielkie	26	140
551	69-24	Wierzowice Wielkie	27	141
552	69-24	Wierzowice Wielkie	28	142
553	69-24	Wierzowice Wielkie	29	143
554	69-24	Wierzowice Wielkie	30	144
555	69-24	Wierzowice Wielkie	31	145
556	69-24	Wierzowice Wielkie	32	146
557	69-24	Wierzowice Wielkie	33	147
558	69-24	Wierzowice Wielkie	34	148
559	69-24	Wierzowice Wielkie	35	149
560	69-24	Wierzowice Wielkie	36	150
561	69-24	Wierzowice Wielkie	37	151
562	69-24	Wierzowice Wielkie	38	152
563	69-24	Wierzowice Wielkie	39	153
564	69-24	Wierzowice Wielkie	40	154
565	69-24	Wierzowice Wielkie	41	155
566	69-24	Wierzowice Wielkie	42	156
567	69-24	Wierzowice Wielkie	43	157
568	69-24	Wierzowice Wielkie	44	158
569	69-24	Wierzowice Wielkie	45	159
570	69-24	Wierzowice Wielkie	46	160
571	69-24	Wierzowice Wielkie	47	164
572	69-24	Wierzowice Wielkie	48	53
573	66-23	Witoszyce	1	77
574	66-23	Witoszyce	2	80
575	66-23	Witoszyce	3	83
576	66-23	Witoszyce	4	81
577	66-23	Witoszyce	5	82
578	66-23	Witoszyce	6	91
579	66-24	Witoszyce	7	16
580	66-24	Witoszyce	8	17
581	66-24	Witoszyce	9	15
582	66-24	Witoszyce	10	14
583	66-24	Witoszyce	11	13
584	66-24	Witoszyce	12	18
585	66-24	Witoszyce	13	12
586	66-24	Witoszyce	14	10
587	66-24	Witoszyce	15	8
588	66-24	Witoszyce	16	7
589	66-24	Witoszyce	17	6
590	66-24	Witoszyce	18	9
591	66-24	Witoszyce	19	5
592	66-24	Witoszyce	20	4
593	66-24	Witoszyce	21	3
594	66-24	Witoszyce	22	1

595	66-23	Witoszyce	23	76
596	66-24	Witoszyce	24	11
597	66-24	Witoszyce	25	2
598	66-23	Witoszyce	26	92
599	66-23	Witoszyce	27	94
600	66-23	Witoszyce	28	93
601	66-23	Witoszyce	29	84
602	66-23	Witoszyce	30	85
603	66-23	Witoszyce	31	89
604	66-23	Witoszyce	32	86
605	66-23	Witoszyce	33	90
606	66-23	Witoszyce	34	88
607	66-23	Witoszyce	35	87
608	66-23	Witoszyce	36	78
609	66-23	Witoszyce	37	79
610	69-24	Zawieścice	1	22
611	68-24	Zawieścice	1	84
612	69-24	Zawieścice	2	20
613	68-24	Zawieścice	2	85
614	68-24	Zawieścice	3	86
615	68-24	Zawieścice	4	87
616	68-24	Zawieścice	5	88
617	68-24	Zawieścice	6	89
618	68-24	Zawieścice	7	23
619	68-24	Zawieścice	7	90
620	69-24	Zawieścice	8	21
621	68-24	Zawieścice	8	91
622	68-24	Zawieścice	9	92
623	68-24	Zawieścice	10	93
624	68-24	Zawieścice	11	115
625	68-24	Zawieścice	12	116
626	69-24	Zawieścice	13	17
627	69-24	Zawieścice	14	18
628	69-24	Zawieścice	15	19
629	69-24	Zawieścice	16	101
630	69-24	Zawieścice	17	102
631	69-24	Zawieścice	18	88
632	69-24	Zawieścice	19	89
633	69-24	Zawieścice	20	90
634	69-24	Zawieścice	21	91
635	69-24	Zawieścice	22	92
636	69-24	Zawieścice	23	93
637	69-24	Zawieścice	24	94
638	69-24	Zawieścice	25	95
639	69-24	Zawieścice	26	96
640	69-24	Zawieścice	27	97

641	69-24	Zawieścice	28	98
642	69-24	Zawieścice	29	99
643	69-24	Zawieścice	30	100